KURDISTAN

کۆمەڵێک دیمانە، وتارو لێدوانی

هاوڕێ سامان فەقێ نەبی

کۆکردنەوە و ئامادەکردنی: ڕەحمان نەقشی

خەزەڵوەری ٢٧٢٦ی کوردی = ئۆکتۆبەری ٢٠٢٦ی زایینی

سەرچاوە
Serchawe

پێڕست:

١- جێگۆڕکێی جوگرافی خزمەت بەرادیکال کردنەوەی بزاڤی سیاسی پارتەکان دەکات..... ٤

٢- ڕچانی هزری قاسملووی نەمر لە روانینی خالید عەزیزی..... ٨

٣- دەنگە جیاوازەکانی نێو پرۆسەی هەڵبژاردنی باشووری کوردستان..... ١٠

٤- هەڵسەنگاندنی دۆزی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە دوای شۆڕشی ١٣٥٧..... ١٤

٥- شۆڕشی ئیسلامی بەستێنێک بۆ تیرۆر..... ٢٢

٦- هەفپەیڤین؛ بەبۆنەی ٨ی مارس..... ڕحمان نەقشی ٢٦

٧- وانەکانی شە هید دوکتور قاسملوو چرای ڕێگای تێکۆشانمانە..... ٢٩

٨- پیلانێک بۆ کوژاندنەوەی وشیاری نەتەوەیی لە رۆژهەڵاتی کوردستان..... ٣٣

٩- لە پەراوێزی هاتنی سەحراروودی بۆ هەرێمی کوردستان..... ٣٥

١٠- پارێزەرانی رۆژهەڵات لە بەردەم ئەزموونێکی نوێ دا..... ٣٧

١١- بەهاری کوردی لە رۆژهەڵاتی کوردستان..... ٣٩

١٢- بەرەو قۆناغێکی نوێی خەبات و تێکۆشان..... ٤١

١٣- کۆماری کوردستان مۆدێلێک بۆ هەموو سەردەمەکان..... ٤٣

١٤- هێزی پێشمەرگە و دیفاعی چەکداریی..... ٤٥

١٥- بێ دەنگیی کورد لەو قۆناغەدا هەڵەیەکی مێژوویی!..... ٤٧

١٦- چۆن خزمەت بە گەشەی ناسیۆنالیزمی کوردی لە رۆژهەڵاتی کوردستان بکەین..... ٤٨

١٧- پێناسەی "حدک"..... ٤٩

١٨- حیکایەتی شووڕای گەندەڵی شاری مەهاباد..... ٥٠

١٩- لەسێدارەدانی بەندکراوێکی سیاسیی کورد لە زیندانی سنە..... ٥١

٢٠- گوتار، بیرۆکە و ڕێکارەکانی شۆڕش بە هەڵسەنگاندنی تێچوو و دەسکەوتەکان دەستنیشان دەکرێن نەک خولیاکان.....
..... ٥٢

٢١- نەخشەڕێگای کۆماری ئیسلامی بۆ داماڵینی خەسڵەتە شۆڕشگێڕییەکان لە بزاڤی نەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان..... ٥٤
٢٢- ئاسۆی ڕوونی سەرکەوتن..... ٥٦
٢٣- گرووپێکی تێرۆریستی یان نیزامێکی سیاسیی نۆرماڵ..... ٥٧
٢٤- ڕۆژاوای کوردستان لەنێوان دەرفەت و هەڕەشەکاندا..... ٥٩
٢٥- کۆماری ئیسلامیی ئێران هەر ئێستاکەش ڕووخاوە..... ٦٢
٢٦- پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستی نوێدا..... ٦٤
٢٧- داڕمانی ئابووری و چاوەڕوانیی شەڕ..... ٦٦
٢٨- شەڕی باندەکانی دەسەڵات لەپێناو مانەوەی ڕێژیم..... ٦٨
٢٩- ئێمە ئەگەرەکان..... ٧٠

جێگۆڕکێی جوگرافی خزمەت بەرادیکال کردنەوەی بزاڤی سیاسی پارتەکان دەکات

ئاماژە:

جێگۆڕکێی جوگرافی بۆ پارت یان ڕێکخراوێکی سیاسی، زیاتر بەو مانایە دێتە گۆڕێ کەبەمەبەستی نزیکبوونەوە لە جەماوەر، دەبێ خۆی لە ژیانی ئاسایی، کەمپ نشینی دەرباز بکا و ئاراستەیەکی تر بە وزە و تواناییەکانی ببەخشێ.

بەمەبەستی تاوتوێکردنی ئەم چەمکە، وتوێژێکمان لە گەڵ "سامان فەقێ نەبی" سازداوە. سامان، ماستەری کیمیای لە تاران تەواو کردووەو وتەبێژی ڕەوتی ریفۆرمی حیزبی دیموکراتی کوردستانە کە بە توندی سوورە لەسەر ئەوەی کە پارتەکانی خۆرهەڵاتی کوردستان دەبێ چالاکی و وزە و تواناییەکانیان خۆیان بگوازنەوە بۆ ناو جەماوەر و خۆیان لە کەمپ نشینی دەرباز بکەن.

پرسیار: جێگۆڕکێی جوگرافی لەپارتێکی سیاسیدا چ قازانجێکی هەیە؟

وەڵام: پێویستە بگوترێ کە جێگۆڕکێی جوگرافی مژارێکی گشتییە، بەڵام کاتێک کە بەمەسەلەی چالاکیی پارتێکی سیاسی لەخۆرهەڵاتی کوردستان گرێ بدرێ، ڕەنگێکی تایبەت بەخۆیەوە دەگرێ. پارتە سیاسییەکانی خۆرهەڵاتی کوردستان هەنووکە تووشی قۆناغی قەیران هاتوونو پێویستیان بەخۆ نۆژەنکردنەوەو بوژانەوەیەکی سەر لەنوێ هەیە. یەکێک لەڕێگاکانی دەرباز بوون لەم قەیرانگەلە دووركەوتنەوەیە لەژیانی ئوردوگایی. تاراوگەو ژیانی کەمپ نشینی، دەریخستووە کە نەتەنیا هێزو پتانسیەلەکانی نەسڵی کۆنی بێ کەڵک کردووە، بەڵکوو نەوەی نوێشی تووشی بێ هیوایی کردووە، هەر بۆیە مەرجی سەرەکی ئەکتیڤ کردنەوەی خەباتی نەتەوایەتی لەخۆرهەڵاتی کوردستان، جێگۆڕکێی توانا مادیو ئینسانییەکانی پارتە سیاسییەکان لەتاراوگەوە بۆ سنوورەکانی خۆرهەڵاتی کوردستانە.

پرسیار: جێگۆڕکێی جوگرافی بۆ خۆی دەتوانێ لەچەند ڕەهەندەوە لێکبدرێتەوە، یەکێک لەو ڕەهەندانە گواستنەوەی چالاکییەکان لەشوێنێکەوە بۆ شوێنێکی دی. بۆ وێنە گواستنەوەی چالاکییەکانی پارتێک لەتاراوگەوە بۆ ناوخۆ. ئەم بابەتە لەروانگەی ئێوەوە چۆناوچۆنە؟

وەڵام: ئەمن دیسان ئەوپرسیارە بەڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە گرێ دەدەم، پارتە سیاسییەکانی ئەم بەشە لە کوردستان، تاکو ئێستاش دلسۆزانە درێژە بەچالاکی سیاسیو تەشکیلاتی خۆیان دەدەن، بەڵام کێشەکە لەمەدایە کە بەهۆی دووركەوتنەوە

لەجەماوەری خۆیان، نەیانتوانیوە کاریگەرییەکی ئەوتۆ لەبەرەو پێشبردنی بزاڤی نەتەوەیی لەنێوخۆدا بنێن. رەنگدانەوەی خەباتو چالاکیی ئەم پارتانە تەنیا باشووری کوردستانو بەشێکی بچووک لەکۆمەڵانی خەڵک لە خۆرهەڵاتی کوردستانی گرتۆتەوە. مانەوە لەکەمپەکان بەدرێژایی چەند ساڵ، بەشی نیزامی ئەم پارتانە تووشی قەیرانی شوناس کردووە، لەحاڵی حازردا لەجیاتی ئەوەیکە شانازییەکانی رابردووی ئەم پارتانە بەتێکۆشانی ئەمڕۆیان بەرز رابگیرێت، بەداخەوە دەبینین کە بۆشایی بەها شۆڕشگێرییەکان بەدەیان گرفتو تەنگەژەی فیکری، پێکهاتەیی‌و سیاسی هێناوەتە سەر ڕێگایان. پچڕانی پەیوەندی ئۆرگانیکی ئەم پارتانە لەگەڵ کۆمەڵگای کوردستان، هەڵەیەکی ستراتیژیکی ئەم حیزبانەیە کە جێگۆڕکێی جوغرافی دەتوانێ بەشێکی قەرەبوو بکاتەوە.

پرسیار: گەر پارتێک لەو رووەوە هەنگاو هەڵبێنێ و چالاکییەکانی لەتاراوگەوە بگوازێتەوە بۆ ناوخۆ، تاچەندە دەتوانێ رادیکال بێ و لەپاسیفیەتی‌و کۆنسێرڤاتیڤ بوون رزگاربێ؟

وەڵام: دەکرێ بڵێین کە چەمکی رادیکالیزم لەدوو بوارەوە پێویستە تاوتوێ بکرێ. بواری زەیینی‌و بواری پراکتیکی (عینی). جێگۆڕکێی جوگرافی خزمەت بەرادیکال کردنەوەی بزاڤی سیاسی پارتەکان لەرووی پراکتیکییەوە دەکات، بەڵام مەرج نییە کە لەبواری زەیینی شەوە، چەشنێک لەرادیکالیزم بەرهەم بێنێت. رادیکاڵ کردنەوەی بزاڤی نەتەوەیی لە خۆرهەڵاتی کوردستان، پێویستی بەپرۆژەیەکی فراوانو هەمەلایەن هەیەو پێش لەهەموو شتێک دەبێ بەستێنێکی فیکری بۆ ئەم مەبەستە سازبدرێ و لەرێگای راگەیاندنەوە، ئیدارەی نەتەوەیی لەرۆژهەڵاتی کوردستان بەرەو جەهەتێکی رادیکاڵو رزگاریخوازانە کانالیزە بکرێ. هاوکات حوزوری فیزیکی خەباتکارانی ئەم پارتانە لەنێوخۆی وڵات لەبواری سایکۆلۆژییەوە چەشنێک لەهیوا بەخۆ بوون لەلای جەماوەر دروست دەکات. بەم چەشنە دەکرێ هەستو نەستی نەتەوەیی خەڵک بەرەو ئاراستەیەکی ئاگایانەو هۆشیارانە کانالیزە بکرێو دەرەتان بۆ گۆڕانکاریی لەبوارەکانی تردا برەخسێ.

پرسیار: کاریگەری جێگۆرکێ، لەتاراوگەوە بۆ ناوخۆ، لەسەر زیندوو کردنەوەی چەمکی شۆڕشگێرییەکان چییە؟

وەڵام: رژێمی داگیرکەری ئێران، ماوەیەکی درێژخایەنە کە لەستراتیژی خۆی لەبەرامبەر پارتە سیاسییەکانی خۆرهەڵاتی کوردستان، لەم لۆژیکە پەیڕەوی دەکات کە باشتر وایە ئەم پارتانە لەناو نەچن، بەڵکوو تابکرێ لاواز بکرێن و بەهەرچەشنێک بێ ئەم پارتانە بخرێنە ژێرچاودێری‌و کۆنترۆڵی زەینی و فیزیکی ئەمان. ئەم ستراتیژییەی رژێم لەدوای دابڕانی حیزبەکانی خۆرهەڵات لەچیاکان، بەشێوەیەکی سیستماتیک پەیڕەو کراوە و تاڕادەیەک سەرکەوتنی وەدەست هێناوەو بەڵگەی سەرەکیش بۆ ئەم ئیدعایە، گرفتار بوونی ئەم پارتانە لەگێژاوی لۆژیکی چاوەڕوانییە. ئەم لۆژیکە بۆتە هۆکاری سەرەکی دوورکەوتنەوەی ئەحزابی خۆرهەڵات لەچەمکو بەها شۆڕشگێرییەکان. ئەمە زەنگێکی مەترسیدارە کەدکتۆر "قاسملوو"

بەردەوام نیگەرانیی خۆی لەم بارەوە دەردەبڕیو دووپاتی دەکردووە. بەڵام ئێستا بەهەر هۆیەک کە بووبێ ئەوە رووی داوەو ئێستا کە پێویستە پارتە سیاسییەکان خۆیان لەبازنەی تەسکی کەمپەکان رزگاربکەنو بەجێگۆڕکێی جوگرافیو گۆڕینی گوتاری سیاسییان، جارێکی تر ئاسۆیەکی روون بۆ جەماوەری کوردستان بخولقێنن. ئەزموونی بزاڤی شۆڕشگێڕانەی کورد لەرۆژهەڵاتی کوردستان نیشانی داوە کە تەنیا دەبێ متمانەمان بەچیاکانو خەڵکی لەخۆبوردووی خۆمان هەبێ.

پرسیار: بەپێی ئەوەی ئێوە لەپارتێکی سیاسیدانو ناسراون بەرەوتی ریفۆرمی حیزبی دێموکراتی کوردستان، چ پرۆژەو بەرنامەیەکتان لەم پێناوەدا هەیە؟

وەڵام: ئێمە وەکو رەوتی ریفۆرم لەناوحیزبی دیمۆکراتی کوردستان، پێمان وایە شۆڕشگێڕ هیچ کات تەسلیمی وەزعی مەوجود نابێ، بەڵکو لەهەر دەرەتانێک کە بۆی برەخسێ، کەڵک وەردەگرێ کە شۆڕشی لە رکود و سستی دەرباز بکا.

لەپەیوەندی لەگەڵ جێگۆڕکێی جوگرافی، ئێمە توانیومانە بەکەڵک وەرگرتن لەکەسانی شارەزاو پسپۆر لەنێوخۆی حزبو دەرەوەی حیزب، پلانێک لەچەند قۆناخەدا دابڕێژین. لەم پلانەدا هەوڵ دراوە کە گشت لایەنەکان لەبەر چاوبگیرێنو خاڵە نێگەتیڤەکانی ئەم جێگۆڕکێیە کەم بکرێنەوە.

ئەوەی راستیی بێت، تاکو ئێستا لەنێو حیزبی دێموکراتدا، رەوتی ریفۆرم، زیاتر تەرکیزی کردۆتە سەرپێویستی جێگۆڕکێی جوگرافی. ژیانی ئوردووگایی بەداخەوە توانیویەتی، کارتێکەری نێگەتیڤ لەسەر بەشێک لەهاوڕێیانی حیزبی دانێو تاڕادەیەک لەبەها شۆڕشگێڕییەکان دووریان بخاتەوە. ئێمە بەردەوام وەبیر هاوڕێیانمان دێنینەوە کە سەربەخۆیی بڕیاردان میراتێکی پڕبایەخی دکتۆر قاسملووی نەمرەو پێویستە ئێستا لەهەموو کاتێک زیاتر لەبەرچاوی بگرین، جێگۆڕکێی جوگرافیش ئەگەر بەقازانجی بزووتنەوەی نەتەوایەتی لە خۆرهەڵاتی کوردستان دەشکێتەوە، باخۆمان سەربەخۆ بڕیار بدەین کە هەنگاوی بۆ هەڵبێنینەوەو لەمپەرەکانی سەر ڕێگای ئەم کارە پاشگەزمان نەکاتەوە.

هەروەها پێویستە بگوترێ کە پەروەردەی نیزامی هێزی پێشمەرگە لەنزیک سنوورو بەدوور لەجازەبەکانی شار، هێزێکی تۆکمەو ڕێکو پێکی لێ دەکەوێتەوە کە لەئەگەری هەر گۆڕانکارییەک لەناوچەدا، دەتوانێ بەزووترین کات کۆنترۆڵی وەزعەکە لەدەست خۆی بگرێ و پێش بەئاژاوەو ئاڵۆزی لەنێوخۆی وڵاتدا بگرێ.

پرسیار: ئاستەنگەکانی بەردەم ئەم بەرنامانەتان چیینو بە چ مکانیزمێک بەرەوڕوویان دەبنەوە؟

وەڵام: ئاستەنگی سەرەکییەمان، تێگەیشتنی هەڵەی بەشێک لەهاوڕێیانی حیزبییە. ئێمە زۆرجار دووپاتی دەکەینەوە کە جێگۆڕکێی جوگرافی، یەکێک لەمەرجەکانی گۆڕانکاریو نوێ بوونەوەیە. مەبەست لەجێگۆڕکێش، دەستپێکردنەوەی شەڕی چەکداری نییە. رەوتی ریفۆرم پێشنیاری ئەمە ناکا کە شەڕی چەکداری لەخۆرهەڵاتی کوردستان بێتەئاراوە، بەڵکوو بەرنامەی سەرەکی ئێمە ئەوەیە کە چالاکییەکانمان لەکەمپەکان رابگوازینەوە بۆ نێوخۆی کوردستان. بێ گومان لەپرۆسەیەکی بەم شێوەیەدا، دیفاعی چەکدارانە لەبەرامبەر هێرشی رژیم بەمافی ئینسانی خۆمان دەزانین. گرتنی ئاهەنگی خۆشیو فێستیڤاڵو... لەنێو کەمپەکانی باشووری کوردستان، یارمەتییەکی ئەوتۆ بەرزگاری نیشتمانێکی داگیرکراوو رزگارکردنی نەتەوەیەکی ژێردەستە ناگەیێنێ. چالاکییەکانی ئێمە پێویستە لەنێو کۆمەڵانی خەڵکدا بوونی هەبێ لەحاڵەتێکی وەهادا، دیفاعی چەکداری ئێمە رەمزی مانەوەمان بۆ ئەنجام دانی چالاکی سیاسی دەژمێردرێ.

ئێمە ئەم دیفاعە چەکدارییە، لەچوارچێوەی شەڕێکی عادیلانە لەپێناو پێشگیری لەشکانی ئیرادەی نەتەوەیی پێناسە دەکەین.

هەروەها ئێستا ئیتر پێویستە ئاخێوی نەتەوەیی گشتگیر بکرێ و خەباتی نەتەوایەتی بگوازرێتەوە بۆ پارێزگاکانی ئیلامو کرماشان. رووندو ئاشکرایە کە ئەم ئەرکە میژوویییە لە تاراوگەو لەنێو کەمپە تۆزوخۆلاوییەکانی باشووری کوردستان جێبەجێ ناکرێو بەئاکام ناگات.

سەرچاوە: ماڵپەڕی رخنە و دیالۆگ - ڕێکەوتی: ١ی جانیۆیری ٢٠٠٨

ڕچانی هزری قاسملووی نەمر لە روانینی خالید عەزیزی

بەڕێز خالید عەزیزی سکرتێری گشتی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە وتووێژێک دا لە گەڵ ڕۆژنامەی "رووداو" هێندێک مژاری سەرنج راکێشی راشکاوانە هێناوەتە بەر باس کە شایانی هەڵسەنگاندنێکی ورد بینانەیە. عەزیزی لەو وتووێژدا سیاسەت نەک وەک فەلسەفەیەکی ئارمانج خوازانە، بەڵکوو وەکوو تێکۆشانێکی ئامانجدار بە لەبەر چاو گرتنی واقیعیی هاوکێشەکان سەیر دەکا و دەریدەخا کە وەکوو سیاسەتمەدارێکی سەردەم قۆناغی یۆتۆپیایی تێپەڕاندووەو لە گۆشەنیگایەکی پراگماتیستییەوە دەروانێتە چەمکی سیاسەت.

ناوبراو هاوشێوەی ڕێبەری شەهید دوکتور عبدالرەحمان قاسملوو بە لەبەر چاو گرتنی وەزن و پێگەی کورد لە ئێراندا و ئیمکانات و دەرفەتەکانی بەردەستی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان ئەو ڕاستییە دێنێتە بەر باس کە ئێمە وەک حیزبی دێموکراتی کوردستان وێڕای پابەند بوون بە بەها و ئامانجە نەتەوەییەکانی گەلی کورد، حازرین کە تەنانەت لە سەر لانیکەمی مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە گەڵ دەسەڵاتی ناوەندی بکەوینە دیالۆگ و دانوستان.

ڕەنگە هەزمی ئەو بۆ چوونە ڕیئالیستییە بۆ هێندێک لە سیاسەتزانانی پۆپۆلیست یان وەهمگەرا شتێکی ئاسان نەبێ، هەروەک چۆن کاتی خۆی شەهید دوکتور قاسملووش بە هۆی ئەو چەشنە ڕوانگە ئۆسوولییەوە زۆر جار دەکەوتە بەر هێرش و ئاژیتاسیۆنی نالۆژیکی نەیارانی ئەو جۆرە ڕوانینە.

قاسملووی نەمر زۆر بە ڕوونی پێداگریی لە سەر ئەوە کردوە کە گۆڕپانی ئەسلیی چالاکیی ئەندامانی دێموکرات نێو خۆی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە و ئەگەر ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی دەرەتانی حوزوور و چالاکیی ئاشکرا بۆ حیزبی دێموکرات بڕەخسێنێ، حازرین کە لە "حداقل"ی مافەکانمانەوە دەست پێبکەین. قاسملووی نەمر شەریشی لە پێناو داسەپاندنی ئەو کەشە بەسەر ڕێژیمدا تەفسیر دەکرد. جێگای سەرنجە کە لە ژێر ڕووناکایی ئەو ڕوانگە واقع بینانەیەدایە کە لە وتووێژ لە گەڵ "حاج شیخ حسین کرمانی" نوێنەری ئەو کاتی خومەینی لە ڕۆژئاوای وڵات دەڵێ: "لەو ٦ مادەیەی کە ئێمە داوا کارین، ئێوە ٣ داوای ئەوەڵیان ڕەش بکەنەوە، لەو سێیەی دیکە یەکێکیان ئێستا بدەن، و دووانەکەی تریش وەعدەمان پێبدەن بەڵام مەماندەنێ".(گۆڤاری چشم انداز ایران - ویژەنامەی شمارە ٢)

ئەمڕۆکەش پاش ٣٠ ساڵ سکرتێری گشتی حیزبی دێموکراتی کوردستان هەمان ئەو روانگە ڕێئالیستییەی شەهید دوکتور قاسملووی هێناوتە بەرباس، کەچی شەپۆلێک لە ڕەخنەی سیاسەتزانە وەهمگەراکان ڕووبەڕووی بۆتەوە. بەڕێز عەزیزی لە چەشنی کەسانێک نیە کە لە تاراوگەدا تەنیا لە چوارچێوەی وشەی ڕەنگاوڕەنگ بەڵێنی ڕزگاریی و گەیشتن بە "مدینەی فاچلە" بە خەڵکی بندەست و چەوساوەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بدا، بەڵکوو هەوڵی ئەوە دەدا کە ئەگەر مەجالێک لە نێو خۆی وڵاتدا بوونی هەبێ، کەڵکی لێوەرگرێ. نەک هەموو دەرفەتێک بکوژێ لە پێناو ئارمانجێکی کورتکراوە لە چوارچێوەی شووعاردا. ناوبراو هەوڵی ئەوە دەدا کە لە کلتووری ئۆپۆرتۆنیستی باو لە نێو ڕێبەرانی سیاسیدا خۆی ببوێرێ و تێدەکۆشێ لە جیاتی ئەوەی کە وەک ڕێبەرێکی پۆپۆلیست دروشمی قەبە هەڵبگرێ، وەکوو سیاسەتمەدارێکی ئەخلاق گەرا کە پارسەنگی هێزەکانی هەڵسەنگادووە مامەڵە لە گەڵ چەمکی سیاسەت و خەبات بکا.

نابراو تاکوو ئێستاش سەلماندوویەتی کە کەسایەتییەکی ڕەخنە هەڵگرە و بە شێوەیەکی ڕەهاش ناروانێتە هزر و روانینەکانی، هەر بۆیە بێ گۆمان ئەگەر لەو هەڵسەنگاندنەیدا هەڵەیەکیش بکەوێتە بەر چاو، ئەو شەهامەتە ئەخلاقییەی هەیە کە پێداچوونەوەی بە سەردا بکا، بەڵام ئەوەیکە ڕوونە بریتییە لەوە کە ئەو روانین و هەڵسەنگاندنەی کە ناوبراو لە چەمکی سیاسەتدا هەیەتی، میکانیزمێکە کە چارەسەریی کێشەی کورد تەنیا لە چوار چێوەی وەها ڕوانگەیکدا دێتە دی.

لە قامووسی سیاسی ئەو سەردەمەدا لە میژ ساڵە کە دوگم گەرایی بە بیانووی لانەدان لە شووعارە وەهمییەکان وەک خەسڵەتێکی دۆڕاو لە قەڵەم دراوە و کەسانێک کە لە چوارچێوەی ئەو بازنەیەدا قەتیس دەمێننەوە، تەنیا و تەنیا لە ئاستی پڕپاگەندای بێ ئاکامدا دەتوانن بەشداریی کایەی سیاسەت بن، کایەیەک کە هیچکات بە قازانجی بەرژەوەندیی نەتەوەیی تەواو نابێت. خالید عەزیزی دریژەدەری ڕێبازیی بەجێماو لە قاسملووی نەمرە کە لە هونەری موومکین بە قازانجی بەرژەوەندییە نەتەوایەتییەکان کەڵک وەردەگرێ، نەک بۆ مەبەستی یۆتۆپیایی و فانتازیایی.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٢١ی دێسەمبەری ٢٠٠٩

دەنگە جیاوازەکانی نێو پرۆسەی هەڵبژاردنی باشووری کوردستان

لە هەر وڵاتێکدا کە پرۆسەی هەڵبژاردنی تێدا بەڕێوەدەچێ ئەمە هەرگیز وەکوو تەنیا مەرجی دێموکراتیک لە قەڵەمدانی کەشی سیاسیی ئەو وڵاتە لێک نادرێتەوە. زۆرجار هەیە کە هەڵبژاردن لە لایەن دەسەڵاتدارانی وڵاتێکەوە وەکوو دەمامک بە کار هێندراوە تاکوو رووی نادێموکراتیکی دەسەڵات بشاردرێتەوەو لە رێگەی هەڵبژاردنێکی غەیرە ئازادەوە مەشرووعییەتێکی درۆیین بە سیستێمو دەسەڵاتێکی نادێموکراتیک بدرێ.

لە ماوەی رابردوودا پرۆسەی هەڵبژاردن لە هەرێمی کوردستان بەڕێوەچوو، پرۆسەیەک کە لە لایەک بە بەراورد لەگەڵ وڵاتانی دواکەوتووی عەرەبی و ئێرانو... دەکرێ بە هەڵبژاردنێکی ئازاد (بە شێوەیەکی رێژەیی) و پاقژ (بە شێوەیەکی رێژەیی) ئەژمار بکرێ، بەڵام لە لایەکی دیکەوە بە بەراورد لەگەڵ وڵاتانی دێموکراتیکی رۆژئاوایی و یان تەنانەت وڵاتێکی وەک ئیسرائیل لە ناوچەدا دەکرێ بە پرۆسەیەکی تارادەیەک عەیب دار لە قەڵەم بدرێ، کە ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەو راستییە کە کلتووری دێموکراتیکو دامەزراوە دێموکراتیکەکان لەم هەرێمەدا تاکو ئێستاش لە ئاستی پێویست دا گەشەیان نەکردووە. بەڵام سەرەڕای ئەمانە دەکرێ ئەم پرۆسەیە بە سەرەتاو نموونەیەکی نوێ لە ناوچەدا بێنینە ئەژمار کە دەبێتە هۆی ئەوەی، کە پێگەی کورد لە نێو بیروڕای گشتی جیهاندا بەهێزتر بێو ناوەندە سیاسیو میدیاییەکانی رۆژئاوا هان بدا کە پتر گرینگی بە کێشەی کورد لە ناوچەدا بدەنو وەکوو نەتەوەیەک کە خاوەن ئیرادەو پتانسیلێکی بەهێز بۆ گەشەو بەرەوپێش چوونی پرۆسەی دێموکراتیزە بوونی رۆژهەڵاتی ناڤینە (عێراق بە تایبەتی) نرخاندنو راڤەی لەسەر بکەن.

ئەگەر بمانهەوێ هەڵوێستە لەسەر کەشی سیاسیو هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان بکەین، پێویستە ئاماژە بە خاڵێکی سەرەکی بکەین:

لە دوای راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ تاکو ئێستا سەرەڕای هەبوونی کۆمەڵێک کۆسپو تەگەرەی نێوخۆو دەرەکی، رەوتی دێموکراتیزە بوون لە باشووری کوردستان تا ئاستێکی مامناوەندی پێشکەوتنی بەخۆیەوە دیوە. لەم هەرێمەدا ئازادیی رۆژنامەگەریو مافی دامەزراندنی پارتو رێکخراوی سیاسی بوونی هەیە، بەڵام بە هۆی تێکئالانی دامودەزگای دەوڵەتیو حیزبی، بەشێکی دیکە لە پێش مەرجەکانی پێوەندیدار بە گەشەی رەوتی دێموکراتیزەبوونی هەرێمی کوردستان بە واتای

راستەقینە نەهاتوونەتە ئاراوە.

دەگوترێ کە شۆڕشگێڕێکی راستەقینە ناتوانێ لە داهاتوودا بەڕێوەبەرێکی کارامەو سەرکەوتووی وڵات بێ. ئەزموونی تاڵی دەسەڵاتداریی لە زۆربەی وڵاتانی جیهان پاش سەرکەوتنی بزووتنەوەی رزگاریخوازانە، تارادەیەک دروستیی ئەم بۆچوونە دەسەڵمێنێ. لە باشووری کوردستان ئەگەر بە وردی سەیر بکەین، روونە کە دەسەڵاتی بەڕێوەبەری بەشێکی لە دەست کەسانێک دایە کە خاوەن هیچ جۆرە پسپۆرییەک لەو بارەدا نینو لە شوێن کەسانی تێکنۆکرات، خەڵکانێک کە رابردووی شۆڕشو خەباتی شاخیان هەیە ئەم ئەرکانە هەڵدەسووڕێنن. هەر بەو پێیەش حیزبە دەسەڵاتدارەکانی ئەمڕۆکەی باشووری کوردستان قەوارەی دەسەڵاتو میکانیزمی بەڕێوەبردنی حیزبیان گۆاستۆتەوە بۆ دامەزراوە دەوڵەتییەکان، کە ئەمەش کۆمەڵێک دیاردەی نێگەتیڤی لێکەوتۆتەوەو بەستێنێکی لەباری بۆ تەریک کەوتنەوەو نامۆیی لە نێوان رووناکبیرانو بژاردەی کۆمەڵگاو دەسەڵاتی کوردی پێک هێناوە. بێگومان لەوەها فەزایەکدایە کە بەربەرە بوار بۆ سەرهەڵدانی بزاڤگەلێکی ڕەخنەگرو ئۆپۆزیسیۆن خۆش دەبێو ئەمڕۆکە دەبینین کە مللانییەکی توند لە نێوان لایەنە ئۆپۆزیسیونەکانو دوو پارتی دەسەڵاتداریی باشووری کوردستان هاتۆتە ئاراوە.

لەم ساڵانەی دواییدا دوو لایەن بەربەرە هەوڵیان داوە کە قامک لەسەر کەموکوڕییەکانی ڕەوتی دێموکراتیزە بوونی هەرێمی کوردستان دابنێنو وەبالی وەدیی نەهاتنی چاوەڕوانییەکانی کۆمەڵگەی کوردی بخەنە ئەستۆی دوو حیزبی سەرەکیی گۆڕەپانی سیاسیی هەرێمەوە. ئەم دوو لایەنە پێداگری لەسەر ئەوە دەکەن کە جۆرو شێوازی حیزبایەتی کە لە لایەن pdk و ynk بەڕێوە دەچێ، مۆدێلێکی ناکارایەو لەژێر سێبەری ئەم جۆرە حیزبایەتییە هەرێمی کوردستان تاکوو ئێستا دەسەڵاتێکی سەرکەوتووی تاقی نەکردۆتەوە. بەڕای ئەم لایەنانە پێکهاتەو ئەرکەکانی دەوڵەت تارادەیەکی زۆر ڕەنگدانەوەی پێکهاتەو بەرژەوەندی پارتە دەسەڵاتدارەکانەو کۆپی کردنی مۆدێلی حیزبایەتی بۆ نێو دامودەزگا دەوڵەتییەکان بۆتە هۆکارێکی سەرەکی کە ئەسڵی بنچینەیی لێک جیاکردنەوەی دەسەڵاتەکان و سەروەریی یاسا ببێتە قوربانی بەرژەوەندیو ستراکتۆری دەسەڵات لەم حیزبانەدا.

ئەو دوو لایەنە کە دەخوازن ئەم کەمو کوڕییانە بقۆزنەوەو لە دەرەتانێکی وەهادا وەکوو ئۆپۆزیسیون دەرکەون بریتین لە:

١- پارتە ئیسلامییەکان:

لایەنە میانەڕەوە ئیسلامییەکانی باشووری کوردستان پاش جیاکردنەوەی ڕێبازی خۆیان لەگەڵ ڕەوتە رادیکاڵو

بنئاژۆخوازەکانی ئەم هەرێمە، لەو ساڵانەی دواییدا لە هەوڵی ئەوەدا بوونە کە لە هۆکارگەلێک وەک بەرین بوونەوەی جیاوازیی چینایەتیو نەبوونی خزمەتگوازیی لە ئاستی چاوەڕوانکراو دا وەکوو ئیمتیازو پوانێک لە پێناوی کۆکردنەوەو موبیلیزە کردنی ناڕەزایەتیی تووژە هەژارو کەم داهاتەکانی کۆمەڵگە کەڵک وەرگرنو لەم هەڵبژاردنەشدا بە دروست کردنی هاوپەیمانی لەگەڵ دوو پارتی لائیک بێنە نێو گەمەی هەڵبژاردنەوە. بەو پێیەش توانیان بەشێک لە دەنگە ناڕازییەکانی خەڵک بۆخۆیان مسۆگەر بکەن.

جێی خۆیەتی ئاماژە بەوە بکەین کە هۆکاری سەرەکیی سەرهەڵدانو گەشەی بیرۆکەی ئیسلامی سیاسی لە وڵاتانی موسلماندا بریتییە لە ناکارامەیی دەسەڵاتی سیاسیو بەرێوەبەری لەم وڵاتانەدا کە دەبێتە هۆی بەرز بوونەوەی رادەی هەژاریو بێهیوایی لە نێو جەماوەری ئەم وڵاتانەو هاتنە ئارای کەشێکی گونجاو بۆ بەسیجی خەڵکی ناڕازیی لە لایەن رەوتە ئیسلامییەکانەوە، کە هەرێمی کوردستانیش لەم قاعیدە بەدەر نیە.

٢- لایەنە گوڕان خوازەکان:

لە دوای بەرز بوونەوەی ئاستی ناکۆکییەکانی نێو ynk و هاتنە دەرەوەی رووما ناسراوەکانی باڵی رێفۆرم لە بازنەی ynk دا، بەرەبەرە بیرۆکەی پێشکەش کردنی ئاڵترناتیڤێکی جیاواز لە ئەزموونی دەسەڵاتداریی دوو پارتە سەرەکییەکەی هەرێم هاتە ئاراوەو لەم چوارچێوەیەشدا ئەم بیرۆکەیەلەلایەن بەشێک لە ئەندامانی ناڕازیی نێو ئەم دوو پارتە (بەتایبەتی ynk)و بەشێکی بەرچاو لە کوردەکانی دیاسپۆراو رووناکبیرانی نێوخۆو دەرەوەی هەرێم بە هەر دوو شێوە (راستەوخۆو ناراستەوخۆ) پشتگیری کرا، تاکو بەم شێوەیە لە رێگەی خستنەرووی بەرنامەیەکی نوێ بە مەبەستی گۆڕینی دۆخی هەنووکەیی شەپۆلێک لە دەنگی ناڕەزایەتی جەماوەر وەگەڕ بخرێو دواتر لە چوارچێوەی لیستێک بەناوی گۆران تێکەڵ بە گەمەی هەڵبژاردن ببێ. ئەم شەپۆلە توانی کە لە میدیا (رادیوو TVو رۆژنامە و...) وەکوو ئامرازێکی کاریگەر کەڵک وەرگرێو لە ماوەیەکی کورتدا لە نێو بەشێک لە تووژە ناڕازییەکانی کۆمەڵگەدا جێی خۆی بکاتەوەو لە دوای ئاشکرابوونی ئاکامی هەڵبژاردن وەکوو بەهێزترین لایەنی ئۆپۆزیسیون دەرکەوێت.

ئەم لایەنە واپێدەچێ زیاتر لە هەوڵی ئەوە دایە کە هاوشێوەی بزاڤە مەدەنیو شۆڕشە نەرمەکانی ئەم ساڵانەی دوایی لە هێندێک شوێنی جیهان هەنگاو هەڵێنێو بە دوور لە تووندوتیژی لە میکانیزم گەلێکی رادیکاڵو رەخنەگرانە لە ئاستی میدیایی و ئاستی کردارییدا بە مەبەستی ململانێ لەگەڵ دەسەڵات کەڵک وەرگرێ.

بە کورتی دەتوانین ئاماژە بەوە بکەین کە هەڵبژاردنەکانی ئەمجارە لە هەرێمی کوردستان دەکرێ بە سەرەتایەکی شیاو بۆ پێکهێنانی کەشوهەوایەکی دێموکراتیک ناوزەد بکەین کە تێیدا هەر تاکێکی کورد هەست بە بەرپرسایەتی خۆی لەو قۆناخە هەستیارەدا بکا. بێگومان رەنگدانەوەی سەرجەم بیرە جیاوازەکانی کۆمەڵگەی کوردی لە پارڵمان دا گرەنتیو یارمەتیدەر دەبێ کە هەم کەمو کوڕییەکان لە هەرێمدا زووتر چارەسەر بکرێنو هەم نوێنەرانی سیاسیی کورد بە قورسایینو پشگیرییەکی بەرچاوتری جەماوەرەوە ویستە نەتەوەیی یەکانی کورد لە عێراق دا بێننە ئاراوە بەڵام پێش مەرجی سەرەکیی ئەم پێشکەوتنانە بەستراوەتەوە بە پێڕەو کردنی مڵملانییەکی لۆژیکیو ئەقلانیو بە دوور لە دژایەتی لە نێوان گشت لایەنەکانی نێو پارلمانی کوردستانەوە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٧ی ئاگۆستی ٢٠٠٩

هەڵسەنگاندنی دۆزی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە دوای شۆڕشی ١٣٥٧

رۆژهەڵاتی کوردستان هەم لە بواری رووبەرەوەو هەم لە ئاستی ڕێژەی حەشیمەتی کوردەوە، دووهەمین پارچەی داگیرکراوی کوردستانی گەورەیە. لە پێوەندی لەگەڵ خەباتی سیاسی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان تاکو هەنووکە گەلێک رای جیاواز هاتوونەتە بەرباس، بەشێک لە تۆێژەران لەسەر ئەو باوەڕەن کە خەباتی سیاسی لە رۆژهەڵاتی کوردستان سەرەڕای کەموکوڕی یەکان، توانیویەتی وەکوو بزاڤێکی ناسیۆنالیستی رزگاریخواز خۆی پێناسە بکاو بەشێکی دیکە بڕوایان ئەوەیە کە بزووتنەوەیەک کە بکرێ وەکوو بزاڤی ناسیۆنالیستی ناوزەدی بکەین، تاکوو هەنووکە لە رۆژهەڵاتی کوردستان نەهاتۆتە ئاراوە. هەوڵی ئەم وتارە ئەوە نیە کە ئەم کێشە تیۆریکە راڤە بکا و پشتگیری لە یەکێک لەم دوو روانگەیە بکا، بەڵکوو پتر تەرکیز لە سەر ئانالیزی قۆناغەکان لە رەوتی خەباتی سیاسی . نەتەوەیی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان پاش سەرکەوتنی شۆڕشی ١٣٥٧ی هەتاوی خەڵکی ئێران دەکاتەوە و پتر تیشک دەخرێتە سەر رادەی سەرکەوتوویی یان کۆسپ نانەوەی پارتە سیاسییەکانی نێو گۆڕەپانی خەبات لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە زیاتر لە چارەگە سەدە، لە تێکۆشان دا.

پۆلێن بەندی قۆناغە جیاوازەکانی خەباتی سیاسی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان پاش شۆڕشی ١٣٥٧:

ئەگەر بمانەوێت هەلوومەرجی خەباتی سیاسی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان پاش سەرکەوتنی شۆڕشی ١٣٥٧ی هەتاوی تاوتوێ بکەین، ناچارین کە لە گۆشەنیگای هەڵسوکەوتو مۆدێلی رووبەڕوو بوونەوەی دەسەڵاتی ناوەندی لە هەمبەر ویستە سیاسیو نەتەوایەتییەکانی خەڵکی کوردستانەوە ئەم مەسەلەیە هەڵسەنگێنینو بە پێی جۆری رەفتاری رێژیمی کۆماری ئیسلامی رادەی بەرپەرچدانەوەو چۆنیەتی خەباتی پارتە سیاسییەکانو هەروەها چالاکڤانانی مەدەنی و فەرهەنگی لە رۆژهەڵاتی کوردستان ئانالیز بکەین.

شایانی وەبیرهێنانەوەیە کە بە مەبەستی هەڵسەنگاندنی هەرکام لەو چوار قۆناغەی کە لە ژێرەوە ئاماژەیان پێ کراوە، هەوڵ دراوە هەلوومەجی کاتیی قۆناغەکە لەبەر چاو بگیرێتو ئەم ئەسڵە گرینگە لە پێوەندی لەگەڵ ئانالیزی رووداوەکان پشت گوێ نەخرێت:

١- سەرکەوتنی شۆڕشی ١٣٥٧ی هەتاوی لە ٢٢ی ڕێبەندان تا وەکوو قۆرخ کردنی دەسەڵات لە لایەن ئیسلامییە رادیکاڵەکان واتا جێگر بوونی کۆماری ئیسلامی بە تەواویەتی.

٢- بەربەرەکانێی تووندووتیژ پاش جێگربوونی دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی تاکوو هاتنە سەر دەسەڵاتی باڵی ریفۆرمخوازی کۆماری ئیسلامی لە ٢ی جۆزەردانی ١٣٧٦.

٣- کەشوهەوای زاڵ بەسەر کوردستان پاش هاتنە سەر دەسەڵاتی باڵی ریفۆرمخوازی کۆماری ئیسلامی تاکوو کۆتایی دەسەڵاتی ئەم باڵە پاش هاتنە سەر کاری باڵی موحافیزەکاری رێژیم لە هاوینی ١٣٨٤ی هەتاوی.

٤- هەلوومەرجی پاش هاتنە سەر دەسەڵاتی باڵی موحافیزەکاری رێژیم تاکوو هەنووکە.

قۆناغی یەکەم:

لەم قۆناغەدا دوو رێکخراو دەوری سەرەکیی لە رووداوەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان دەگێڕن کە بریتین لە حیزبی دێموکراتی کوردستانو کۆمەڵە، هەرکام لەم دوو حیزبە بە چەندین هۆکار توانیان لەم قۆناغەدا متمانەی بەشێکی بەرچاو لە خەڵکی کوردستان بۆ لای خۆیان رابکێشن.

حدک:

حیزبی دێموکراتی کوردستان پاش سەرکەوتنی شۆڕشی ١٣٥٧ی هەتاوی بە چەندین هۆکار توانی کە پێگەیەکی کۆمەڵایەتی بەهێز لە نێو خەڵکی کوردستان دا بۆ خۆی مسۆگەر بکات کە بریتین لە:

- دەوری کاریگەرو سەرەکیی ئەم پارتە لە دامەزراندنی کۆماری کوردستان لە ساڵی ١٣٢٤ی هەتاوی دا.

- حەماسەخولقێنی خەباتگێڕانی ئەم حیزبە لە خەباتی چەکداری ساڵەکانی ٤٧ - ١٣٤٦ لە ژێر ناوی کۆمیتەی ئینقلابی حدک، گەرچی ئەم خەباتە چەکدارییە پاش ١٨ مانگ لە لایەن رێژیمی پاشایەتی یەوە کپ کرا، بەڵام رێبەرانی ئەو حەرەکەتە وەکوو شەهیدان سمایل شەریف زادە، موعینی یەکانو مەلا ئاوارە بوون بە سیمبۆلی بەرخۆدان لە نێو حافزەی میژوویی خەڵکی رۆژهەڵاتی کوردستانو سەرمایەیەکی مەعنەوی بۆ حیزبی دێموکراتی کوردستان - رۆڵی چالاکو حاشاهەڵنەگری ئەندامانی کۆمیتەی زاگرۆسی سەر بەم پارتە لە مانگەکانی کۆتایی دەسەڵاتی پاشایەتی.

- بوونی بەندییە سیاسییەکانی سەر بەم پارتە لە نێو گرتووخانەکانی رێژیمی پاشایەتی کە ناوبانگو خۆشەویستی ئەمان

کاریگەری بەرچاوی لەسەر رادەی ئینتیمای خەڵک بە نیسبەت ئەو پارتە دانا،وەک عەزیز یوسفی، جەلیل گادانی، غەنی بلووریانو...

کۆمەڵە:

لە راستی دا کۆمەڵە وەکوو زەروورەتێک لە ئاکامی ئاخێوی چەپی زاڵ لە دەیەی ٤٠ و ٥٠ ی هەتاوی و بزووتنەوەی رادیکاڵی خوێندکارانی ئێران لەو سەردەمانەدا هاتە کایەوە. ئەم ڕێکخراوە لە پێش شۆڕشی ١٣٥٧ دا بۆ بەشێکی بەرچاو لەخەڵکی کوردستان نەناسراو بوو زیاتر بەشێوەیەکی نهێنی لەچوارچێوەی ئەنجومەنە سینفییەکانی کرێکاری و جووتیاری دا دەوری دەگێڕا، بەڵام پاش سەرکەوتنی شۆڕش و کرانەوەی فەزای ئازادی تەبلیغی توانی لە نێو خەڵکی کوردستان دا جێی خۆی بکاتەوەو ببێتە ئاکتەرێکی نێو گۆڕەپانی سیاسی کوردستان.

لە ئەتمۆسفێری ناسەقامگیری پاش شۆڕشدا حدکو کۆمەڵە بوون بە دوو ڕێکخراو کە لە بەڕێوەبەری و دابین کردنی ڕێژەیی ئەمنییەت لە شارو دێهاتەکانی کوردستانو وتووێژ لەگەڵ دەوڵتی کاتیی بازەرگانو هەروەها بەرپەرچ دانەوەی هێرشی سێ مانگەی ڕێژیم، رۆڵی سەرەکیان هەبوو.

پێویستە ئاماژە بەوە بکەین کە لەم قۆناغەدا گەرچی بەشێک لە ئەندامانی ڕێبەری و بەدەنەی حیزبی دێموکرات لە ژێر ناوی پەیرەوانی کۆنگرەی ٤ لەو حیزبە جیا بوونەوە، بەڵام دەرکەوتنی کەسایەتی بەرزی دوکتور قاسملوو لەم قۆناغەداو هەروەها فەزای رادیکاڵی ئەو سەردەمان، دوو هۆکار بوون کە یارمەتی ئەوەیان بە حیزبی دێموکرات دا کە بتوانێت پێگەی کۆمەڵایەتی خۆی پتەو رابگرێت.

پێویستە هەروەها ئاماژە بەوە بکەین کە ئاخێوی چەپی ئینقلابی زاڵ لەو سەردەمەداو کاریگەری شەهیدبوونی "فوادی مستەفا سوڵتانی" لە ڕێبەرانی کۆمەڵە لەسەر خۆشەویستی خەڵک بە نیسبەت ئەو ڕێکخراوە، یارمەتی ئەوەیان دا کە کۆمەڵەش لەم قۆناغە بتوانێت شوێن پێیەکی بەرچاو لە رووداوەکانی کوردستان دا بە جێ بهێڵێت.

بە گشتی لەم قۆناغەدا دیسکۆرسی زاڵی دەسەڵاتی ناوەندی جیا لەو کاتانەی کە هەستی بە لاوازی لە بەرامبەر بەرەنگاری خەڵکی کوردستان دا دەکرد، دیسکۆرسی توندوتیژی(گفتمان خشونت)بوو و بە پێی لۆژیکی"خشونت، خشونت میٓفرینێ" پارتە کوردییە بەرهەڵستکارەکانیش ڕێگای بەرەنگاری چەکداریان هەڵبژارد. لەم قۆناغەدا کە هاوکاتە لەگەڵ قۆناغی

تێرمیدۆر(تۆندوتیژی دوای ئینقلاب) لە ئێراندا، گوشارو سەرکوت بـاڵی بە سەر کوردستاندا کێشـاو بـەرەنگاریی بـەربڵاوو گشتگیر کرا بە ستراتیژی پارتە سیاسییەکانی کورد لە بەرامبەر هێرشی دەسەڵاتی تازە پێگەیشتوو.

قۆناغی دووهەم:

ئەگەر ئەو ئەسڵە گرینگە لەبەر چاو بگرین کە هـەر دیاردەیـەک درێـژەی دیاردەکـانی پێشـووتری خۆیـەتی، هەڵسـەنگاندنی قۆناغی دووهەمی پاش شۆڕشی ١٣٥٧ بە سەرنجدان بە ئاڵوگۆڕەکـانی قۆنـاغی یەکـەم ئاسـانتر دەبـێ. لـەم قۆناغـەدا ئیتـر لێڵی گوتـارو روانینی دەسەڵاتی ناوەندی بە نیسبەت دۆزی کورد کۆتـایی پێدێتـو دەرگای وتووێژو دانوستان لە لایـەن کۆمـاری ئیسـلامییەوە بـە تـەواوی دادەخـرێو دەکـرێ بڵێـین ماهییـەتی دوگمـی رێـژیم زووتـر دەبێتـەوەو دەردەکـەوێ کـە دەسـەڵاتی ئیدئۆلۆژیکی ناوەندی لە بەرامبـەر ویستو داواکاریـیە سیاسـییەکانی خەڵکی کوردسـتاندا خـاوەنی هیچ چەشنە تۆلێرانسێک نییەو"خشونت عریان" دەبێتە ستراتیژی کۆماری ئیسلامی لە بەرامبەر خەڵکو پارتە سیاسییەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان.

لەم قۆناغەدا ئیعدامی بە تـاکو بە کۆمەڵی خەباتگێڕانو لایەنگرانی حیزبی دێموکراتو کۆمەڵە، چاوترسێن کردنـی خـەڵکی ئاسایی لە رێگای بەکار هێنانی ئـامرازی جۆراوجـۆرو تیـرۆری رێبـەرانی پارتـە سیاسـییەکان دەبێتـە کـارکردی سـەرەکیی دامو دەزگا سەرکوتکەرەکانی کۆماری ئیسلامی، بەتـایبەتی شەهیدبوونی دوو رێبەری مەزنی حیزبـی دێمـوکرات کاریگـەری بـەرچاوی لەسەر داهاتووی خەبات لە رۆژهەڵاتی کوردستاندا بە جێهێشت. کاربەدەستانی کۆمـاری ئیسلامی بـە وردی رۆڵو پێگـەی ئـەم دوو کەسـایەتییە شۆڕشگێڕەیان(د.قاسـملوو، د.شـەرەفکەندی) لـە نێـو حیزبـی دێمـوکراتو هـەروەها رای گشـتی کۆمـەڵگای کوردستان دەرک پێکردو بە تیرۆرکردنی ئەمان خەسارێکی مەزنی لە خەباتی سیاسی رۆژهەڵاتی کوردستان دا.

د.قاسملوو و د.شەرەفکەندی بـە پێـی ئـەو ئیقتیـدارە عـەقڵانی . قـانوونییە کـە لـە نێـو ستراکتۆری حیزبـی دێمـوکرات دا لـە رێگای میکانیزمە مەشروع‌و دێموکراتیکەکانەوە وەدەستیان هێنابوو و هـەروەها بـە هـۆی ئـەو نفـووزەی کـە لـە نێـو کۆمـەڵگادا پەیدایان کردبوو، ببون بە سەرچاوەو بزوێنەری خەڵکو تێکۆشەرانی دێموکرات بۆ درێژەپێدانی خەبات، هەر بـەم هۆیانـەوە حەزفی فیزیکی ئەم دوو سەرکردەیە بـوو بـە ئامانجێـک کـە رێـژیم لـە دوو پیلانی گەڵاڵـە دارپێـژراودا بـە ئـەنجامی گەیانـدو حاشاهەڵنەگرە خەساری ئەم دوو زەربە کوشەندەیە تـاکوو هەنووکە بەسەر خەباتی سیاسی کـورد لـە رۆژهـەڵاتی کوردسـتاندا دیارە.

بەڵام لەم قۆناغەدا چەند دیاردەیەکی دزێو بە شێوەیەکی پڕ رەنگ لە نێو رەوتی خەباتی سیاسی رۆژهەڵاتی کوردستان

هاتە ئاراوە، کە ئەمەش تا رادەیەک دەرهاوێشتەی ئەو کەشوهەوا زەینییە بوو کە لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە خولقێندرا بوو و لە نێو ئوپۆزیسیۆنی سەرانسەری ئێران و هەروەها ئوپۆزیسیۆنی کوردی دا رەنگدانەوەی هەبوو.(دەگوترێ کە لەگەڵ هەر هێزێک بەرەنگاری بکەیت، ناڕاستەوخۆ تایبەتمەندییەکانی ئەو هێزە کاریگەریت لەسەر دادەنێتو بەرەبەرە خەسڵەتەکانی ئەو هێزە لە تۆشدا بەدی دەکرێن.)

– فانکسیۆنالیزم(حیزب پەرەستی): لەم قۆناغەدا بەشێک لە ئەندامانی پارتەکانو تەنانەت خەڵکی ئاسایی، نەک وەکوو ئامراز بەڵکوو وەکوو دیاردەیەکی پیرۆز سەیری پارتەکان دەکەنو هەر لەو چوارچێوەدا دەمارگرژیی ئیدئۆلۆژیکو بەرژەوەندی تەسکی حیزبی دەبێتە هۆکارێکی سەرەکی بۆ سەرهەڵدانی شەڕی براکوژی لە نێوان کۆمەڵەو حیزبی دێموکراتو دواتریش حدکاو حدکا. ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ.

ئەگەر کۆماری ئیسلامی لە "گفتمان"دا خۆی وەکوو نیزامێکی پیرۆز دەردەخست، هەق وابوو وەکوو"پادگفتمان" پارتە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کەوتبانە دژایەتی لەگەڵ پەرەپێدانی ئەو جۆرە ڕوانگەیەو لە دیسکۆرسی خۆیاندا دژایەتی دوگماتیزمو بە پیرۆز لە قەڵەم دانی حیزبو هەر چەشنە دەسەڵاتێکیان کردبا، بەڵام بەداخەوە تا رادەیەک کەوتنە نێو ئەو داوە ئاخێوییەی(دام گفتمانی) کە دەسەڵاتی ناوەندی بڕەوی پێدا.

– سێکتاریزم: دەستەبەندی نهێنیو مەحفێلی، جەناحبازی بەدوور لە پەرەنسیپە دێموکراتیکەکان، تەنزیمی پێوەندییە نێو ڕێکخراوەییەکان لەسەر بنەمای نالۆژیکی وەکوو ناوچەیی، بەرژەوەندی تاکەکەسی یان گرووپی،... ئەو تایبەتمەندییانەن کە لە فەزای داخراوی قۆناغی دووهەم لە نێو ئوپۆزیسیۆندا بە زەقی دەکەونە بەر چاو. دەرنجامی ئەو دیاردە دزێوانە بریتی بوون لە: چۆڵ کردنی سەنگەری خەبات لە لایەن بەشێک لە تێکۆشەرانی ئەو پارتانەوە، ئینشعابو جیابوونەوە لە نێو ریزەکانی حیزبی دێموکرات لە نیوەی دووهەمی دەیەی ٦٠دا، تیرۆری کەسایەتی بەشێک لە تێکۆشەران لە لایەن هاوڕێکانی خۆیانەوەو...

قۆناغی سێهەم:

کەشوهەوای نیمچە کراوەی پاش گرتنە دەستی دەسەڵات لە لایەن بانّی ریفۆرمخوازی کۆماری ئیسلامی لە ٢ی جۆزەردانی ١٣٧٦، زۆرێک لە هاوکێشە سیاسییەکانی نێوخۆو دەرەوی ئێرانی گۆڕی. گرتنە دەستی دەسەڵات لە لایەن ریفۆرمخوازان هاوکات بوو لەگەڵ"تپببیتی" کەمپ نشینی پارتە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستانو پچڕانی پێوەندی ئەمان لەگەڵ

بەشێکی بەرچاو لە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان:

لەم قۆناغەدا حیزبی دێموکراتو کۆمەڵە نە تەنیا ئاستی حوزووری فیزیکی لە نێو خەڵکدا، بەڵکوو لە ئاستی میدیاو راگەیاندنیشدا غایبنو باندۆرێکی ئەوتۆیان بەسەر رووداوەکاندا نابێت. ئەم رکووده گەرچی لە نێو ئوپۆزیسیۆنی سەرانسەری ئێراندا گشتگیر بووە، بەڵام لە نێو ئوپۆزیسیۆنی رۆژهەڵاتی کوردستان دا زەقتر بەرچاو دەکەوت.

بۆشایی پارتە سیاسییەکان لەم قۆناغەدا زیاتر لە لایەن چالاکڤانانی مەدەنی . فەرهەنگی، رۆژنامەنووسانو چالاکڤانانی خوێندکارییەوە پڕ دەکرێتەوە. لەم قۆناغەدا ئاشنایی زیاتری خەڵک لەگەڵ چەمک گەلێک وەکوو" کۆمەڵگای مەدەنی"، "بەشداری سیاسی"، "خەڵک سالاری"و "تساهلو تسامح" و... لە رێگای گۆڤار، رۆژنامەکانو هەروەها ئەو کتێبانەی کە پێشتر قەدەغەکراو دەهاتنە ئەژمار، کاریگەرییەکی بەرچاو لە بردنە سەری ئاستی زانیاری خەڵکدا جێدەهێڵێتو گۆڤارو NGOکانو رێکخراوە خوێندکارییەکان، بنکە ئەدەبیو فەرهەنگییەکان دەبنە سەرچاوەی سەرەکی ئاگایی بەخشین بە خەڵکی کوردستانو لە "جهت دهی" بە رای گشتی خەڵکی کوردستان دەوری ئەساسی دەگێڕن. لەم قۆناغەدا تەنانەت بەشێک لە چالاکڤانانی مەدەنیو خوێندکاری کورد مەسەلەی ئیعدامی ٥٩ لاوی مەهاباد دەکەنە رۆژەڤو هەروەها بەرپەرچی بانگەشەی ئەو کەسانە دەدەنەوە کە لە ژێر ناوی چالاکی سیاسیو فەرهەنگی بەناو ریفۆرمخوازی کورد هەوڵی ئەوەیان دەدا کە خەباتو تێکۆشانی پارتە سیاسییەکانی کوردستان بەتایبەت حیزبی دێموکرات، پاش داگیرکردنی رۆژهەڵاتی کوردستان لە لایەن کۆماری ئیسلامی ئێرانەوە بخەنە ژێر پرسیارو بەرخۆدانی رەوای ئەو پارتانە لە بەرامبەر شەڕی داسەپاوی رێژیم بە تۆندوتیژیگەرایی (خشونت گرایی) ئەم پارتانە پێوەندی بدەن.

ئەگەرچی بەهاری ئیسلاحات لە ئێران ماوەیەکی کەم بوو و دەکرێ بڵێین کە پاش داخستنی "فلەای" گۆڤارو رۆژنامە ریفۆرمیستییەکان لە بەهاری ١٣٧٩دا کۆتایی بە پرۆسەی ریفۆرم هات، بەڵام ئەو ماوە کورتە کاریگەری بەرچاوی لە مەڕ گەشەی شعووری سیاسی لە ئێراندا جێهێشت. لە راستی دا دەسەڵاتی شاراوە لە نێو رێژیم دا هەم پرۆژەی چاکسازی پەک خستو هەمیش بەشێک لە پێکهاتەی باڵی ریفۆرمخواز هەر لە سەرەتاوە باوەڕێکی ئەوتۆیان بە ریفۆرم نەبوو، بەڵام ئەوەی کە جێگەی سرنجە لەم قۆناغەدا بەشێک لە پێکهاتەی پارتە سیاسییەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان هەر لە سەرەتاوە دژی پرۆژەی ئیسلاحات وەستانو بەشێکیتریش بە پێچەوانە، هیوایەکی لەڕادە بە دەریان لە لا دروست بوو لە ترسی ئەوێکە مەبادا لە کاروانی ئیسلاحات جێ بمێنن، ناڕاستەوخۆ خەسڵەتە شۆڕشگێڕیەکانی پێشووتری خۆیان دەخستە ژێر پرسیارەوە!

پێویستە ئاماژە بەوە بکەین کە هەر لەم قۆناغەدا بە هۆی گیرانی سەرۆکی پ.ک.ک و ئیعترازی بەربڵاوی خەڵکی

رۆژهەڵاتی کوردستان بەم پیلانگێڕییە بەرەبەرە دەرگای رۆژهەڵاتی کوردستان بەرەوروویی ئەو ڕێکخراوە کرایەوە. پ.ک.ک وەکوو پارتێکی رادیکال کە دروشمی نەتەوایەتی بەرز دەکردەوە، خۆی پێناسە دەکردو لە کاتێکدا کە ئیتر بەرەبەرە رکوود باڵی بەسەر چالاکی پارتەکانی رۆژهەڵاتی کوردستاندا دەکێشا، هاتە نێو ساحەی سیاسی رۆژهەڵاتی کوردستانەوە. لە وەها بۆشاییەک دا گوتاری رادیکاڵو راگەیاندنی پ.ک.ک بوو بە هۆکارێک کە لەم قۆناغەدا زۆر لاوی رۆژهەڵاتی کوردستان بچنە نێو ریزەکانی ئەو پارتە.

پاش ماوەیەک لقێکی پ.ک.ک لە ژێر ناوی پارتی ژیانی ئازادی کوردستان بوونی خۆی راگەیاند، گەرچی پژاک وەکوو پ.ک.ک یەکی بچووک ناوزەد کراوە، بەڵام لە راستی دا پژاک پتر لەوەی کە وەک پارتێکی سیاسی بێتە بەرچاو وەکوو لق یان تەنانەت ئۆرگانێکی کۆمیتەی سیاسی گۆنگرەی گەل دێتە بەرچاو، کە لە ئاستی بڕیاردانو دیاریکردنی پێکهاتەی ئەندامانی خۆیدا خاوەن سەربەخۆییەکی ئەوتۆ نییەو شیمانەی ئەوە دەکرێ کە بە مەبەستی کەڵک وەرگرتن لە پوتانسێلی لاوانی رۆژهەڵاتی کوردستان لە پێناو خزمەت بە ئامانجەکانی پ.ک.ک دامەزرابێت.

قۆناغی چوارەم:

سەرەتای ئەم قۆناغە هاوکاتە لەگەڵ ئیعترازی سەرانسەری خەڵکی کوردستان بە نیسبەت شەهید کردنی شوانە سەید قادر لە لایەن رێژیمەوەو سەرکوتی تووندوتیژی ئەم نارەزایەتییە لە لایەن رێژیمەوە هەر وەکوو "هابرماس" ئاماژەی پێ کردوە، خەباتی مەدەنی لە سیستەو کەشوهەوایەکدا دەکرێ پەیڕەو بکرێت کە تا رادەیەک دێموکرات بێ.

لەم قۆناغەدا هەم پارتە سیاسییەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان لە رکوودو قەیران دانو هەم دەرەتانی چالاکی مەدەنیو راگەیاندن لە لایەن دەوڵەتی موحافزەکارەوە بە تەواویەتی کۆتایی پێ دێت. ئەم قۆناغە بریتییە لە رکوودی پارتەکانو جیابوونەوەو لەت لەت بوونی پەیتاپەیتای ئەم پارتانە لە تاراوگەو گرتنی رۆژنامەنووسان، چالاکانی مەدەنیو مافی مرۆڤو خوێندکاریو داخستنی گۆڤارە کوردییەکانو هەروەها زاڵ بوونی دووبارەی دەسەڵاتی دەوڵەتی پادگانیو فەزای پۆلیسی لە نێوخۆی وڵاتدا.

پاسیڤیزمی نێوخۆییو دەرەکی لە رەوتی خەباتی سیاسی لە رۆژهەڵاتی کوردستان لەم قۆناغەدا، تا رادەیک ناهومێدی جەماوەری بەرهەم هێناوە، لەم قۆناغەدا دەرەتانی خەباتی مەدەنی بە هۆی ئەوەیکە رێژیم باوەڕی تەنانەت بە سەرەتاییترین پرەنسیپە دێموکراتیکەکان نییە، بەدی ناکرێو خەساری پرشوبڵاوی هێزەکانی ئوپۆزیسیۆنی کورد لە

تاراوگەش وای کردوە کە دۆزی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان دەنگدانەوەیەکی ئەوتۆی لە ئاستی دەرەکی دا نەبێتو رۆژهەڵاتی کوردستان وەکوو ناوچەیەکی لەبیر کراو لە هاوکێشە سیاسییەکانی ئێرانو ناوچەدا بێتە بەرچاو.بە هەر حاڵ ئەم قۆناغە سەرەڕای ئەو تاڵیانە، ئەگەر بێتە هۆکارێک کە چ پارتەکانو چ چالاکڤانانی نێوخۆیی لەم قۆناغە وەک قۆناغی بەخۆداچوونەوەی بنەڕەتیو داهێنانو سوود وەرگرتن لە پاشخانی تێکۆشانی رابردوو کەڵک وەرگرن، دەشێت کە هیواکان زیندوو ببنەوە، کە ئەمەش پێوەندی راستەوخۆی بە موبیلیزەکردنی تەواوی دەنگە ناڕازییەکانی خەڵک، ریسک پەزیریو هاوئاهەنگیو هاوخەباتی تەواوی هێزە سیاسیو مەدەنییەکانو خستەڕووی روانگەیەکی پراکسیسی(تئۆری معگوف بە عمل) یەوە هەیە.

سەرچاوەکان:

- ئارشیوی ئەم گۆڤارو رۆژنامانەی خوارووە:
- نشاگ، چشم انداز ایران، روانگە، راڤە، فتح، ایران فردا
- نیو سەدە تێکۆشان، عەبدوڵڵا حەسەن زادە
- مێژووی پ.ک.ک، جمیل بایک
- ئارشیوی بەشی ئەندیشەی سایتی اخبار روز، روشنگری

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٢١ی دێسەمبەری ٢٠٠٩

شۆڕشی ئیسلامی بەستێنێک بۆ تیرۆر

لە فارسی بۆ کوردی:

شۆڕشی ئیسلامیی ئێران لە نیوەی دووهەمی سەدەی بیست دا سەرکەوتنی وەدەست هێناو هەر لە سااڵەکانی سەرەتاوە بە کەڵک وەرگرتن لە بنەماکانی هەڵقووڵاو لە ئیدۆلۆژییەکی بەرتەسکی مەزهەبی نەیارەکانی لە ڕێگەی تیرۆرو ئێعدامی بە کۆمەڵ لە سەر ڕێگەی دەسڕێتەوە. لەو وتارەدا هەوڵ دەدرێ تا ئەو جێگەیە کە دەکرێ لایەنە جۆراوجۆرەکانی کردەوەکانی شۆڕشی ئیسلامی لە پێوەندی لەگەڵ تیرۆرو گرووپە تیرۆریستییەکانی پێوەندیدار بەو ڕێژیمە ڕاوەستەی لە سەر بکرێ.

بە پێی ڕاپۆرتەکانی کۆشکی سپی، ئێران ناسراوترین و گرنگترین وڵاتە کە پاڵپشتی لە تیرۆریزم لە ئاستی جیهاندا دەکا و بەشێک لەو گرووپانە بریتیین لە حیزب اللە، جیهادی ئیسلامی، انصار الاخوان و حەماس.

سوپای پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامی (TRGC) ڕۆڵی هاوئاهەنگی و بەرپرسی پێوەندیی لەگەڵ ئەو گرووپانە دێتە ئەژمار. سوپای پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامی ساڵی ۱۹۷۹ بە مەبەستی پاراستنی شۆڕش لە هەمبەر مەترسییەکانی نێوخۆیی و دەرەکی پێک هات و دواتر پلان و سیاسەتەکانی سوپای پاسداران ئاراستەیەکی دیکەی بە خۆیەوە گرت و لە مژاری ناردنە دەرەوەی شۆڕش بۆ دەرەوەی سنوورەکانی ئێران و گرتنە بەری سیاسەتە دوژمنانەکانی شۆڕشی ئیسلامی لە هەمبەر ئیسرائیل دا ڕۆڵی سەرەکیی وەئەستۆگرت.

شۆڕشی ئیسلامی و "حیزبوڵڵا":

لە پێوەندیی لەگەڵ مژاری شۆڕشی ئیسلامی و (حیزبوڵڵای لوبنان) دوو جۆرە پێوەندیی ئاشکراو نهێنی بوونیان هەیە. (حیزبوڵڵا) ڕاشکاوانە باس لەوە دەکا کە شۆڕشی ئیسلامی ئاوات و ئامانجێکی هاوبەشی لەگەڵ (حیزبوڵڵا)ی لوبنان هەیەو لە ڕاستیدا تەواوی سیاسەتە ڕادیکال و بنەڕەتییەکانی حیزبوڵڵا لە نێوخۆو دەرەوەی لوبنان لە ژێر چاوەدێریی شۆڕشی ئیسلامی¬دا گەڵاڵە دەکرێن. (حیزبوڵڵا) واتە حیزبێک لەلایەن خودا، لە وڵاتانی عەرەبی دا بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ ڕێبەری شۆڕشی ئیسلامی وەکوو "ولی امر مسلمین" دەناسێنێ.

ڕێبەری (حیزبوڵڵا) خۆی بە قوتابیی مەکتەبی شۆڕشی ئیسلامی دەزانێ و بیرۆکەی دامەزراندنی دەوڵەتی ئیسلامی لە لوبنان هاوشێوەی شۆڕشی ئیسلامیی ئێران بەردەوام لەلایەن ناوبراوەوە بانگەشەی بۆ دەکرێ.

ساڵی ١٩٨٢لە گەرمەی شەری نێوان ئیسرائیل و لوبنان، (حیزبوڵڵا) بەهاوکاریی ڕێکخراوی ئازادیخوازی فەلەستین کە وەکوو پەنابەر لە خاکی لوبنانـدا بـوو، بـەمەبەستی لـە نێوبردنی ئیسرائیل دامەزرا و لەلایەن سوپای پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامییەوە بـە مەبەستی ناردنـە دەرەوەی شـۆڕش، پێوەندییـەکی قـایم لەگـەڵ ئـەو گرووپـە سـاز دەکـرێ و بـەم چەشنە (حیزبوڵڵا) بە شێوەی ئاشکرا وەک نوێنەری شۆڕشی ئیسلامی لە لوبنان دەناسرێ.

(حیزبوڵڵا) تەواوی پێداویستییەکانی خۆی لەلایەن ئێرانەوە بۆ دابین دەکرێ و تەنانەت بە پێی ڕاپۆرتی NEW YORK SUN لـە جـەریانی شـەری ٢٠٠٦ دا لەلایـەن ئێرانـەوە کەسـانێکی خـاوەن شوناسـی ئێرانـی وەکـوو سـەرباز بـۆ شـەر دژ بـە ئیسرائیل ڕەوانەی لوبنان کران، بە چەشنێک کە دەکرێ بڵێین لـەو شـەڕەدا لـە لایـەک ئیسـرائیل و لەلایـەکی دیکـە ئێـران و شۆڕشی ئیسلامی بوونیان هەبووو ئاکامی ئەو شەڕە تەنیا وێرانیی بەشێک لە لوبنان بوو.

ئێران و حەماس:

پێوەندیی ئێران و حەماس ڕەوتێکی ئاسایی تێپەڕ نەکردوە، بەو مانایـە کـە ئـەو پێوەندییـە هـەوراز ونشـێوییەکی زۆری بـە خۆیەوە دیوەو لە هێندێک قۆناغـدا ئـەو پێوەندییـە زۆر گـەرم و گـوڕو لـە هێنـدێک قۆناغـدا سـاردو سـڕ بـووە. سـاڵی ١٩٨٠ پـاش زاڵبوونی سیاسیی حەماس بە سەر بەشێک لە خاکی فەلەستین (کـەرتی غـەزە)داو گرتنـە بـەری سیاسـەتی دوژمنایـەتی لەگـەڵ ئیسـرائیل و کـەڵک وەرگـرتن لـە تیـرۆر و ئینتحـار وەکـوو ئامرازێـک، پێوەنـدیی نێـوان شۆڕشـی ئیسـلامی و حـەماس دامەزرا.

بە پێی وتەکانی Gorye jotfee مامۆستای زانکۆی کەمبریج پێوەندیی ئێران و حەماس لە ساڵی ١٩٩٠ کاتێک کە ئێـران شـێلگیرانە لـە هـەوڵی ناردنـە دەرەوەی شـۆڕش دا بـۆ دەرەوەی ئێـران بـووو هـەروەها حەماسـیش لـە هـەوڵی دامەزرانـدنی دەسـەڵاتی ئیسلامی لـە فەلەسـتین و هەوڵـدان بـۆ لـە نێوبردنی ئیسـرائیل بـوو، دامـەزرا و بـە پێـی ئـەو پێوەندییـە لایـەنی ئێرانـی بـەڵێنی دابـین کردنـی چـەک و چـۆڵ و نـاردنی دولارە نەوتییـەکان بـۆ کـەرتی غـەزە دەداتـە ئـەو گرووپـە و ئـەم پێوەندییە لـە ژانویـەی ٢٠٠٦ کاتێـک کـە حـەماس لـە هەڵبژاردنـەکانی پارلمـانی لـە فەلەسـتین سـەرکەوتنی وەدەسـت هێنـا بەوپەڕی خۆی گەیشت.

ئێران و جیهادی ئیسلامی:

پێوەندیی ئێران لەگەڵ جیهادی ئیسلامیی فەلەستین لە ساڵی ١٩٨٠و لە یەکێک لە کەمپەکانی (حیزبوڵڵا) لە لوبنان را دەست پێدەکاو لە ئەنجامی دامەزراندنی ئەو پێوەندییە سەدان تیرۆرو کردەوەی ئینتحاری لە نێوخۆ و دەرەوەی فەلەستین روو دەداو ئەندامانی گرووپی ناوبراو لەلایەن شۆڕشی ئیسلامیەوە بە مەبەستی ئەنجامدانی کردەوەی ئینتحاری و تیرۆر پەروەردە دەکرێن و بۆ ئەو مەبەستە سەرمایەیەکی بەرچاو خەرج دەکا.

رۆڵی ئێران لە ئاڵۆزییەکانی رۆژهەڵاتی ناڤین دا:

ئەمرۆکە ئەگەری روودانی شەڕ لە نێوان ئێران و ئیسرائیل و ئامریکا لە ناوەندە سیاسییەکاندا بە پێی بەڵگەو بەڕژەوەندییە تایبەتییە سیاسییەکان هەڵسەنگاندنی بۆ دەکرێ. شایانی باسە ئێران لە ئاڵۆزییەکانی ناوچەدا رۆڵێکی بەرچاو و حاشا هەڵنەگری هەیە. لاواز کردنی دەسەڵاتی ناوەندیی لە عێراق و یارمەتیدان بۆ بەهێز کردنی پارتە توندرەوە ئیسلامییەکان لەو وڵاتەدا و دەستێوەردان لە کاروباری سیاسی لە لوبنان و هاندانی حەماس بۆ ئاژاوەگێڕی، راستەوخۆو ناراستەوخۆ دەوری نێگەتیڤی ئێران لە ناوچەدا بەرووڕی دەردەخا.

ئێران دژایەتیی پرۆسەی ئاشتی و سەقامگیری لەو بەشە لە جیهاندا دەکاو لە نێوخۆشدا سیاسەتەکانی رۆژ لە دوای رۆژ رادیکاڵتر دەبێ. ئێستاکە جیهان بە وردی چاوەدێریی بەرنامەی ناوکیی ئێران و مەترسی دەستپێڕاگەیشتنی ئەو رێژیمە بە چەکی ناوکییە کە دوور لە چاوەڕوانی نیە رۆژێک لە رۆژان بەرەو ئیسرائیل نیشانە بگرێ. رێبەرانی سیاسی لە ئوروپاو ئامریکا بە پێی ئەوە کە دەزانن ئێران، هاوشێوەی عێراق نیەو بەرەنگاریی لە بەرامبەر وەها وڵاتێک پێویستی بە ئامرازی تایبەت بە خۆی هەیە، لە هەوڵی ئەوەدان کە تا ئەو جێگەیە کە دەکرێ پێشوازی لە مژاری دیالۆگ و دانوستان بکەن.

بەڵام ئەوەی گرینگە برتییە لەوە کە ئێران و ئیدئۆلۆژیی وشک و داخراوی زاڵ بەسەر ئەو رێژیمە تا چ رادەیەک وەڵامی پۆزەتیڤ بە رێگەچارەی دیالۆگ دەداتەوە، مژارێک کە تا رادەیەکی بەرچاو زۆربەی وڵاتانی جیهان هیوایان پێی نیەو بە ناچار هەوڵەکانیان زیاتر بۆ گرتنە بەری رێگەی دیکە وەکوو شەڕ و تەحریم چڕ کردۆتەوە.

سەرچاوەکان:

2009-About. Com. Aport of the New York Tims.

-New York Sun.

-Profile of Hezbollah.

وەرگێڕان لە ئینگلیزییەوە بۆ فارسی: هێمن حسێنی

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٢٩ی ئۆکتۆبەری ٢٠٠٩

هەفپەیڤین؛ بەبۆنەی ٨ی مارس

هەفپەیڤین دەگەڵ بەرێز سامان فەقێ نەبی سکرتێری گشتی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان بەبۆنەی ٨ی مارس

هەفپەیڤین: ڕەحمان نەقشی

پرسیار: تکایە خۆتان بناسێنن و بفەرموون کەلە کەیەوە تێکەڵ بەخەبات و چالاکی سیاسی و کۆمەڵایەتی بوون؟

سامان فەقێ نەبی: من ناوم "سامان فەقێ نەبی" یەو لەدایک بووی شاری مەهابادم. لەقۆناخی خوێندکارییدا کەهاوکات بوو لەگەڵ سەردەمی ئیسلاحات لەئیراندا، تێکەڵ بەجووڵانەوەی خوێندکاریی و دواتر خەباتی سیاسی بووم. لە نەورۆژی ١٣٨٥ی هەتاوی تاکوو ئێستا کە بەشێوەی ئاشکرا لەریزەکانی حیزبی دێموکڕات درێژەم بەخەبات داوەو وەکوو پێشمەرگە لەکۆمیسیونی راگەیاندن و لەبەشەکانی رادیۆ و رۆژنامەی کوردستان و کورد کانالْ ئەرکەکانمان بەجێ گەیاندووە، و دوای کۆنگرەی شەشەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکڕاتی رۆژهەڵاتی کوردستانیش وەکوو سکرتێری گشتی ئەم رێکخراوەیە کەبە یەکێک لە یادگارەکانی کۆماری کۆردستان ئەژمار دەکرێ درێژە بەخەبات و تێکۆشان دەدەم.

پرسیار: پرسی ژن ئەمرۆی کۆمەڵی کوردەواریدا چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

سامان فەقێ نەبی: پرسی ژنی کورد ئەگەرچی دەکرێ لەهەر چوار پارچەی کوردستان کۆمەڵێک خاڵی هاوبەشی بۆ دیاری بکرێ، بەڵام لەرۆژهەڵاتی کوردستان دۆخێکی تایبەتی بەخۆی گرتووە، کەتا رادەیەک جیاوازەلەگەڵ دۆخی ژنان لەپارچەکانی تری کوردستان. لەرۆژهەڵاتی کوردستان دەتوانین بڵێین کەئەو ژنانەی لەبواری کۆمەڵناسی لەچینی مامناوەندی دا پۆلێن بەندی دەکرێن، هەم لەبواری رادەی خوێندەواری و هەمیش لەبواری ئاستی تێگەیشتوویی سیاسی و کۆمەڵایەتی بەبەراورد لەگەڵ پارچەکانی تر هەم زیاتر بەمافەکانیان دەزانن و هەمیش زیاتر داکۆکی لەمافەکانیان لەچوارچێوەی بنەماڵەو کۆمەڵگادا دەکەن، کەئەمەلەپارچەکانیتر بەدی ناکرێ. بەڵام هاوکات لەبەشی سوننەتی کۆمەڵگا کەهێشتا کۆت و بەندەکان وەک بافتی عەشیرەتی و دابڕان لەداب و نەریتەدواکەوتووەکان زاڵ و بەرچاو، دۆخی ئەم بەشەلەژنان لەرۆژهەڵاتی کوردستان جیاوازییەکی ئەوتۆی لەگەڵ باقی پارچەکانی کوردستان دا نییەو رێژەی کوشتن و

خۆکوژیی ژنان لەئاستێکی مەترسیدار دایە.

پرسیار: چ لە ڕێزی حیزبەکان دا بن و چ سەربەخۆ بن ئایا کار و چالاکی ژنان و ڕۆڵ و کارتێکەریان لە ناو حیزبە کوردیەکان چۆن هەڵدەسەنگێن؟

سامان فەقێ نەبی: بەبڕوای من ئەو ژنانەی کەلەچوارچێوەی حیزبەسیاسییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا، خەبات و تێکۆشان هەیەبەهۆی دوور کەوتنەوەلەدۆخی ڕاستەقینەی کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتی کوردستان کاریگەرییەکی ئەوتۆیان لەسەر باشتر کردنی دۆخی ژنان لەنێوخۆی وڵات دا نییە، هۆکارەکەشی بۆ نەبوونی پێوەندییەکی ئۆرگانیک لەنێوان ئەو ژنانەو ژنانی نێوخۆ و نەبوونی میدیای بەهێز بۆ گواستنەوەی گوتار و پلانی سەردەمیانەبۆ بەرزکردنەوەی ئاستی وشیاری ژنان لەنێوخۆی وڵات دەگەڕێتەوە.

پرسیار: زۆر جار لەزمان پیاوان و یا بەشێک لەژنان دەبێسرێ کەژنان خۆیان لەسەر پرسی ژنان کەم تەرخەمن و زۆر چالاک نینن، ئایا ئەم وتانەڕاستن؟

سامان فەقێ نەبی: کۆمەڵگای ئێمەتاکوو هەنووکەش لەبیرۆکەی فارس وتەنی "فرافکنی" دەرباز نەبووە، هەر بۆیەزۆر جار کەم و کۆڕییەک کەسەرجەم کۆمەڵگا تێبیدا تاوانبارە، دەخرێتەئەستۆی چین یان تۆیژ یان ڕەگەزێکی تایبەت. پرسی ژنان لەڕۆژهەڵاتی کوردستانیش مەسەلەیەکەکەهەمووان لەبەرامبەری دا بەرپرسیارن. سەرجەم حیزبەسیاسییەکان و ڕێکخراوەمەدەنی یەکان و هەموو پیاو و ژنێک کەبەپراکتیک نەک هەر قسەهەوڵ نادا ئەم دۆخەباشتر ببێ تاوانبارن لەو کێشەیەکەداوێنی کۆمەڵگای کوردی تەنیوە. پێویستەوەکوو مەسەلەیەکی مرۆیی کەپێوەندیدارەبەمافەکانی مرۆڤەو، هەمووان سەیری پرسی ژنان بکەین و تەنیا ژنان بەتاوانبار نەزانین.

پرسیار: هەر وەک ئاگادارن هەموو هێزەو ڕێکخراوەسیاسییەکانی کوردستان ڕێکخراوێکیان بۆ پرسی ژن بەناوی جۆراوجۆر پێک هێناوە.ئایا ئەو ڕێکخراوانە تا چ ڕادەیەک توانیویانە سەرنجی بیرورای گشتی و یان ڕێکخراوە نێونەتەوەییەکان کەداکۆی لەمافی ژنان دەکەن بۆ لای پرس و مافەکانی ژنان و یان ئەو زۆڵم و نابەرانبەریەی کە دەرحەق بەژنانی کورد دەکرێ ڕاکێشن؟

سامان فەقێ نەبی: ئەم ڕێکخراوانەهەر وەک ئاماژەم پێکرد بەهۆی تەریک کەوتنەوە لە دۆخی ڕاستەقینەی کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتی کوردستان و نەگەیشتنی دەنگ و گوتارو پەیامیان بەزۆرینەی ژنانی نێوخۆی وڵات بەهۆی نەبوونی ئالقەیەکی پێوەندی بەهێز (چ مرۆیی و چ میدیایی) و هاوکات دەسەڵاتداریی ڕژێمێکی تۆتالیتێر لەئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستان ناتوانن کاریگەرییەکی ئەوتۆیان لەسەر بیروڕای گشتی لەپێوەندی لەگەڵ هەلومەرجی ژنان لەنێوخۆی وڵات دا هەبێ.

پرسیار: وەک دوا وتە چ پەیامێکتان هەیە بۆ ژنان و بۆ ئەو مرۆڤانەی داکۆکی لە مافی ژن دەکەن؟

سامان فەقێ نەبی: هیوادارم چالاکڤانان و داکۆکی کەرانی مافی ژنان لەدەرەوەی وڵات هەوڵی سەرەکییان سازکردنی پردێکی پێوەندیی بەهێز لەگەڵ ژنان بەتایبەت چالاکڤانانی بواری ژنان لەنێوخۆی وڵاتدا بێ و لەرێگای ئاڵۆگۆڕ کردنی زانیاری و بەڕێوەبردنی پڕۆژەی هاوبەش کەلەگەڵ واقعییاتی کۆمەڵگا بگونجێ، خزمەت بەباشتر کردنی دۆخی ژنان لەرۆژهەڵاتی کوردستانِدا بکەن.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ١٣ی مارچی ٢٠١٣

وانەکانی شە هید دوکتور قاسملوو چرای ڕێگای تێکۆشانمانە

ڕێبەری شەهیدمان، دوکتۆر قاسملوو، لە بواری هزر و ڕامانو هەروەها لە بواری پراکتیکدا چەند وانەیەکی بەنرخی داوەتە تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات کە سەرنج‌ڕاکێشانیان لە قۆناغی ئێستاشدا دەتوانێ یارمەتیدەر بێ بۆ تێپەڕاندنی لەمپەر و قەیرانەکانی سەر ڕێگای خەبات و تێکۆشان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کە لێرەدا هەوڵ دەدرێ ئاماژە بە گرنگترینیان بکرێ :

- قاسملووو دێموکراسی:

د. قاسملوو لە سەختترین قۆناغەکانی خەباتیشدا بەردەوام، هەبوونی پێوەندییەکی ئۆرگانیک و پابەندبوون بە پرەنسیپە دێموکراتیکەکانی لە چوارچێوەی مافەکانی ئەندامبوون لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا بە بنەما گرتووە لە جێگیرکردنی کەلتووری ڕەخنەگرتن لە کەموکوڕییەکانی حیزب لە زۆر بواردا بە پێچەوانەی زۆربەی ڕێبەرانی سەردەمی خۆی، دەستپێشخەری نواندوە تاکوو فۆبیای ڕەخنەگرتن لە نێو ئەندامانی حیزبدا بەرەبەرە بسردرێتەوە.

ڕەخنەگرتن لە ڕێبازی سوسیالیزمی مەوجوودو هێنانەئارای چەمکی سوسیالیزمی دیموکراتیک و ڕەخنەگرتن لە غایبببوونی ئازادی لە نێو ولاتانی سەربە بلووکی ڕۆژهەڵاتدا بەڵگەی سەلمێنەری ئەم ئیدیعایەن.

ناوبراو لە ڕێگەی بەستێنسازی مەعریفی بۆ چەمکە تازەکانو لە پێناو جێگیربوونیان لە بەرنامەی حیزبدا، ئەم ئەسڵەشی بە بەردەوامی پاراستوە کە نوێخوازی پێویستیی بە بەستێنسازیو ڕۆشەنگەرییە و ناکرێ تەنیا لە قالبی دروشمدا بانگەشەی بۆ بکرێ.

د. قاسملوو لە پێوەندی لەگەڵ چەمکی خەباتی ئازادیخوازانەدا زۆر بە ڕوونی ئاماژەی بە پێویستی نرخدانو هەبوونی ئیدارەیەکی شۆڕشگێڕانە قاسملووداو واتای نەمانو تەسلیم بوونی هەبووە و هەرگیز حازر نەبووە بە بێئیمتیاز چەکی پێشمەرگە بێ دەنگ ببێ.

ناوبراو چەکی پێشمەرگایەتیی بە ئامرازی گوشار بۆ سەر دەسەڵاتی ناوەندی پێناسە کردوەو تا ڕۆژی شەهیدبوونی و تەنانەت تا چرکەی کۆتایی ژیانیشی حازر نەبوو کە بە پاساوی هەبوونو درێژەی ڕەوتی وتوونژ لەگەڵ ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران، ئەم ئامرازە بێ کەڵک بکا.

- قاسملووو خەبات:

قاسملووی ڕێبەر خەباتی چەکدارانەی بە سەرەکیترین ئامرازی گوشار بۆ سەر دەسەڵاتی ناوەندیو هاوکات بەهێزترین پاڵنەرو هاندەری ڕێکخستنی کۆمەڵگەو گەشەی خەباتی مەدەنی لە نێو شارو لە نێو جەرگەی سیستمێکی دیکتاتۆری و جینایەتکاردا زانیوەو بە شێوەیەکی واقعبینانەش جیاوازیی خەباتی چەکدارانەی نەتەوەیەکی ژێر دەستی لەگەڵ هەڵسوکەوتی تێرۆریستیی گرووپە جۆراوجۆرە بناژۆخوازو ڕادیکاڵەکان لە جیهاندا شیکردۆتەوەو پێی لەسەر حەقانییەتی ئەم شێوە خەباتە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا داگرتوە.

قاسملووی نەمر دابڕانی شۆڕشگێر لە جەماوەر و نەبوونی ستراتیژیەکی درێژخایەن بۆ خەباتی بە مەترسیی سەرەکی لەسەر تێکۆشانی ڕزگاریخوازانەی حیزبی دێموکرات زانیوەو لەو چوارچێوەیەشدا بەردەوام هەوڵی داوە لە ڕێگەی تێنوگوڕبەخشین بە خەبات، پێوەندیی پێشمەرگەو خەڵک لە ڕێڕەوی ڕاستەقینەی خۆی دوور نەکەوێتەوە کانالی گواستنەوەی ورەو باوەڕی شۆڕشگێرانەی هێزی پێشمەرگە بۆخەڵکی ستەم لێکراوو وەزاڵە هاتووی کوردستان تووشی لەمپەر نەبێو ئەگەر بمانەوێ لەیەک ڕستەدا کورتی بکەینەوە لە ڕوانگەی قاسملووەوە بۆ ئەوەی لە کوردستان بێهیوایی سەر هەڵنەدا نابێ هیچکام لە شێوەکانی خەبات -هەرکام لەجێگەی خۆیدا- ڕەت بکرێنەوە.

ڕێبەری شەهیدمان، دوکتۆر قاسملوو، لە بواری هزر و ڕامانو هەروەها لە بواری پڕاکتیکدا چەند وانەیەکی بەنرخی داوەتە تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات کە سەرنجپێدانیان لە قۆناغی ئێستاشدا دەتوانێ یارمەتیدەر بێ بۆ تێپەڕاندنی لەمپەر و قەیرانەکانی سەر ڕێگای خەبات و تێکۆشان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان،

کە لێرەدا هەوڵدەدرێ ئاماژە بە گرنگترینیان بکرێ:

- قاسملووو دێموکراسی:

د. قاسملوو لە سەختترین قۆناغەکانی خەباتیشدا بەردەوام، هەبوونی پێوەندییەکی ئۆرگانیک و پابەندبوون بە پرەنسیپە

دێموکراتیکەکانی لە چوارچێوەی مافەکانی ئەندامبوون لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا بە بنەما گرتووە لە جێگیرکردنی کەلتووری ڕەخنەگرتن لە کەموکوڕییەکانی حیزب لە زۆر بواردا بە پێچەوانەی زۆربەی ڕێبەرانی سەردەمی خۆی، دەستپێشخەری نواندوە تاکوو فۆبیای ڕەخنەگرتن لە نێو ئەندامانی حیزبدا بەرەبەرە بسردرێتەوە.

ڕەخنەگرتن لە ڕێبازی سوسیالیزمی مەوجوودو هێنانەئارای چەمکی سوسیالیزمی دیموکراتیک و ڕەخنەگرتن لە غایبببوونی ئازادی لە نێو وڵاتانی سەربە بلووکی ڕۆژهەڵاتدا بەڵگەی سەلمێنەری ئەم ئیدیعایەن.

ناوبراو لە ڕێگەی بەستێنسازی مەعریفی بۆ چەمکە تازەکانو لە پێناو جێگیربوونیان لە بەرنامەی حیزبدا، ئەم ئەسڵەشی بە بەردەوامی پاراستوە کە نوێخوازی پێویستیی بە بەستێنسازیو ڕۆشەنگەریە و ناکرێ تەنیا لە قالبی دروشمدا بانگەشەی بۆ بکرێ.

د. قاسملوو لە پێوەندی لەگەڵ چەمکی خەباتی ئازادیخوازانەدا زۆر بە ڕوونی ئاماژەی بە پێویستی نرخدانو هەبوونی ئیدارەیەکی شۆڕشگێڕانە قاسملوودا واتای نەمانو تەسلیم بوونی هەبووە و هەرگیز حازر نەبووە بە بێئیمتیاز چەکی پێشمەرگە بێ دەنگ ببێ.

ناوبراو چەکی پێشمەرگایەتیی بە ئامرازی گوشار بۆ سەر دەسەڵاتی ناوەندی پێناسە کردوەو تا ڕۆژی شەهیدبوونیو تەنانەت تا چرکەی کۆتایی ژیانیشی حازر نەبوو کە بە پاساوی هەبوونو درێژەی ڕەوتی وتوووێژ لەگەڵ ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران، ئەم ئامرازە بێ کەڵک بکا.

- قاسملووو خەبات:

قاسملووی ڕێبەر خەباتی چەکدارانەی بە سەرەکیترین ئامرازی گوشار بۆ سەر دەسەڵاتی ناوەندیو هاوکات بەهێزترین پاڵنەرو هاندەری ڕێکخستنی کۆمەڵگەو گەشەی خەباتی مەدەنی لە نێو شارو لە نێو جەرگەی سیستمێکی دیکتاتۆری و جینایەتکاردا زانیوەو بە شێوەیەکی واقعبینانەش جیاوازیی خەباتی چەکدارانەی نەتەوەیەکی ژێر دەستی لەگەڵ هەڵسوکەوتی تێرۆریستیی گرووپە جۆراوجۆرە بناژۆخوازو ڕادیکاڵەکان لە جیهاندا شیکردۆتەوەو پێی لەسەر حەقانییەتی ئەم شێوە خەباتە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا داگرتوە.

قاسملووی نەمر دابڕانی شۆڕشگێڕ لە جەماوەر و نەبوونی ستراتیژیەکی درێژخایەن بۆ خەباتی بە مەترسیی سەرەکی لەسەر تێکۆشانی ڕزگاریخوازانەی حیزبی دێموکرات زانیوەو لەو چوارچێوەیەشدا بەردەوام هەوڵی داوە لە ڕێگەی تینوگوڕبەخشین بە خەبات، پێوەندیی پێشمەرگەو خەڵک لە ڕێڕەوی ڕاستەقینەی خۆی دوور نەکەوێتەوە کانالّی گواستنەوەی ورەو باوەڕی شۆڕشگێڕانەی هێزی پێشمەرگە بۆخەڵکی ستەم لێکراوو وەزالّە هاتووی کوردستان تووشی لەمپەر نەبێو ئەگەر بمانەوێ لەیەک ڕستەدا کورتی بکەینەوە لە ڕوانگەی قاسملووەوە بۆ ئەوەی لە کوردستان بێهیوایی سەر هەڵنەدا نابێ هیچکام لە شێوەکانی خەبات – هەرکام لەجێگەی خۆیدا – ڕەت بکرێنەوە.

لە ژمارە ٦١١ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە.

سەرچاوە: مالپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ١١ی جوولای ٢٠١٣

پیلانێک بۆ کوژاندنەوەی وشیاری نەتەوەیی لە رۆژهەڵاتی کوردستان

حەوتوونامەی "رۆژان" کە لە شاری سنەی چاپ دەکرێ لە دواین ژمارەی خۆیدا وێرای ئاماژە پێکردن بە رووداوەکانی شەنگال و کۆبانی، هۆکاری دژایەتی رێکخراوی تررۆریستی "داعش" لەگەڵ کوردانی باشوور و رۆژئاوای کوردستانی، بۆ ئیرانی بوونی خەڵکی ئەو ناوچانە و گرێدراوی جوگرافیایی شارەکانی شەنگاڵ و کۆبانی بە خاکی ئێران زانیوە و لەو چوارچێوەیەوە هاوتەریب لەگەڵ گۆشەنیگای کلوپە پان ئیرانیستییەکانەوە سەیری کێشەی کورد لە رۆژهەڵاتی ناڤینی کردووە.

ئەم هەلوێستەی نووسەر و کارگێرانی ئەم حەوتوونامەیە جیاواز لەوەیکە دەریدەخا کە ئەم جۆرە بلاوکراوانە، تەنیا بە مەرجی پرۆپاگاندا و پەرەپێدان بە روانگەی ستراتێژییکی کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی ئێران ئیزنی دەرچوونیان پێ دەدرێ، هاوکات هەڵگری ئەم سیگنالەشە کە هێشتا هێندێک لە بەناو نووسەر و رووناکبیرانی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە دەرهاویشتەکانی ناسیۆنالیزمی ئێرانی و پان ئێرانیزم دەرباز نەبوونە و لە چوارچێوەی کولتووری زاڵی داگیرکارییدا قەتیس ماونەتەوە.

هەرچەند بەشێک لەو نووسینانە دەکرێ وەک پەرچەکردارێک لەهەمبەر تەوژمی شۆڤێنیزمی ئازەری لە دژی کورد لەدوای پشتیوانی نێودەولەتی لە گەلی کورد لە رووداوەکانی شەنگال و کۆبانی پۆلێن بەندی بکرێ، بەڵام لە راستییدا لەو قۆناخەدا کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی تێدەکۆشن لە رێگای بڕەوپێدان **بەو جۆرە نووسینانە لە دوو گۆشەنیگایەوە ئامانجە دریژخایەنەکانی خۆیان مسۆگەر بکەن.**

یەکەم: لە ئاستی نێوخۆییدا هزر و رامانی گەلی کورد بەوە پەر بکەنەوە کە لە نێو وڵاتانی عێراق و سوریە و تورکیە و ئێراندا، کورد تەنیا لە چوارچێوەی ئێراندا بەهۆی نەژادی ئاریاییەوە خاوەن ماف و غرووی نەتەوەییە و لە باقی ئەو وڵاتانە کورد بەهۆی هاوپێوەندی نەژادی لەگەڵ ئێرانییەکان رووبوروی ستەم و چەوسانەوە دەبێتەوە.

دووهەم: لە ئاستی دەرەکییدا بە لەبەرچاوگرتنی هێندێک فاکتی راست یان ناراستی مێژوویی لە نێو هەست و دەروونی تاکەکانی کورد لە پارچەکانی تری کوردستان وەها وێنا بکرێ کە بە هۆی ئاریایی بوون و ئێرانی بوونی کوردەکان، ئەم گەلە لە وڵاتانی تورکیە و عێراق و سوریە دەکەوێتە بەردەم پەلاماری تورانی و سامی ییەکان.

هەڵوێستەکردن لەسەر ئەم ئامانجانەی کۆماری ئیسلامی و تەنانەت ئۆپۆزیسیۆنی پان ئێرانیست لە دەرەوەی وڵات، دەریدەخا کە عەقلییەتی خودمێحوەربینی لە نێو ئەم سیستم و کولتورەدا بووتە نەریتێکی زاڵ کە پێدەچێت تەنانەت هێندێک لە نووسەر و روناکبیرانی کوردیش تێیدا نووقم بووبێتن. ئەگینا کام قەڵەمی بەویژدان دەتوانێ دۆخی تراژدیی کوردستانی ئێران نەهێنێتە سەر کاغەز و لە جیاتی ئەوە لە پێناوی خۆش خزمەتی بۆ ڕێژیم، فرمێسک بۆ کورد لە پارچەکانی تری کوردستان هەڵبڕێژێ و ئاواتی خستنەسەری پارچەکانی تر بۆ سەر خاکی ئێران بخوازێ.

لە کاتێکدا کە زۆرینەی چاودێرانی سیاسی و مافەکانی مرۆڤ، ولاتی ئێران بە گەورەترین زیندانی ئازادیخوازان و کوشتارگای گەلانی بندەست پێناسە دەکەن، مەدحی وەها وڵاتێک لە لایەن بەشێک لە بەناو نووسەرانی و بژاردەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان چ واتایەک دەگەیێنێ؟! ئەگەر ڕەهەندەکانی ئەم کردارە خزمەتە بە گەل و نیشتمان، بۆچی لە بەرامبەر تواندنەوەی کولتووری و ئەنفالی سپی و بە ئەمنییەتی کردنی فەزای رۆژهەڵاتی کوردستان لە لایەن ڕێژیم و کوشتنی رۆژانەی کۆلبەران و گرتن و ئەشکەنجەی رۆلەکانی گەلی کورد دەنگ هەڵنابڕن و جارێک لە جاران مۆدێلی فێدرالی لە باشووری کوردستان و خۆبەڕێوەبەری لە رۆژئاوا و پەکێیجی چارەسەری کێشەی کورد لە باکوور بۆ کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی بە نموونە ناهێننەوە؟!

ئەم بەڕێزانە ئەگەر خۆیان لە ڕاستییەکان نەدزنەوە، دەبێ ئەو واقیعەیان دەرک پێکردبێ کە مێکانیزمی چارەسەری دۆزی کورد لە باقیی پارچەکانی کوردستان بە بەراورد لە گەڵ ئێران بەرەوپێشچوونی خێراتری بەخۆیەوە دیوە، کەچی بەداخەوە ئەمان سازێک لێدەدەن کە بە مەزاقی "تاران" خۆشە، نەک میللەتەکەیان.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ١ی دێسەمبەری ٢٠١٤

لە پەراوێزی هاتنی سەحراروودی بۆ هەرێمی کوردستان

حوزوور و بەشداربوونی مۆرەی تێرۆریستی کۆماری ئیسلامی ئێران ،جەعفەر سەحراروودی، لە دیدارەکانی وەفدی ئەو رێژیمە لەگەڵ بەرپرسانی هەرێمی کوردستان هەڵگری چەند پەیامێکی گرینگ بۆ کورد لە ٢ پارچەی رۆژهەڵات و باشووری کوردستانە.

لە پێوەندی لەگەڵ باشووری کوردستان ،رێژیمی ئێران بە ئانقەست بە بەشداری پێکردن بە سەحراروودی ئەو سیگنالە دووبارەیەی بۆ کاربەدەستانی کورد لە هەرێم ناردەوە کە ئەزموون و ستاتۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە روانگەی ئێرانەوە فەرمییەتی نییە و لە تەعامووڵ لەگەڵیدا زیاتر کەسایەتییە نیزامی و ئەمنییەتییەکانی رێژیم پێوەندییە دیپلۆماسییەکان لە باشووری کوردستان هیدایەت دەکەن.

لە لایەکی تر، کاربەدەستانی ئێرانی بە هۆی ئاشنایەتی لە مێژینە لەگەڵ کەسایەتییە سیاسییەکانی باشووری کوردستان، تێدەکۆشن بە هێنانە کایەی مۆرە تێرۆریست و ئەمنییەتیەکانی خۆیان لە رووداوو و هاوکێشە سیاسییەکانی هەرێمی کوردستان، بەردەوام ترس لە ئۆختاپووسی سپای قدس و وەزارەتی ئیتلاعات لە زەینی سەرکردەکانی باشوور زیندوو رابگرن و لە کاتی پێویست لەو فۆبیایە وەکوو کارتی گوشار لە بەرامبەر هەرێمدا کەڵک وەرگرن.

ئامانجێکی تری رێژیمی ئێران تێکدانی هەستی هاوسۆزی و هاوهەلوێستی نەتەوەیی لە نێوان کوردانی رۆژهەڵات و باشووری کوردستانە،حوزووری بکوژی یەکێک لە گەورەترین رێبەرانی مێژووی هاوچەرخی کوردستان واتە دوکتور قاسملوو و بەشداری وەها تێرۆریستێک لە تەشریفات و تەعاروفاتی دیپلۆماتیک کە هەر حکوومەتێک یەک لەوانیش حکوومەتی هەرێم وەک عورفی دیپلۆماسی پێرەوییان لێدەکا،هاندەری تەریک کەوتنەوەی ٢ پارچەی کوردستان لە یەکترە کە رێژیمی ئێران لە بەرژوە بردنی ئەم جۆرە شانۆ و پیلانانە خاوەن ئەزموونێکی دوورو درێژە. لە واقیعدا کۆماری ئیسلامی لە تێزی رووشاندی هەستی کوردایەتی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە رێگای تێوەگلاندنی پارچەکانی تری کوردستان لەو جۆرە سێناریۆیانە خاوەن بەرنامە و پلانێکی درێژخایەنە.

بەلام لە پێوەندی لەگەڵ رۆژهەڵاتی کوردستان، رێژیمی ئێران بە دەرخستنی سیمایەکی رەش و قێزەونی خۆی

لە روانگەی خەڵکی رۆژهەڵاتەوە، واتە سەحراروودی رووی ئەسڵی لە ئۆپۆزیسیۆنی کورد نیشتەجێ لە هەرێمی کوردستانە. بەو مانایە کە هەول دەدا هەم حیزبی دێموکرات و هەمیش باقیی لایەنەکان لەوە ئاگادار بکاتەوە کە چارەنووسیان لە داهاتوودا لە خاکی هەرێمی کوردستان کە بەشێکە لە خاکی عێراق،لە گرەوی چۆنێتی تەوافقی کاربەدەستانی باشوور و مۆرە نیزامی و ئیتلاعاتییەکانی ئێران دایە.

ئەگەر ئەم گریمانەیە بە هێند وەربگرین، پێویستە لە ئێستاوە پارتەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان بە گشتی و حیزبی دێموکرات بە تایبەتی خۆیان بۆ ئەم پیلان و شەرە رەوانی و مەترسیدار لە داهاتوودا ئامادە بکەن. لە راستییدا فۆرمولێکی سادە لەبەردەم حیزبی دێموکرات دا هەیە،ئەویش بریتییە لە هەولدان بۆ چالاک بوونەوەی زیاتر لە رۆژهەڵاتی کوردستان و حوزووری راستەقینە نەک مەجازی لە رۆژهەڵاتی کوردستان.

هاوکێشەیەکی سادە لەو نێوەدا دەردەکەوێ کە ئەویش بریتییە لەوە کە بەهێزبوونی حیزبی دێموکرات واتا بەهێز بوونی باشووری کوردستان و فاکتەرێک بۆ ڕێگری لە بەهێزبوونی هێژموونی ئێران بەسەریدا و رواندنەوەی ترس و فۆبیایەک کە لەهەمبەر ئێران دا لە نێو کاربەدەستانی باشووردا دەبیندرێ.

میکانیزمی بەهێزبوونی حیزبی دێموکراتیش تەنیا و تەنیا لە نێوخۆی رۆژهەڵاتی کوردستان و مودیریەت کردنی پتانسیەلە ئینسانی و مادییەکانی رۆژهەڵات واتا پەیدا دەکا و دەدۆزرێتەوە.لە قۆناغی هەنووکەییشدا پێکهاتنی هێزێکی شۆرشگێر لە کەسانی نیشتمانپەروەر بە نێوی "پارێزەرانی رۆژهەڵاتی کوردستان" لە نێوخۆی ولات دەرفەتێکی زێرینی خستۆتە بەردەم حیزبی دێموکرات کە لەو کاتانەوە بەهێزی خۆی و تواناکانی لە پاشەکشەپێکردن بە پیلان و سێناریۆ مەترسیدارەکانی کۆماری ئیسلامی بسەلمێنێ.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٢٩ی دێسەمبەری ٢٠١٤

پارێزەرانی رۆژهەڵات لە بەردەم نەزموونێکی نوێ دا

لە مێژووی بزاڤی رزگاریخوازانەی گەلانی بندەست دا شێوازی جۆراوجۆری خەبات دژی ستەم و داگیرکاریی کەڵکی لێوەرگیراوە و هەر گەلێک بە پێی جۆری دەسەلاتداریی نەتەوەی بالادەست و ئاستی توندوتیژیی زاڵ بەسەر کۆمەڵگادا لە لایەن دەسلاتی ناوەندییەوە،شێوازی خەباتی نەتەوایەیی خۆی دەستنیشان کردووە.

بۆ وێنە هێندییەکان یان رەش پێستەکان لە ئافریقای باشوور و ئامریکا زیاتر لە خەباتی مەدەنی بۆ گەیشتن بە ئامانج کەڵکیان وەرگرتووە. لە هێندێک نمونەشدا وەک ئیرلەندی باکوور یان باسک لە ئیسپانیا هەم لە خەباتی مەدەنی و تەنانەت خەباتی پارلمانی و هەمیش لە خەباتی چەکداری بە شێوەی نهێنی کەڵک وەرگیراوە. وەکوو نموونەیەکی هەرە نیزیک لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش شیوازی خەبای کوردەکان لە تورکیە هەم لە خەباتی مەدەنی و پارلمانی دا و هاوکاتیش لە خەباتی پارتیزانی دا خۆی دەردەخا.

بەڵام لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە لایەک بەهۆی زاڵێتی دەسەلاتێکی تۆتالیتێر و ئیدئۆلۆژیک وەک کۆماری ئیسلامی ئێران دەرەتانی خەباتی مەدەنی و پارلمانی بوونی نییە و لە لایەکی تریش بە هۆی دۆخی نادڵخواز و سەپاو بەسەر ئۆپۆزیسیۆنی کوردی دا، دەرفەتی خەباتی چەکداری بە شێوەی ئاشکرا و پارتیزانیش بەر تەسک بوونەوەی بەخۆیەوە دیوە، کە ئەمەش کاریگەریی نێگەتیڤی لەسەر بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد لەم بەشەی کوردستان جێهێشتووە.

هەڵقوڵانی گروپێکی نهێنی چەکدار لە نێوخۆی رۆژهەڵاتی کاردستان بە ناوی "پارێزەرانی رۆژهەڵات" لە قۆناخی هەنووکەیدا زەروورەتێکی مێژوویی بوو بۆ سرینەوەی بێ هیوایی لە هزری تاکی کورد لە رۆژهەلاتی کوردستان و زیندوو هێشتنەوەی هەستی باوەڕ بەخۆ بوون لە ناخی شۆرشگێرانی ئەم پارچەیەی کوردستاندا.

ئەگەر بمانهەوێ بەراوردێک لە نێوان گرووپی پارێزەرانی رۆژهەڵات لەگەڵ ئەرتەشی کۆماریخوازی ئیرلەند یان ڕێکخراوی "ئێتا" لە هەرێمی باسک لە ئیسپانیا بکەین، پێویستە بگوترێ کە گرووپی پارێزەرانی رۆژهەڵات بە پێچەوانەی ئەم دوو ڕێکخراوەی ئاماژەیان پێکرا، هەر لە سەرەتای دامەرزرانی خۆی دا راشکاوانە رایگەیاندووە کە ئامانجی ئەم گرووپە تەنیا بە سزا گەیاندنی مۆرە و بەکرێگیراوانی رێژیم و بازرگانانی مادە هۆشبەرەکان لە کوردستان و هەروەها هاوکاری کردنی

هێزی پێشمەرگەی کوردستان لە کاتی پێویستە و هەر چەشنە کردەوەیەکی نیزامی کە کەسانی مەدەنی و بێ تاوان تێیدا ببنە قوربانی دووری لە ئەخلاقی شۆرشگێرانە و پرەنسیپەکانی ئەم گرووپە و لە دژی رادەوەستن.

گرووپی پارێزەرانی رۆژهەڵات بە دەرک کردن بەو راستییە کە مەیدانی ئەسڵی خەبات و تێکۆشانی رۆلەکانی کورد لەو بەشە لە کوردستان، رۆژهەڵاتە هاتۆتە ئاراوە و هەر بەو پێیەش کۆکردنەوە و مۆبیلیزە کردنی وزە و تواناییەکانی لاوان و ژنانی دلسۆز و فیداکار لە نێوخۆی وڵاتی کردۆتە ئامانجی سەرەکی خۆی.

شایانی باسە سازدانی شانەگەلێکی نهێنی چەکدار لە زۆربەی شار و شارۆچکە و گوندەکانی کوردستان و هاوکات بەیەکەوە گرێدانی ئۆرگانیکی ئەم هەستانە وەک یەکێک لە گرینگترین ئەرکەکانی بەرێوەبەرانی ئەم گرووپە دێتە ئەژمار. بوونی ئەم هەستانە وەلامدانەوەیەکی لۆژکییە بە هەوڵەکانی رێژیم بۆ میلیتاریزەکردنی رۆژبەرۆژ زیاتری رۆژهەڵاتی کوردستان و هاوکاتیش پووچەڵکەرەوەی زۆرێک لە پیلانەکانی رێژیمە بەرامبەر بە لاوان، ژنان، کۆلبەرانی سەر سنوور و تەنانەت زیندانیانی سیاسی نێو گرتووخانەکان.

بێ گومان بەرێوەبەرانی گرووپی پارێزەرانی رۆژهەڵات بە ئەزموون وەرگرتن لە کەموکوڕییەکانی رابردووی ئەم شێوە خەباتە لە رۆژهەڵاتی کوردستان وەک ئەزموونی "هێزی بەرگریی" لە دەیەی شەست دا و دواتر سازدانی شانەی نهێنی چەکدار بە شێوەی لێکدابراو و ناهەماهەنگ لە دەیەی حەفتادا، تێدەکۆشن کە مۆدێلێکی سەرکەوتوو و کەم تێچوو و هاوکات بەنرخ لە خەبات و تێکۆشان لە نێوخۆی وڵات نەهادینە بکەن.

گرووپی پارێزەرانی رۆژهەڵات گەڕاندنەوەی خەسڵەتە شۆرشگێرییەکان لە نێوئاخنی تاکی کورد و شوناس بەخشینەوە بە بەهاکانی خەبات و تێکۆشان لە رۆژهەڵاتی کوردستانی کردۆتە رێبازی گشتی خۆی و لەو چوارچێوەیەدا هاوتەریب لەگەڵ بەهاکانی بزووتنەوەی میللی – دێموکراتیکی کورد هەنگاو دەنێتەوە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ١٨ی فێبریوێری ٢٠١٥

بەهاری کوردی لە رۆژهەڵاتی کوردستان

ئاور لە خۆبەردانی لاوێکی تونسی نەک تەنیا ئەو وڵاتە، بەڵکوو باکووری ئافریقای و رۆژهەڵاتی ناڤینیشی هەژاند. لە راستی دا ڕاچڵەکانی کۆمەڵگا بە هۆی رووداوێکی دڵهەژێن لە زانستی کۆمەڵناسی دا خوێندنەوەی جۆراوجۆری بۆ کراوە و لە ڕەهەندی جیاوازەوە تەفسیر کراوە. خۆسووتاندنی لاوە تونسی یەکە کە بە چرکەساتی دەسپێکی "بەهاری عەرەبی" ئەژمار دەکرێ، وێکچووونی لە گەڵ رووداوی دڵتەزێنی خۆکوژیی "فەرینـاز خوسـرەوانی" لە رۆژهەڵاتـی کوردسـتان هەیەو دەکـرێ هەژانی شاری مهابادو ئەگەری تەشەنەسەندنی ئەم خۆپێشاندانانەو بەرین بوونی بـازنەی نارەزایەتییەکـان لە داهـاتوودا بە دەسپێکی "بەهاری کوردی" لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە قەڵەم بدەین.

لە ماوەی سێ ساڵی رابردوودا زۆر جار رووداوی خۆکوژی تەنـانەت بە ئاشکراو لە بەرچـاوی خەڵک و لە سـەر شـەقـامەکانی "ئێران" رووبـانداوەو سەرەڕای بە میدیایی کردنیان لە لایەن "ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی" یەوە هیچکامیان نەبـوونەتە هۆکارێـک بـۆ ڕاچڵەکـانی کۆمەڵگـای "ئێـران" و دەسپێکی "بەهـاری ئێرانـی" لەم وڵاتەدا. بەڵام لە رۆژهەڵاتـی کوردسـتان بە هـۆی بـوونی بەستێنی لەبـارو ئەزموونی مێژوویی لەو بـارەوەوە و بە هـۆی رووداوی خۆکـوژیی "فەرینـاز خوسـرەوانی" ئەگەری ئەوە هەیە کە بەهارێ کورد لەم بەشە لە کوردستان سەرهەڵبدات.

ئاشکرایە کە ژیلەمـۆی دانەمرکـاوی ئـاگری رق و قینـی جەمـاوەر لە رۆژهەڵاتـی کوردسـتان و هەسـتی پەنگخـواردووی تـۆڵەی جەماوەری کە پتر لە سێ دەیەیە ئەم خەڵکە پێوەی دەتلێتەوە، وایکـردوە کە لە هەر دەرفەتێـک دا ڕاپەڕیـن و سـەرهەڵدان رۆژهەڵاتـی کوردسـتان بگـرێتەوە و راسـانی جەمـاوەری بەرانبـەر بە کۆمـاری سێدارەی ئیسـلامی لە شـارو بگـرە شـاخیش بێتـە ئـاراوە و زایەڵەی ئەم بەهـارە کـوردییە لە نێـو بـاقیی گەلانـی ئێـرانیش دا دەنگـدانەوەی ببـێ و شـەپۆلی رووخـانی رێـژیمە دیکتاتـۆرو دژەگەلییەکان، رێژیمی کۆماری ئیسلامیش مەحکووم بە نەمان بکات.

حاشاهەڵنەگرە کە کۆماری ئیسلامی لە ماوەی سـاڵانی رابـردوودا هەوڵـی بەردەوامی ئەوە بـووە کە لە رێگـای پەرەپێـدان بە قەیرانە کۆمەڵایەتی و ئابووریـیەکان وەک هەژاری، بێکاری، گیرۆدەکردنی لاوان بە مادە هۆشبەرەکان و بـرەودان بە فەحشـا، کۆمەڵگای ئێران بە گشتی و رۆژهەڵاتی کوردسـتان بە تـایبەتی ئەتـۆمیزە بکـات و هەسـتی هاوپێوەنـدی و هاوهەڵوێسـتی لە نێـو تـاکەکـانی کۆمەڵگـادا نەهێڵـێ. بەڵام ئەم پـیلانە ڕەوانیـیە دژ بە خەڵکـی رۆژهەڵاتـی کوردسـتان سـەرکەوتوو نەبـووە و

راسانی ئەم جاری خەڵکی شاری مهابـاد وەک زەنگێکی مەترسیدار بـۆ ڕێبەران و کاربەدەستانی ڕێژیم لەم شارەئەژمار دەکردرێ و هەر بۆیەش ئێستا کە هەوڵی دام و دەزگا ئەمنییەتی و سەرکوتکەرەکانی ڕێژیم بۆ ئەوە چڕ کڕاوەتەوە کە پێش بە "بەهاری کوردی" لە ئێران بگرن.

سیمبولی ئەم بەهارە کچێکی کوردە کە خۆکوژییەکەی هێمایەکە بۆ دژایەتی سیستمێک بە ناوی "کۆماری ئیسلامی" کە لە گوتاری زاڵ بە سەر ئەم سیستمەدا؛ ژنکوژی، پیاوسالاری و هەڵاوردن بۆتە نەریت و بەها. "فەریناز" بە کوشتنی خۆی ژیان و شەرافەتی بـۆ گەڵەکەی کـردە دیـاری و هەوێنێـک بـۆ دەسـپێکی ئەگەری "بەهـاری کـوردی" بۆنیشـتمانە داگیرکراوەکی دا.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ١١ی مای ٢٠١٥

بەرەو قۆناغێکی نوێی خەبات و تێکۆشان

مێژووی هاوچەرخی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕێڕەوی نەریتی ڕاپەڕینە ناوچەییەکانی پێشوو بەرەو ئاقارێکی نەتەوەیی هەنگاوی ناو ئەمەش بە خاڵی وەرچەرخانی خەبات لەم بەشە لە کوردستان ئەژمار دەکرێ، خەباتی رزگاریخوازیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە پێشەنگایەتی حیزبێک کە بەرنامەو پێڕەوێکی سەردەمیانەی ڕەچاو کردووە لە ماوەی ٧ دەیەی ڕابردوودا کلتوورێکی جیاوازی لە ئاستی هەر چوارپارچەی کوردستان هێناوەتە ئاراوە کە جێگەی هەڵوێستە لەسەر کردنە:

- شۆرشگێرانی دێموکرات ڕێبازی خۆنەویستیان لە پێشەوای کۆماری کوردستان بە میرات بۆ ماوەتەوەو هەر لەو چوارچێوەیەشدا لە قۆناخە هەستیارەکاندا بە کەمڕەنگکردنی خەباتی خۆیان، تێکۆشاون خەباتی گەلی کورد لە پارچەیەکیتر تووشی گرفت و ئاستەنگ نەکەن، ئەگەرچی ئەم هەڵوێستە نەتەوەییە لەلایەن لایەنەکانی پارچەکانیتر وەکوو پێویست بەهێند وەرنەگیراوە، بەڵام لە ڕاستیدا ئەگەر ئەم جۆرە بەهاو هەڵوێستە نەتەوەییانە لەلایەن حیزبی دێموکراتەوە ڕەچاو نەگیرابا، چارەنووسی باشووری کوردستان بە ئاقارێکی نادیاردا تێدەپەڕێ.

لە ڕاستیدا نزیک بە ٢ دەیەیە کە تێکۆشەرانی دێموکرات لە پێناوی سەقامگیریی ئەزموونی حکومەتی هەرێمی کوردستان، خەباتی چەکداریان وەک یەکێک لە شێوەکانی خەبات خستۆتە پەراوێزەوەو ئەمەش کاریگەری ڕاستەوخۆی لەسەر بە مارژینالْ کردنی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ڕووداوەکانی ناوچەدا جێهێشتوە.

لە ماوەی ئەم ٢ دەیەیە کۆماری ئیسلامی ئێران بە قۆستنەوەی ئەم بۆشاییەو سازدانی دەیان سێناریۆی جیاواز هەوڵی داوە کە یەکەم، هەبوونی کێشەی کورد لە ئێران و پێویستی چارەسەری ئەم دۆزە دیزە بە دەرخۆنە بکاو دووهەم، بە هەر شێوەیەک بێ لە پەیوەست بوونی کۆمەڵگەی کوردستان بە ڕێبازی حیزبی دێموکرات ڕێگری بکا.

بە لەبەرچاوگرتنی ئەم مەسەلانەو پەیوەست بەو مێجوەربەندییە ناوچەییەی ئەم چەند ساڵەی ڕابردوو، حیزبی دێموکراتی کوردستان بە خەسارناسی قۆناغی ڕابردوو خۆی بە بەرپرس دەزانێ کە بە مەبەستی پووچەڵکردنەوەی پیلانەکانی ڕێژیم و بەرتەسک کردنی بازنەی هێژمۆنی کۆماری ئیسلامی ئێران لە ناوچەدا بە گرۆتینێکی تازەوە لە هاوکێشە سیاسی و

چەکدارییەکانی ناوچەدا ڕۆڵ بگێڕێ. ڕۆڵێک کە بەتایبەتی لە کەیسی "فەرینـاز خۆسرەوانی" دا گرینگی و بـایەخەکەی هەم بۆ کۆمەڵگەی کوردی و هەمیش بۆ تێکۆشەرانی دێموکرات زۆرتر ڕوون بۆوە.

خرۆشانی جەماوەری خەڵک لە کەیسی فەرینـازدا سـەلماندییەوە کە کۆمـاری ئیسلامی ئێـران سـەرەڕای هەوڵـی بەردەوامی بـۆ چەواشـەکردنی ڕای گشـتی کوردسـتان و بە مارژینـاڵ کردنـی حیزبـی دێمـوکرات لە ڕوانـگەی گەلـی کـوردەوە هەر میـوانە ڕەزاگرانەکەی ساڵانی ١٣٥٧و ١٣٥٨ی هەتاوییە.

لەو چوارچێوەیەدا حیزبی دێموکراتی کوردستان خۆی بە ئەرکدار دەزانێ کە لە هەر چەشنە ئـاڵوگۆڕو پێشهاتێکدا پشـتیوان و پاڵپشتی جەماوەر بێو حوزووری فیزیکی کادرو پێشمەرگەکانی لە سنوورەکانی باشوورو ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە دەستپێکی گرێدانی خەباتی شاخو شار لە قەڵەم دەدا.

ئەمڕۆکە چیای "هەڵگورد" وەکوو سیمبۆڵو هێمای بووژانەوەی خەبات سەیر دەکرێ، لاوانی ئارمانجخوازو پارێزەرانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەبوونی پێشمەرگەی دێموکرات لە سنووره دەستکردەکەی باشوورو ڕۆژهەڵات بە سەرەتای قۆناغێکی نوێی خەباتو تێکۆشان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان وەسف دەکەن، هەر بەو پێیە ڕێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستان بەپێی چاوەڕوانی جەماوەرو ڕەسالەتی میژوویی سەرشانی هەوڵ دەدا پتر لە جاران خەباتو تێکۆشانی سێ کوچکەی خەڵک، پێشمەرگە و پارێزەرانی ڕۆژهەڵات هاوتەریب بکا.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٢٥ی جوونی ٢٠١٥

کۆماری کوردستان مۆدێلێک بۆ هەموو سەردەمەکان

دامەزرانی کۆماری کوردستان لەنزیک بە ٧ دەیە پێش ئێستا، بە درەوشاوەترین قۆناخی مێژووی هاوچەرخی خەباتی رزگاریی خوازیی نەتەوەی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان ئەژمار دەکرێ و تایبەتمەندییەکانی ئەم مۆدێلە لە دەسەلاتداریی کورد هەتا ئێستاش جێگای هەلوێستە لەسەر کردنە. لە گۆشەنیگای نەتەوەییەوە تاکوو هەنووکەش کۆماری کوردستان بە نوێنگەی هاوپێوەندی میللی کورد لە ئاستی کوردستانی گەورە و هێمایەک بۆ هاوخەباتی و هاوچارەنووسی نەتەوەی کورد لە سەرجەم پارچەکانی کوردستاندا لەقەلەم دەدرێ. ئەزموونی کۆماری کوردستان وانەیەکە بۆ سەلماندنی پێوەندی ئۆرگانیکی پارچەکانی کوردستان لەگەڵ یەکتر و لێک گرێدراویی چارەنووسی پرسی کوردان بە یەکترەوە. وانەیەک کە لە سەردەمی ئێستادا بەهۆی هەوڵ و پیلانی بەردەوامی داگیرکەرانی کوردستان بۆ لێکدابڕانی پارچەکانی کوردستان لە یەکتر و بە میکانیکی کردنی پێوەندی نێوان بەشەکانی کوردستان لە پەراوێز خراوە. روون و ئاشکرایە کە کۆماری کوردستان ستاتۆیەکی مۆدێرن بوو کە تێیدا کوردی هەموو پارچەکانی کوردستان وەک پیرۆزییەکی میللی سەیریان دەکرد و راستەوخۆش لە پێناوی پاراستنی دەسکەوتەکانی تێدەکۆشان، تەنانەت لە چوارچێوەی جوغرافییای کۆماریشدا هیچکات کوردی پارچەکانی تر وەک میوان یان پەنابەر لەقەلەم نەدەدران، بەلکوو لە بەرێوەبەری سیستمی ئیداری و نیزامی کۆماریشدا بەشداریان پێدەکرا. لە نێوئاخنی سەجەم بەڵگەنامە فەرمییەکان و بلاوکراوەکانی کۆماری کوردستاندا، هزری نەتەوەیی و هاوخەباتی و هاوپێوەندی کورد لە ئاستی کوردستانی گەورە دا بڕەوی پێدراوە و ئەم ئەسڵە سەرەکییە وەکوو بەهایەکی نەتەوەیی هەرگیز قوربانی مەسڵەحەت و بەرژەوەندیی کۆمار نەکراوە. وانەیەکی تری ئەزموونی کۆماری کوردستان لە چۆنێتی دامەزراندنی دا خۆی دەردەخا. لە راستییدا راگەیاندنی کۆمار بەرهەمی گرێدانی هەلومەرجی ناوچەیی و هاوکات هۆشیاریی و ئاوەزمەندی رێبەرانی کۆمار و لە سەرووی هەمووان، پێشەوای نەمر، قازی محەممەد، بوو. حاشا هەڵنەگرە کە کۆماری کوردستان لە ئاکامی پێداگریی ودەستپێشخەریی پێشەوای مەزن دا هاتە ئاراوە و لەو رێگایەوە وەکوو ئەمری واقع لە لایەن حکوومەتی میللی ئازەربایجان و یەکییەتی سۆڤییەتەوە بە فەرمی ناسرا. بە واتایەکی تر لەو قۆناخەدا بژاردەی کورد بە گشتی و پێشەوای نەمر بە تایبەتی، چیتر وەکوو بینەر و فاکتەرێکی بێ هەڵوێست مامەلەیان لەگەڵ روداوەکاندا نەکرد و بە پێچەوانە وەک ئەکتەرێکی خاوەن پلان و ئامانج لە وزە و پتانسێلی نەتەوەکەیان کەڵکیان وەرگرت. لە فەرهەنگی سیاسی پێشوا قازی محەممەد و بژاردە و روناکبیرانی سەردەمی کۆماردا، پاشکۆبوون واتای خۆی لەدەست دەدا و ئەمجارە کەسایەتی کورد ئەسڵی سەربەخۆیی بریاردان دەکاتە رێبازی خەبات. بەو پێیە کۆماری کوردستان بەرهەمی خولقاندنی دەرفەتێک بوو کە پێشتر لە هزر و ئەندێشەی ئەندامانی کۆمەڵەی ژێکاف دا ئامادەکاری بۆ دەکرا و دواتر لە لایەن پێشەوا قازی

محەممەدەوە بەستێن سازی بۆ کرا.

بەڵام لە قۆناخی هەنووکەیشدا چارەسەری گرفت و ئاریشەکانی هەموو بەشەکانی کوردستان لە گرەوی گەڕانەوە بۆ نۆرم و بەهاکانی کۆماری کوردستان و وانەکانی ئەو ئەزموونە درەوشاوەیەدا دەدۆزرێتەوە. لە قامووسی کۆمار دا، پاوانخوازی و هێژمۆنی تەڵەبی لایەنێک یان بیرۆکەیەک واتای نەبوو. "پارچەگەرای"ی و لە ئاستێکی بچووکتر "ناوچەگەرایی" بوونی نەبوو، تاکرەویی و خۆسەپاندن بێ واتا بوو، بەڵکوو ئەوەی بایەخی پێدەدرا بریتی بوو لە گەشە پێدان بە ناسیونالیزمی کوردی بە مانا گشتگیرەکەی، ئەرزشێک کە ئێستا تا رادەیەک نامۆیە بە خەباتی کورد لە هەرچوار پارچەی کوردستان.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ٢١ی جانیۆیڕی ٢٠١٥

هێزی پێشمەرگە و دیفاعی چەکداریی

خەباتی سیاسی و چەکداریی حیزبی دێموکراتی کوردستان بۆ سڕینەوەی ستەمی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە قۆناغگەلێکی جیاوازدا تێپەڕیوە. لە ماوەی چەند ساڵی رابردووشدا شێوازێکی نوێ لە حزووری فیزیکی کادر و پێشمەرگە ڕەچاو کراوە کە لە گۆشەنیگای خەڵکی کوردستانەوە بە هێند وەرگیراوە.

تێکۆشەرانی دێموکرات بە حزوورو مانەوە لە باوەشی کۆمەڵگەدا، هەوڵیان داوە کە ببنە تەرجومەی ئوسلوب و پڕۆژەکانی حیزبەکەیان و لەم پێناوەشدا تێچوویەکی بەنرخیان پێشکەش بە نەتەوەو نیشتمان کردوە.

لەماوەی ساڵانی پێشوودا شەهیدان هەمزە سارتکەیی، قادر نەزمی و قادر قادری، محەممە نەدیمی، شێخ غەریبی حەسەنی، بێهروز ڕەزانژاد، هەژار قاسمی و ڕەسوڵ لیلانەیی لە ڕێگەی تۆمارکردنی پلەی بەرزی شەهادەت و نەمری، کارنامەیەکی پڕ لە سەروەریی و شانازییان خوڵقاند و بوونە هەوێنی خۆڕاگری و هیوا لەنێو جەرگەی کۆمەڵگەدا.

پێشمەرگەی دێموکرات لە ڕێگەی حزووری فیزیکی لە وڵاتدا لە مکانیزمێک کەڵک وەردەگرێ کە تاکوو ئێستاشی لەگەڵدا بێ لە ڕوانگەی گەلانی ژێردەستەوە بە گونجاوترین شێوازی خەبات ئەژمار دەکرێ، کە ئەویش بریتییە لە دیفاعی ڕەوای چەکداری.

روون و ئاشکرایە کە تاکوو ئەو ساتەی گوتاری زاڵی دەسەڵاتی ناوەندی لە کوردستان "سەرکووت و داپلۆسێن" بێ، وەڵامی تێکۆشانی دێموکرات بە ناچاریش بێ لە بازنەی دیفاعی چەکداریی دا خۆی دەبینێتەوە.

سەرکوتی بێ بەزەیانەی نارەزایەتییەکانی خەڵک لە جەریانی کەیسی فەرینار خوسرەوانی، کوشتاری سستماتیکی کۆڵبەرانی سەر سنوور، ئیعدام و ئەشکەنجەی زیندانیانی سیاسی و مەدەنی لە کایان کۆماری ئیسلامی ئێرانەوە، دەرخەری ئەو ڕاستیەیە کە ڕژێم هیچ چیشنە ئالتێرانـاتیڤێکی بۆ خەبات و تێکۆشان جگە لە خەباتی چیکداریی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان نەهێشتۆتەوە. کاتێک دەسەڵاتی ناوەندی لە مەڕ چارەسەری پرسی کورد بێ پرۆژەیە و هاوکات بەها ئەخلاقییەکان لە لای کاربەدەستان و بەڕێوەبەرانی سیاسەتەکانی ئەم ڕێژیمە لە کوردستان ڕۆژ بە ڕۆژ کەمڕەنگتر دەبێتەوە، سرووشتیە کە

خەباتگێرتانی دێموکراتی وەکوو خەسڵەتێکی شۆڕشگێڕانە لە دژی پیلان و سیناریۆپی قێزەونەکانی رێژیم لە شێوازی حوزووری چەکداری بۆ بەرپەرچدانەوە کەڵک وەرگرن.

لە فەزایەک دا کە پرۆسەی دارمانی ئەرزش و بەهاکان لە لایان دەسەڵاتی داگیرکەرەوە دەست پێدەکا و دەرگای متمانەکردن پێی دادەخرێ، ئیتر هێزی پێشمەرگەی کوردستان کە خۆی بە پارێزەری ئوسلوبە شۆڕشگێرییەکان لە کۆمەڵگا دا پێناسە دەکا، دیفاعی چەکدارانە دەکاتە ستراتیژ و وەکوو ئەکتەرێکی چالاک کە جێی پەنجەی بە سەر رووداوەکان دا دیار بێ، مامەڵە لەگەڵ کەش و هەوای زاڵ بەسەر کوردستان دا دەکا.

خەبات و تێکۆشانی کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە بەشێکی بەرچاو لە جوغرافیای رۆژهەڵاتی کوردستان دەرخەری سەرنج پێدانی ئەم حیزبە بە زەینییەت و سایکۆلۆژی خەڵکی کوردستانە و خەباتگێڕانی دێموکراتە کە پێناوی پشتیوانی لە خەڵک و وەدیهێنانی ئیدارەی نەتەوەیی لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە تێکۆشان بەردەوامن.

هێزێک کە چ لە ئاستی گوتار دا و چ لە ئاستی کردەوەدا خۆی بە نەتەوەیی و شۆرشگێڕ پێناسە بکا و هەڵگری هەگبەیەکی پڕ لە فیداکاریی و خۆنەویستی ئەندام و پێشمەرگەکانی بێ، هەنووکەش پتر لە هەموو کاتێک خۆی بە بەرپرس وەڵامدار بە کۆمەڵگا دەزانێ و لەم سۆنگەیەوە لە خەبات و تێکۆشان تا وەدیهاتنی ئامانجە بەرزەکانی ناوەستێت و پێوەندیی ئورگانێکی خۆی لەگەڵ خەڵک ناپچڕێنێت.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - ڕێکەوتی: ١٧ی سێپتەمبەری ٢٠١٥

بێ دەنگیی کورد لەو قۆناغەدا هەڵەیەکی مێژوویییە!

بەشداریی نەکردنی خەڵکی رۆژهەڵاتی کوردستان لە رەوتی نارەزایەتییەکان لەو قۆناغە هەستیارەدا دەکرێ وەک زووڵمێک لە ئاستی تێچووی خەباتی ٤٠ ساڵەی ئەم نەتەوەیە دژی کۆماری ئیسلامی تەفسیر بکرێ.

ئاشکرایە کە دەکرێ لە روانگەیەکی سەرەتاییانە و تارادەیەک عەوامگەرایانە، تەجرووبەی تاڵی خەڵکی کوردستان لە چۆنیەتیی سەرکووتی بێ بەزەیانەی رێژیم بە هۆکاری بەشێک لەو بێ دەنگییە گرێ بدەین و وێڕای ئەمە دەکرێ بگوترێ کە لە حافیزەی مێژوویی خەڵکی کورد دا لەمێژ ساڵە پاساوێک هەبوو کە تاکوو (کلانشهر)ەکانی ئێران هەڵنەستن، پێویست ناکا کە خەڵکی رۆژهەڵات ببن بە ئاڵاهەڵگری رووخانی کۆماری ئیسلامی؛ بەڵام خۆ روونە کە ئێستاکە ئەو هاوکێشەیە پێچەوانە بۆتەوە و لە ئەگەری لەکیس چوونی ئەو دەرفەتە، روون نییە کە داهاتووی رۆژهەڵاتی کوردستان تاکوو چەند دەیەی دیکە پەیوەست دەمێنێتەوە بە درێژەکێشانی دەسەڵاتێکی تۆتالیتێری دژەکورد بە ناوی کۆماری ئیسلامی.

نەتەوەی کورد لە قۆناغێکدا کە هەموو خەڵکی ئێران بە هۆکاری جیاواز(هەژاری کولتووریی و جەهالەتی سیاسیی) پاڵپشتی کۆماری ئیسلامی بوون، بە حەماسەتی شۆڕشگێرانەوە پێداگری لە مافە نەتەوایەتییەکانی کرد و لەژێر رووناکایی رێبەراییەتی د.قاسملوو ئەو قۆناغی فیداکارانە تێپەراند؛ کەچی لەو قۆناغەدا هەمان نەتەوەی خۆڕاگر کە دەبینێ مەشرووعییەتی نێوخۆیی و دەرەکیی ئەو رێژیمە لە لێواری داڕماندایە، هەڵوێستێکی ئەوتۆی نییە.

ئەگەر پاساو پرش و بڵاویی ئۆپۆزیسیۆنی کوردە، خۆ نەتەوەکانی تر بەتایبەت نەتەوەی بالادەست لەچاو کورد لێکدابڕاوتر و پر کێشەترن و ململانێ لەنێوان کوردی شا و موجاهیدین لەوپەڕی خۆیدایە، بەڵام لەو قۆناغدا لایەنگرانیان لەسەر رووخانی رێژیم یەکگرتوو لە یەک گۆڕەپاندان. بەو پێیە دەکرێ بلێین چیدیکە ئەو بێدەنگییە لە رۆژهەڵاتی کوردستان پاساوی نییە...

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ٢ی ئاگۆستی ٢٠١٨

چۆن خزمەت بە گەشەی ناسیۆنالیزمی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بکەین:

ناسیۆنالیزمی کوردی واتا پرۆسەی نەتەوەسازیی بە مانا زانستییەکەی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە بەراورد بە کاتی ڕووخانی ڕێژیمی پاشایەتیی گەشەی بەرچاوی بەخۆیەوە دیوە کە کوردی دیاسپۆرا ئەگەر لێیان تێک نەدەن، ڕەوتی خۆی بەشێوەی ئاسایی دەپێوێ. حاشاهەڵنەگرە کە "کورد" نەتەوەیە، بەڵام نەتەوە بەبێ دەوڵەتسازیی و پتەوکردنی ستانداردە هاوبەشەکان هێشتا ناکامل خۆی دەنوێنێ.

لەنێوخۆی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لە هاوپەیوەندیی چالاکانی نێوخۆ و تەنانەت خەڵکی ئاساییشدا لەمێژ ساڵە کە هزری سەقەتی خۆبەستنەوەی شوناس بە ناوچەیەکی تایبەت و هەروەها نەخۆشی ناوچەگەرایی (وەک دیاردە و هەناردەیەکی کێشە سەقەتە نێوخۆییەکانی ئەحزاب بۆ نێونەتەوەیی لگا) ئەرزش و واتای خۆی لە دەست داوە.

لە نێوخۆی ولّات چالاکانی سیاسی و مەدەنی بە دوور لە تیۆری بافی یۆتۆپیایی و بە خۆ دوورخستنەوە لە کولتووریی زاڵی سەردەم واتە "تاکگەرایی زێدەڕۆیانە" لە شەوی یەڵدادا وێکڕا لە بۆکان و مەریوان و مەهاباد و پاوە و کرماشان لە سنە کۆدەبنەوە و ناراستەوخۆ ڕێز لە (قاسملوو) و پێڕۆزیی (پێشمەرگە) دەگرن؛ یان لە کاتی بومەلەرزەی سەر پێڵی زەهاو لە ئیلام تاکوو ورمێ بەگشتیی و لە موکوریان بەتایبەتیی زیاترین هەستی هاوسۆزیی و هاوکاریی بۆ شاهۆ و دالاهۆنشینان وەرێ دەکەوێ. ئەمانە کۆد و نیشانەکانی بیچم گرتنی نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانن، نەک کێشەی بێ بنەما یان دەستەبازیی تاقمێک لە دەرەوەی ولّات کە فەخری شۆڕشگێڕیی بە خەڵکی داماوی نێوخۆ دەفرۆشن و تەنانەت ئامادە نین وەک نیمچە شۆڕشگێڕێکیش بژین و درێژە بە خەبات بدەن!

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ١٢ی جانیۆڕی ٢٠١٩

پێناسەی "حدک....."

حیزبی دێموکراتی کوردستان پێکهاتەیەکی فرەچەشن و رەوتێکی فرەڕەهەندە کە کاکڵی خواست و توانا و تێکۆشانی ئەندامانی دەکرێ بەو شێوەیە فۆرمولە بکرێ:

- (حدک) ئێستاکەش لە گۆڕەپانی خەباتی نیزامیی دا زۆرینەی فەرماندە و بەرپرسە نیزامییەکانی حیزبی دێموکراتی لە چوار دەیەی خەبات لە دژی کۆماری ئیسلامی لە دەورەوەیە و ئەو پتانسییەلەش لە هیچکام لە حیزبەکانی دیکەدا بوونی نییە.

- (حدک) وەک تایبەتمەندییەکی جیاواز، خاوەن تویژێکی لاوی بە ئەزموون و تێکەڵاوی مەیدانی خەباتی چەکدارانەیە کە لە حیزبەکانی دیکەدا ئەو سەرمایانە کەمتر بەدی دەکرێ.

- (حدک) خاوەنی کۆمەڵێک کادری میدیاکار و راگەیاندنە کە لە ماوەی پتر لە دەیەیەک خەبات لەو بوارەدا پێگەیشتوون.

- (حدک) هەردەم لە هەوڵی بەردەوام دا بووە بۆ دروست کردنی ئاڵقەی پەیوەندیی لەگەڵ چالاکانی نێوخۆی وڵات و بە دەیان تۆری هاوخەباتیی لەگەڵ تێکۆشەرانی نێوخۆ لەبواری ئەدەبی، ژینگەیی و سیاسی پێکهێناوە.

- (حدک) لە ١٠ ساڵی رابردووەوە وەک دەستپێشخەر لە خەباتی پێشمەرگانەدا خاوەنی کۆمەڵێک شەهید لەپێناوی بووژانەوەی خەباتی چەکدارانەیە کە لایەنەکانی دیکە تازە بەو جۆرە خەباتە و ئەو شێوازە باوەرمەند بوونە.

- (حدک) هێما و نوێنگەی باوەرمەندیی قاسملووی ڕێبەرمان بە دێموکراسی و ئازادی نێو ڕێکخراوەیی و هاوکات قووڵایی هرزیی پێشەوای نەمر بە پەسەندکردنی جیاوازیی و ئازادیی بیروڕاکان لەنێو کۆمەڵگایە.....

لەو سۆنگەیەوە "حدک" هەردەم سەردەکەوێ...

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ٢٤ی مارچی ٢٠١٩

حیکایەتی شووڕای گەندەڵی شاری مەهاباد...

یەکێک لە حەکیمانەترین سیاسەتە درێژخایەنەکانی حیزبی دێموکرات، بایکۆتی شانۆ جۆراوجۆرەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران بە نێوی هەڵبژاردنەکان بووە.

داڕێژەری ئەو هەڵوێستە روونە د.قاسملووی نەمر بووە و هەنووکەش دوای تێپەڕینی سێ دەیە لە شەهیدکرانی، دەبینین کە ئاکامی هەڵبژاردنەکان لە ئاستی سەروو و خواروو ئەو دەسەڵاتە هیچی لێ شین نابێتەوە جیا لە (بێ هیوایی جەماوەریی)؛ واتا لە ئاستی سەروو، سەرۆک کۆمارێکی بێ پەرەنسیپ و شوعارگەرا و لە ئاستی خواروو کۆمەڵێک بەرپرسبەری گەندەڵ بوونەتە ویترینی ئەو دەسەڵاتە.

لەو نێوەدا هەڵای گەندەڵیی لەنێو شووڕای شاری مەهابادیش زیاد بووە! ماوەیەک لە"شار"دا بە ڕێنوێنی ناوەندە فەرهەنگییەکانی سەر بە سپا مۆد ببوو کە گوایە خۆپاڵاوتن بۆ شووڕای شارەکان ئیرادی نییە و بۆ خزمەتی گەلە، کەچی لە سادەترین ئانالیز لەو ڕۆژانەدا بۆ خەڵک دەرکەوت کە شووڕاکان تەنیا شەریکە دزەکانی ناوەندە بریاربەدەستەکانی دەسەڵاتن و هیچی تر و هەر کاتێکیش کێشە لە ئاستی سەرێ لەنێوان ناوەندە ئەمنییەکان ڕووبدا، مۆرەکانی خوارەوە لە شارە بچووک و مامناوەندییەکان دەسووتێن....

بۆ وێنە تەنانەت ئاکامی هەڵبژاردنی شووڕای شارێکی وەک مەهاباد کە لە ئاستێکی ناکاریگەر لەسەر ئابووری گشتی وڵاتدا ڕۆڵ دەگێڕێ، بۆتە گۆڕەپانی یاری گەندەڵکاران لە ئاستی سەرێ و شۆربوونەوە بۆ ئەو شارە.
لەڕاستیدا شووراکان لە ئێران بەرهەمی سازانی سپا و ئیدارەی ئیتلاعات و بەناو جەمعێک چاڵاکی مەدەنی واکسینەکراوی دەسەڵاتن و ئەوە لە کاتی هەڵبژاردی شووڕای شار لە مەهاباد بە زەقی دیار بوو.

ئەو دۆخەی ئێستای شووڕای شاری مەهاباد، دەرخەری ئەو ڕاستیەیە کە لە کۆماری ئیسلامیدا ڕادەی گەندەڵی لە چ ئاستێکدایە، واتا ئەگەر لە مەهابادێکی لەپەراوێزخراو وەها گەندەڵیی کرابێ، ئیتر لە ناوەندە سەرەکییەکانی دەسەڵات و تاران چ خەبەرە؟

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ٢٠ی سێپتەمنەری ٢٠٢٠

لەسێدارەدانی بەندکراوێکی سیاسی کورد لە زیندانی سنە

"حەیدەر قوربانی"، زیندانیی سیاسی کورد لە زیندانی سنە لەلایەن دەسەڵاتی دژەکوردی ئاخوندییەوە بە نهێنی لەسێدارە درا.

بەپێی هەواڵی ناوەندی مافی مرۆڤ بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان "چاونیوز"، "حەیدەر قوربانی" زیندانیی سیاسیی خەڵکی شاری کامیاران بە تۆمەتی پێوەندی لەگەڵ حیزبی دێموکرات، بەرەبەیانی ئەمڕۆ ٢٨ی سەرماوەزی ١٤٠٠ی هەتاوی بە نهێنی لە زیندانی سنە لەلایەن دەسەڵاتی داگیرکەری ئاخوندییەوە لەسێدارە درا.

هەر بەگوێرەی زانیارییەکان "حەسەن قوربانی"، برای حەیدەر قوربانی، پاش ناڕەزایەتیدەربڕینی لەسەر ئەوەی کە بڕاکەی بە نهێنی لەسێدارە دراوە، لەلایەن هێزە دژەگەلییەکانی ڕێژیمی ئێرانەوە دەسبەسەر کرا.

حەیدەر قوربانی تەمەن ٤٧ ساڵ، مانگی ڕەزبەری ساڵی ١٣٩٥هەتاوی لە گەڵ ژنبراکەی بە ناوی "مەحموود سادقی" کە هەردووکیان خەڵکی گوندی "بزوەش" سەر بە شاری کامیارانن، لەلایەن هێزەکانی ئیدارەی ئیتلاعات دەسبەسەر و ڕەوانەی یەکێک لە گرتنگە ئیتلاعاتییەکانی کۆماری ئیسلامیی ئیران کرابوون. حەیدەر قوربانی هەمان ساڵ لەژێر ئەشکەنجە و دادگایەکی فۆرمالیتەدا سزای لەسێدارەدانی بەسەردا سەپا و ڕۆژی ٢٨ی سەرماوەزی ١٤٠٠ی هەتاوی دوای ٥ ساڵ مانەوە لەژێر حوکمی ئیعدام لەسێدارە درا.

هەر لەو پێوەندییەدا، ئەنجومەنی زندانییە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان وێڕای مەحکوومکردنی لەسێدارەدانی حەیدەری قوربانی داوای لە هەموو کۆڕوکۆمەڵە نێونەتەوەییەکان و ناوەندەکانی مافی مرۆڤ کردووە کە بە جیددی بەدواداچوون بۆ کەیسی پێشێلکردنی مافی مرۆڤ لە ئێران و بە تایبەتی بەندکراوانی سیاسیی کورد بکەن کە ئێستایش زۆر یەک لە بەندکراوانی سیاسیی کورد لە بەندیخانەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران مەترسی ئێعدام کردنیان لەسەرە.

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ١٩ی دێسەمبەری ٢٠٢١

گوتار، بیرۆکە و ڕێکارەکانی شۆڕش بە هەڵسەنگاندنی تێچوو و دەسکەوتەکان دەستنیشان دەکرێن نەک خولیاکان...

لە دنیای ڕاستەقینەی مرۆڤەکاندا نەک لە دیوە مەجازییەکەیدا، زۆربەی تاکەکانی کۆمەڵگا کاتێک بڕیاری بەشداری و پەیوەستبوون بە بزاڤێکی سیاسی و جەماوەری دەدەن کە دڵنیابن لەسەر ئەرزی واقیع، بەپێی دانی ئاستێکی دیاریکراو لە تێچوو، لانیکەم ئاسۆی وەدیهاتنی ئامانجەکانی ئەو بزووتنەوەیەی تێکۆشانی لەپێناودا دەکەن، تاڕادەیەک ڕوون بێت.

ئەمڕۆکە خوێندنەوەی جیاواز بۆ مەسەلەی (بەکوردستانی) مانەوە یان (بەئێرانی)کردنی شۆڕشی ژینا هەیە و هەم لەسەر پێویستیی هاوخەباتیی گەلی کورد و باقیی نەتەوەکانی ئێران لە ئێستادا و هەمیش بەپێچەوانە لەسەر بەپێویستنەبوونی ئەو هاوپێوەندییە تەفسیر و ڕوانگەی جیاواز لە ئارادایە.

بەڵام بە لێکدانەوەیەکی لۆژیکیی دووانەی (تێچوو و دەسکەوت) و بە دوور لە هەر چەشنە شارڵاتانیزمێکی مەجازی، ئایا شیاوە کە تاک بە تاکی ئێمە لە پشت کۆمپیوتێر یان لە ڕێگای مۆبایلەکەمان، بە شێوەی ڕەها خۆمان بە نوێنەری زۆربەی کۆمەڵگای کوردی دابنێین و بەبێ هەڵسەنگاندنی تێچووی وەدیهاتنی بیرۆکە و خەونەکانمان، تەنیا نوسخەی مەجازی بۆ گەل بپێچێنەوە. ئایا پێمانوایە زۆربەی تاکەکانی کورد لەسەر ئەو بڕوایەن کە گەلی کورد ئەمڕۆکە بە هەڵگرتنی گوتاری سەربەخۆییخوازی، لەو قۆناغەدا خۆی بە تەنیا دەتوانێ لەمپەری سەرەکیی بەردەم وەدیهاتنی خولیاکەی، واتە کۆماری ئیسلامیی ئێران، تێک بڕووخێنێ یان لانیکەم لە کوردستان بیسڕێتەوە و ئاواتی سەربەخۆیی کورد وەدی بێت؟! بێجگە لەوەش کاممان دەتوانین حاشا لەوە بکەین کە تاوەکوو ئیقتیدار و هێژمونیی کۆماری ئیسلامی (وەک خاڵی کۆکەرەوەی هەموو تۆخمە سەرەکییەکان پێکهێنەری ناسیۆنالیزمی ئێرانی) مابێت، ئیمکانی وەدیهاتنی هیچ چەشنە بەرنامە و پلانێکی سیاسیی گەلی کورد (چ خودموختاریی و چ فیدراڵی و چ سەربەخۆیی) نییە و مەحاڵە.

هاوکات کام تاکی وریا و دەروەستی کورد دەتوانێ خۆی لەو ڕاستییە بدزێتەوە کە لە قۆناغی ئێستادا لە ڕووی هێزەوە (چ لە بواری ئابووری، چ لە بواری ڕێژەی حەشیمەت، چ لە بواری پشتگیری و شەرعییەتیی نێودەوڵەتی و لە هەمووی گرینگتر لە بواری نیزامی)یەوە لەنێوان گەلی کورد و دەسەڵاتی داگیرکەردا باڵانسێک نییە و چوونە نێو ئەو یارییە مەترسیدارە

(هەڵگرتنی گوتاری سەربەخۆیی کوردستان و چوونە نێو گۆڕەپانی مەلانێ و بگرە شەڕ دژی کۆماری ئیسلامی بەو دروشمە) جیا لە شەرعییەت بەخشینەوە بە ڕێژیم لەو قۆناغەدا چ لەنێو ڕای گشتیی نێوخۆی ئێران و چ لەلایەن زۆربەی دەوڵەتانی جیهانەوە، بە واتای سەپاندنی هەزاران شەهید و قوربانی بەسەر گەلی کورد لە شەڕ و مەلانێکی نابەرابەردا دەبێ کە ئیمکانی سەرکەوتنیش تێیدا نزیک بە سیفرە.

کۆتا قسە: هەر تاکێکی کوردی ڕۆژهەڵات (ئاکادیمیست، ڕۆژنامەوان، پێشمەرگە، چالاکی سیاسی، دووکاندار، مامۆستا، کرێکار،...) لە هەر جێگایەکی ئەو زەویییە دەژیت، مافی بێئەملاوئەولای خۆیەتی خولیای سەربەخۆیی کوردستان بێ و ئاساییە بۆ ئەو ئامانجەش تێبکۆشێ،

بەڵام ئەوە بەو مانایە نییە کە لانیکەم لەو قۆناغەدا لەژێر سێبەری گوتاری سەربەخۆییخوازی وێڕای خۆدزینەوە لە وەڵامی چۆنیەتیی ڕووخانی کۆماری ئیسلامیی ئێران وەک مەرجی یەکەم و سەرەکیی گەیشتن بەو ئاواتە، هەل و دەرفەتەکان بفەوتێنین؛ بەڵکوو بەپێچەوانە دەتوانین بە هاندان و وریابەخشین و دۆزینەوەی ڕێکاری کەمتێچوو بۆ جەماوەری ڕاپەڕیو لە کوردستان، دەورێکی پۆزێتیڤ لەو شۆڕشەدا بگێڕین.

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ١٣ی دێسەمبەری ٢٠٢٢

نەخشەڕێگای کۆماری ئیسلامی بۆ داماڵینی خەسڵەتە شۆڕشگێڕییەکان لە بزاڤی نەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

دۆخێکی ٣ دەیەیی، خەریکە بە کۆتا مەنزڵگاکانی خۆی دەگات. بارودۆخێک کە لە دوای شەهیدبوونی ڕێبەرانێکی مەزن وەک د.قاسملمو و د.شەرەفکەندی و دواتر ڕاپەڕینی خەڵکی باشووری کوردستان دژی ڕژێمی بەعس دەستی پێکرد، فەزایەکەک کە خۆویستانە یان بەناچاری، شوێنی درێژەپێدان بە خەبات دژی کۆماری ئیسلامی لەلایەن حیزبەکانی کوردستانی ئێرانی بۆ قووڵایی خاکی هەرێمی کوردستان گواستەوە.

حاشاهەڵنەگرە کە بزاڤی شۆڕشگێڕانەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە گشتی و خەباتی حیزبی دێموکرات بە تایبەتی، دوای دامەزرانی قەوارەی هەرێمی کوردستانی عێراق، لەگەڵ دوو بژاردە ڕووبەڕوو بۆوە:

بژاردەی یەکەم؛ مانەوە لەسەر سنوورەکانی نێوان ڕۆژهەڵات و باشوور و درێژەدان بە خەباتی چەکداریی بە شێوەی پێشوو بوو. ئەم بژاردەیە واتای ئەوەی هەبوو کە ئەحزابی ڕۆژهەڵات هاوشێوەی مۆدێلی پەکەک، لەگەڵ ئەگەری تێوەگلان لە شەڕی براکوژی لەگەڵ پارتە دەسەڵاتدارەکانی باشووری کوردستاندا بەڕەڕوو ببنەوە، کە ئەمەش لەگەڵ ویست و ڕای گشتیی خەڵک لە کوردستانی ئێران لە قەزای سیاسی ئەو سەردەمدا تا ڕادەیەکی زۆر ناتەبا بوو.

بژاردەی دووهەم؛ ڕێکەوتنی نەنووسراو لەگەڵ پارتە سەرەکییەکانی باشووری کوردستان واتە حکومەتی تازە دامەزراوی هەرێمی کوردستان و جێگیربوون لە قووڵایی خاکی کوردستانی عێراق و هەبوون وەک ڕێکخراوگەلی سیاسی - نیزامی بوو، کە بە هەڵبژاردنی ئەو بژاردەیە دواتر دەرکەوت کە جیا لە چەند برگەیەکی کورتماوە نەبێ، چیتر وەک ڕابردوو بە بەردەوامی و بە شێوەی گشتگیر ئیمکانی ئەوە نەڕەخسا کە درێژە بە خەباتی چەکداری بدرێ و هێزی پێشمەرگە تەنیا لە چوارچێوەی پاراستنی ئۆردووگا و مەقەڕات لە قووڵایی باشووری کوردستاندا ئەرکدار کرا.

ئەوەی ڕوونە ئەوەیە کە دوای گرتنەبەری بژاردەی دووهەم و تا پێش سەرهەڵدانی بزووتنەوەی ئینقلابی ژینا لە ئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ئەم دۆخە نزیک بە ٣ دەیە درێژەی کێشا. بەڵام هەر لە دەسپێکی بزووتنەوەی ئینقلابی ژینا و دەوری بەرچاوی گوتار و بانگەوازی حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان تێیدا، کۆماری ئیسلامی ئیتر قۆناغێکی تازەی بە مەبەستی

پاسیفکردن ئەم حیزبانە هێنایە ئاراوە. قۆناغێک لەژێر سێبەری ڕێکەوتنی ئەمنی نێوان بەغدا و تاران؛ کە پاژێکی گرینگی ئەو ڕێکەوتنە، دامالێنی خەسڵەتە شۆڕشگێڕییەکان لە ماهییەتی حیزبەکانی ڕۆژهەڵات و پێناسەکردنیان بە جەماعەتی پەنابەری سیاسیی نیشتەجێ لە کەمپە پەنابەرییەکانە. ئەمە ئەو نەخشەڕێگایەیە کە لە ڕوانگەی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە دەتوانێ گرینگترین ئامانجی خۆی بپێکێ، کە ئەویش بریتییە لە هەوڵدان بۆ کوشتنی هیواکان و چاندنی تۆوی بێدەرەتانی لەنێو ناخی تاکبەتاک و بە گشتی کۆی بزاڤی نەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەو سەردەمە هەستیارەدا، کە ئەگەری دارمانی کۆی نیزامی سیاسی لە ئێراندا یەکێک لە بەهێزترین گریمانەکانە.

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ١٥ی مارچی ٢٠٢٤

ئاسۆی ڕووناکی سەرکەوتن....

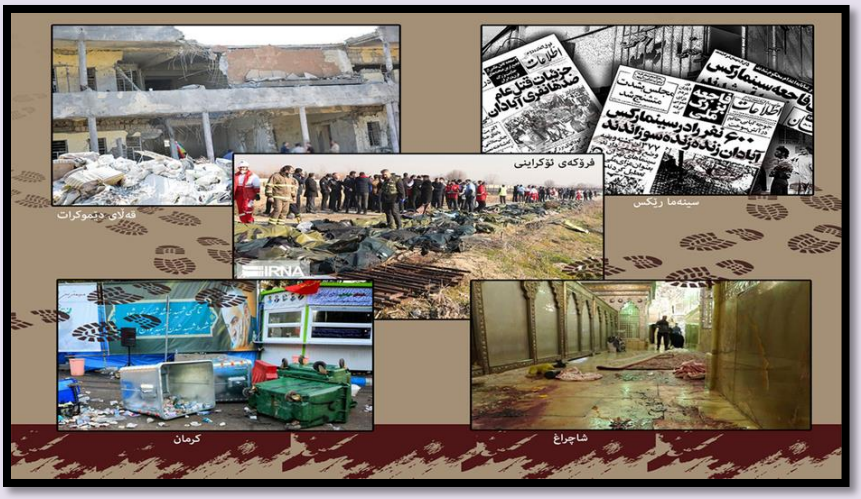
بزووتنەوەی ژن، ژیان، ئازادی هاوتەریب لەگەڵ نەورۆزی مەشخەڵانی ڕزگاری، سەرلەنوێ وزەی وەرگرتەوە..

نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان سەرەڕای هەموو بەربەست، گوشار و ئاڵنگارییەکان، بە پاشخانی پتر لە سەدەیەک تێکۆشان بۆ ڕزگاری و خۆڕاگری بەرامبەر پڕۆسەی ئاسێمیلاسیۆن، ئێستاکەش لە ئافراندنی ئەکتە جەماوەرییەکان بۆ سەڵماندنی هەرمانی خۆی و درێژەپێدان بە خەباتی ڕزگاریخوازانە هەر بە ئیبتکارە و لە هەر جۆرە ئیمکان و دەرفەتێک کە ڕەخسابێ ئاوەزمەندانە کەڵکی وەرگرتووە کە بەکۆ و بەشکۆوە لەسەر شەقام و گۆڕەپانەکاندا هزر و ڕامانی مێژوویی خۆی هاوار بکا و بڵێ نە لە ئێستادا و نە لە داهاتووش کۆڵ بە چەوسانەوە، ستەمی نەتەوایەتی و داگیرکاری نادات.

بەشداریی هەڕاوی ژنان، کێژان و منداڵانی "جامانە لەسەر" و "خاکیپۆش"ی کوردستان لە نەورۆزی ئەمساڵ کە زۆربەیان هەڵگری هێماکانی (پێشمەرگە)ن و زایەڵەی بەردەوامیی خەباتی پتر لە سەدەیەک خۆڕاگری پێوە دیارە، بۆ جاریکی دیکە دەیسەلمێنێ کە نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە گشتی و کێژەکانی و نەوەی Zی بە تایبەتی، پێش لە ئەگەری هەر چەشنە وەرچەرخانێکی چاوەڕوانکراو و خێرا لە بیاڤی سیاسیی ئێراندا، "پێشمەرگەئاسا" بۆ وەئەستۆگرتنی هەر چەشنە ڕۆڵ و بەرپرسایەتییەکی نیشتمانی حازر و ئامادەن.

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ٢٢ی مارچی ٢٠٢٤

گرووپێکی تێرۆریستی یان نیزامێکی سیاسیی نۆڕماڵ

لە ڕێبەندانی ١٣٥٧ی هەتاوی، شۆڕشی گەلانی ئێران بە هیوای گەیشتن بە ئازادی و سەربەستی دژ بە ڕێژیمی پاشایەتی سەرکەوت. دوای زیاتر لە چوار دەیە ئێستا پتر لە هەموو کاتێک ئەو ڕاستییە بۆ کۆمەڵانی خەڵک ڕوون بۆتەوە کە خولیا و ئامانجەکانی ئەو شۆڕشە مێژوویی بەهۆی دەسەڵاتداریتیی ڕێژیمێکی تیۆکراتیک بە ناوی "کۆماری ئیسلامیی ئێران" بوون بە بڵقی سەر ئاو.

کۆماری ئیسلامی لە سەرەتاوە لە زمانی دامەزرێنەرەکەیەوە، بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە دەبێە ئۆلگوی درەوشاوەی دنیای ئیسلام و مۆدێلی حوکمرانییەکەی بۆ هەموو وڵاتانی موسلمان هەنارەدە دەکرێ و نەک تەنیا دنیای ماددی، بەڵکوو دنیای مەعنەوەیی خەڵکی ئێرانیش بەرەو لووتکە دەبات و ئێران دەکاتە بەهەشتێک بۆ چەوساوە و هەژاران.

هەنووکە دوای زیاتر لە چوار دەیە ئەگەر لە هەر دوو ڕەهەندی نێوخۆیی و دەرەکییەوە، ئاوڕێک لە کارنامەی ئەو ڕێژیمەدا بدەینەوە، بۆمان دەردەکەوێ کە چ بەڵایەک بەرۆکی خەڵکی ئێرانی گرتووە و هەر چاودێرێکی بێلایەن ئەگەر بیهەوێ بە لەبەرچاوگرتنی پڕەنسیپە ئەخلاقییەکانی بواری تۆێژینەوە، هەڵسەنگاندن و خوێندنەوە بۆ ڕەفتار و کردارەکانی کۆماری ئیسلامی بکات، لە بنەڕەتدا بەو ئاکامە دەگات کە کۆماری ئیسلامی لە ئەساسدا گرووپێکی تێرۆریستییە نەک نیزامێکی سیاسیی نۆڕماڵ.

ئەوە بەو مانایەیە کە کۆماری ئیسلامی وەک گرووپێکی تێرۆریستی، تەواوی وزە و پتانسیێلەکانی مادی و ئینسانییەکانی وڵاتی ئێرانی بە بارمتە گرتووە و هەموو ئەمانەی خستۆتە خزمەت بە وەدیهێنانی خەونە ئەهریمەنییەکانی؛ واتا سەروەت و سامانی وڵاتێکی دەولەمەندی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کەوتۆتە بەردەستی تاقمێکی جینایەتکار و تێرۆریست.

لێرەدا دەبینین کە نەوت، سامانە ژێرزەوییەکان، تەنانەت ئاو و ژینگەی وڵاتی ئێران بۆ وەدیهاتنی وەهم و خەیاڵاتی دیکتاتۆرێک خەرج دەکرێن کە لای ئەو، هەموو کێشە و گرفتێک نەک بە شێوەی لۆژیکی، بەڵکوو تەنیا بە کوشتار و خوێنڕشتن چارەسەر دەبێت.
ئاشکرایە کە لە کۆی وێژمان و ڕەوایەتەکانی کۆماری ئیسلامیدا، چەمکی بەرژەوەندیی نیشتمانی واتایەکی نییە؛ هەر بۆیە لەبڕی ئاوەدانی و دابینکردنی خۆشبژێوی بۆ دانیشتووانی وڵات، هەوڵی دەسپێڕاگەیشتن بە چەکی ئەتۆمی و سازکردنی مووشەکی جۆراوجۆر، لە ڕوانگەی دیکتاتۆرەوە لە سەرووی هەموو شتێکە.
لە ڕاستیدا ئەو گرووپە تێرۆریستییە، بەبێ گرانەوە بۆ ڕای گشتی و بەبێ ڕەزامەندیی زۆرینەی خەڵکی وڵات، دژایەتیی ڕۆژاوا و بەتایبەتیی ئەمریکا و هەروەها لەنێوبردنی وڵاتی ئیسرائیلی، وەک ئەرکێکی بەناو پیرۆز پێناسە کردووە و لەو پێناوەشدا لە سەرانسەری جیهاندا بە پارەی خەزێنەی گشتیی وڵاتی ئێران، بە مەبەستی شەڕانگێزی، چەندین لەق و پۆپی تێرۆریستی هاوشێوەی خۆی پۆشتە و پەرداخ کردووە.

بێگومان، باج و تێچووی دەسەڵاتداریێتیی کۆماری ئیسلامی خراوەتە سەر شانی خەڵکی وڵاتی ئێران؛ گەندەڵیی سیستماتیک، هەژاریی ڕەها، بێکاری، چارەڕەشی، گیرۆدەبوون بە مادە هۆشبەرەکان و سەرهەڵدانی خەسارە کۆمەڵایەتییەکان، بەشێکن لەو مەینەتییانەی کە ئەم گرووپە تێرۆریستە بە دیاری هێناونی و ئاوات و ئارەزووکانی چەند نەوە بەو هۆیەوە، خراونەتە ژێر گڵ.

ئێستاکە پرسیاری سەرەکی ئەوەیە کە ئایا خەڵکی ئێران چوونەتە پڕۆسەی لێپرسینەوە لەو گرووپە تێرۆریستییە؟ لە وەڵامدا دەکرێ بڵێین: هەڵبەت کە ئەو پڕۆسەیە چەند ساڵە بە شێوەیەکی بەربەرین و جەماوەری دەستی پێکردووە و بەدڵنیاییەوە بزووتنەوەی ژیناش بە خاڵی وەرچەرخانی ئەو لێپرسینەوەیە ئەژمار دەکرێ؛ حاشاهەڵنەگرە کە بزووتنەوەی ژینا لە ڕێگای کوشتار و سەرکوتەوە لەسەر شەقام بە شێوەی کاتی پاشەکشەی پێکرا، بەڵام لە گەردەلوولی ئاڵۆگۆڕەکاندا وەک ژیلەمۆ دەبووژێتەوە و دادگاییکردنی ئەو تاقمە وەک وانەیەکی میژوویی بۆ هەتاهەتایە تۆمار دەکرێت.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان میدیا - ڕێکەوتی: ١٧ی خەرمانانی ٢٧٢٥

ڕۆژاوای کوردستان لەنێوان دەرفەت و هەڕەشەکاندا

دوای گەیشتنی شەپۆلەکانی بەهاری عەرەبی بۆ سووریە و دروستبوونی بۆشایی دەسەڵات، ماوەی پتر لە یەک دەیەیە کە گەلی کورد لە ڕۆژاوای کوردستان تەمرینی حوکمڕانی دەکا و لە ڕوانگەی بەشێکی بەرچاو لە چاودێرانی سیاسیی بیانییەوە، ئەزموونی دەسەڵاتداریێتیی کورد سەرەڕای لەمپەر و ئاڵنگارییەکانی بەردەمی، مۆدێلێکی سەرکەوتوو بووە.

دەستەبەرکردنی یەکسانیی ژن و پیاو لە ڕەهەندەکانی سیاسی، کارگێڕی و تەنانەت سەربازییەوە، لای وڵاتانی دێموکراتیکی ڕۆژاواییەوە، جێگای پێزانین بووە و ڕۆڵی شەرقانانی کوردیش لە ڕووبەڕووبوونەوەی تێرۆریزم لە ئاستی جیهاندا بە هەند وەرگیراوە.

حوکمڕانیی کوردی لەژێر ناوی"بەڕێوەبەریی خۆسەر لە باکوور و ڕۆژهەڵاتی سووریە" بە دامەزراندنی مەجلیسی سووریەی دێموکراتیک بۆ کاروباری سیاسی و ڕێکخستنی هێزەکانی ئاسایش و هەروەها هێزەکانی سووریەی دێموکراتیک (هەسەدە) بۆ کاروباری نیزامی، توانیویەتی لە بواری کارگێڕی و ئەمنییەوە ئیدارەی ئەو پارچەیەی کوردستان بکات و بە بەراوەرد لەگەڵ باقیی ناوچەکانی سووریە، ئارامی و ئاوەدانی بۆ دانیشتووانی دابین بکات.

بە ڕووخانی ڕێژیمی بەشار ئەسەد و هاتنە سەر دەسەڵاتی تاقمە جۆراوجۆرەکانی ئۆپۆزیسیۆن کە بەشێکیان لە خانەی گروپە تۆندئاژۆ ئیسلامییەکانەوە هەژمار دەکرێن، بەڕێوەبەریی خۆسەر لەگەڵ بارودۆخێکی نوێ بەرەوڕوو بۆتەوە، کە هەم دەکرێ وەک دەرفەت سەیر بکرێ و هەمیش وەک هەڕەشە و مەترسی خۆیندنەوەی بۆ بکرێ.

حاشاهەڵنەگرە کە ئەو هێزانەی کە هەنووکە بە سەرۆکایەتیی ئەحمەد شەرع لە دیمەشق بە شێوەی کاتی دەسەڵاتیان قۆرخ کردوە، لە ڕابردوودا کارنامەیەکی ڕەشیان لە بواری مرۆڤییەوە تۆمار کردوە و ئێستاکەش وا پێدەچێت کە بە کوشتاری سیستماتیکی کەمینەکانی ئەو وڵاتە، وەک عەلەوی و دەروزییەکان هەمان ڕێچکەیان گرتۆتەوە بەر.

لەو هەلومەرجە نوێیەدا، پارتی یەکیەتیی دێموکراتیک (پەیەدە) و ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردی سووریە، پاش بەستنی "کۆنفڕانسی هاوهەڵوێستیی کوردی"، لە ڕێگای پێکهێنانی کۆمیتەیەکی هاوبەش بۆ وتووێژ و دانوستان لەگەڵ دیمەشق، لە هەوڵی ئەوە دان کە بە یەکگرتوویی و یەکگوتارییەوە لە دیمەشق دەرکەون.

داننان بە جۆرێک لە فێدرالیزم، مانەوەی (هەسەدە) وەک بەشێک لە سپای نیشتمانیی سووریە، پاراستنی ماف و ئازادییەکانی کەمینەکان لە دەستووری وڵاتی سووریە، گرنگترین داخوازییەکانی کۆمیتەی هاوبەشی کوردی لە دیمەشقن، کە هێشتا جێی مشتومڕە.

ڕوونە کە دوای ڕووخانی ڕێژیمی ئەسەد، وڵاتی سووریە بەسەر سێ ناوچەدا دابەش بوو؛ ناوچەی ژێر دەسەڵاتی ئەحمەد شەرع کە هێژموونی تورکیەی بەسەرەوەیە، باشووری سووریە کە دەروزییەکان تێیدا نیشتەجێن و لەژێر هێژموونی ئیسرائیل دایە و ناوچەکانی سەر بە بەڕێوەبەریی خۆسەر کە زۆرینەی خاکی ڕۆژاوای کوردستانی لەخۆ گرتووە.

بێگومان چۆنییەتیی کایەی سیاسی هێزەکانی ڕۆژاوای کوردستان لە نێوان ململانێ و ڕەکابەریی تورکیە و ئیسرائیل و هەروەها پێکهاتنی بەرەیەکی یەکگرتوو لە کەمینەکانی وڵاتی سووریە وەک عەلەوی، دەروزی و مەسیحییەکان، ڕۆڵێکی یەکلاکەرەوەیان لە گەیشتنی گەلی کورد لە ڕۆژاوای کوردستان بە مافە ئینسانی و نەتەوایەتییەکانیدا دەبێ.

لەلایەکی دیکەشەوە وڵاتانی عەرەبی وەک عەرەبستان، ئیمارات و میسر، بە مەبەستی کەمکردنەوەی هێژموونی تورکیە لە سووریە، لە بەرژەوەندییان دایە کە کورد لە ڕۆژاوا بەهێز بمێنێتەوە و لە ڕوانگەی وڵاتانی ئوروپاییش، کورد و بەڕێوەبەریی خۆسەر وەک گەرانتییەک بۆ پێشگرتن لە زاڵبوون بناژۆخوازیی ئیسلامی لە سووریەدا پێناسە دەکرێ و لە

داهاتووشدا لەسەر مانەوەی ئەو قەوارەیە پێداگری دەکەن.

بەگشتی دەتوانین بڵێین کە دەرفەتەکانی بەردەم ڕۆژاوای کوردستان بە بەراوەرد لەگەڵ هەڕەشە و مەترسییەکان، زۆر زیاترن کە بە دەرایەت و وشیاریی ڕێبەران و بژاردەی سیاسیی کورد لەو پارچەیە، دەکرێ بقۆزرێنەوە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان میدیا - ڕێکەوتی: ١ی ڕەزبەری ٢٧٢٥

کۆماری ئیسلامیی ئێران هەر ئێستاکەش ڕووخاوە

باوەڕ و بەهاکان پێناسەی هەر نیزامێکی سیاسین کە ڕێژەی پشتیوانیی جەماوەری لێیان دەرخەری ئاستی ڕەوایەتی ئەو نیزامەیە. کۆماری ئیسلامیی ئێرانیش لەو قاعیدەیە بەدەر نیە؛ ئەگەر سەردەمانێک بە کەڵکاژۆ وەرگرتن لە هەست و سۆزی ئایینیی زۆرینەی خەڵکی ئێران، بە درۆ وێنەی خومەینی لەسەر مانگ دەنەخشێندرا و بە بەڵێنی وەهمی، کلیلی بەهەشتیان لە ملی لاوان دەکرد و ڕەوانەی بەرەکانی شەڕی بێئاکامی ئێران و عێراقیان دەکرد، ئێستاکە چیتر ئەو چەواشەکارییانە بە هانای ڕێژیمەوە نایەت.

بژاردە و کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی، بە ئیسلاحتەڵەب و ئوسوولگەرا، ئێستاکە لەوە تێگەیشتوون کە سەرەڕای پڕۆپاگەندەی سواو، مەشرووعییەتی کۆی سیستم ئێستاکە هاتۆتە ژێر پرسیار. فازی لێپرسینەوە لێیان، لەلایەن خەڵکەوە هەر لە بزووتنەوەی ژینەوە دەستی پێ کردووە؛ لە ڕاستیدا بزاڤی "ژن، ژیان، ئازادی"، بە خاڵی وەرچەرخانی هزری و فەرهەنگی لە ئێراندا هەژمار دەکرێ و نیشانی دا کە کەلێنی نێوان باوەڕ و بەهاکانی خەڵکی ئێران لەگەڵ بنەما و بایەخەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی چەندە قووڵ بۆتەوە و بە تەواوی لێک تەریک کەوتوون.

دیکتاتۆرەکەی تاران لە ماوەی دەسەڵاتداریێتییەکەیدا لەجیاتی مسۆگەرکردنی ژیانێکی نۆرماڵ و دابینکردنی خۆشبژێوی بۆ دانیشتووانی وڵات، بەشوێن وەدیهێنانی خەونە ئەهریمەنییەکانی لە ناوچە و جیهاندا بووە و بەو هۆیەشەوە هەم سامان و داهاتی وڵاتی بەفیڕۆ داوە و هەمیش نەهامەتی و چارەڕەشی تووشی خەڵک کردوە.

لە دوای ڕووداوی تێرۆریستیی ٧ی ئۆکتۆبر و ئەگەری گۆڕانکاری لە بارودۆخی ژئۆپۆلێتیکیی ڕۆژهەلاتی نێوەڕاست، ئەوە ڕوون بۆتەوە کە چیتر وڵاتانی ڕۆژاوا، ئەم ئاژاوەگێڕی و شەڕانگێزیانە لە کۆماری ئیسلامی قەبووڵ ناکەن و ساتەوەختی سزادان و لێپرسینەوە لەو ڕێژیمە تێرۆریستییە لە ئاستی جیهانیشدا دەستی پێ کردوە.

دیکتاتۆرەکەی تاران پێی وابوو کە تا سەر دەتوانێ بە زەبری هێز خەڵکی وەزاڵەهاتووی وڵات سەرکوت بکا و بە پشتیوانی لە تێرۆریزمیش لە ناوچە و جیهاندا، باج لە دنیای ئازاد وەرگرێ؛ بەڵام هەنووکە هاوکێشەکە گۆڕاوە و دیکتاتۆرە، کە لە نەهایەتدا ناچار دەکرێ تەسلیمی ویست و داخوازییەکانی ڕۆژاوا بێت و واز لە زێدەخوازی بهێنێت.

خامنەیی ئەوەش باش دەزانێ کە چ بەرامبەر داخوازییەکانی خەڵک پاشەکشە بکات و چ بەرامبەر وڵاتانی ڕۆژاوا ملکەچ بێ، ئەو نیمچە ڕەوایەتییەی لای لایەنگرانیشی ماویەتی لەنێو دەچێ، هەر بۆیە بە ڕواڵەتیش بێ، وا نیشان دەدات کە حازر بە دانوستان لەگەڵ ڕۆژاوا و بەتایبەتی ئەمریکا نییە.

لە بەرزەفڕیی ئەتۆمی، لەناوبردنی مووشەکە باڵستیکییەکان و پچڕانی پێوەندی و هاوکاریی گرووپە تێرۆریستییەکان، کاکڵی ویستەکانی ڕۆژاوان کە کە دیکتاتۆر بە تەسلیمبوون پێیان، مەرگی وێژمان، بنەما و ڕەوایەتەکانی نیزامی کۆماری ئیسلامی واژۆ دەکات.

بۆ دیکتاتۆر جێگای سەرشۆڕی دەبێ کە دوای ئەوە کە، چوار دەیەیە سەروەت و سامانی وڵاتی بەفیڕۆ داوە، ئێستا ڕایبگەیێنێ کە هەڵەی کردوە و لەمە بەدوا ملکەچی ویستی خەڵکی وڵات و هەروەها داواکارییەکانی جیهانی ئازاد دەبێ؛ خامنەیی باش دەزانێ کە نیزامەکەی لە نێوخۆیدا ڕزیوە و تووشی داڕمان بووە و تەنیا بە زەبری دەزگای سەرکوتەوە، ڕووکەشێکی لەرزۆکی لێ بەجێماوە کە بە گوشارەکانی دنیای دەرەوە ئەویش نامێنێ. ئەو باش دەزانێ کە ئەرزشەکان، نەخشەڕێگا و چاوەڕوانییەکان لە نێوخۆ و دەرەوە گۆڕاون و خۆی و نیزامەکەی گەیشتوون بە وێستگەی کۆتایی، بەڵام ئەو توانا و ئیرادەی گۆڕانی نیە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان میدیا - ڕێکەوتی: ٨ی ڕەزبەری ٢٧٢٥

پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستی نوێدا

دوای هێرشی تێرۆریستیی ڕێکخراوی حەماس بۆ سەر وڵاتی ئیسرائیل، ستارتی گۆڕانکاری لە هاوکێشە سیاسی و ژیۆپۆلەتیکییەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست لێدرا و کاربەدەستانی وڵاتی ئیسرائیل ڕاشکاوانە ڕایانگەیاند کە چیتر پێبەندی سنوورەکانی پەیمانی سایکس- پیکۆ نابن و لە ڕوانگەی ئیسرائیلەوە سنوورەکانی ئێستای ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست واتایەکیان نەماوە و ئەو وڵاتە هەوڵ دەدات کە نەزمێکی ژیۆپۆلەتیکی نوێ بەسەر ناوچەدا بسەپێنێ کە دابینکەری ئەمنییەت و ئاسایشی شارۆمەندانی بێت.

ئێستا پرسیار ئەوەیە کە ئەو بارودۆخەی کە لەودا، وا بڕیارە نەقشەی نوێی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست دابڕشترێتەوە، چ کاریگەرییەک لەسەر سنووری ئەو وڵاتانە جێدەهێڵێت کە نەتەوەی کورد بەپێچەوانەی ویستی خۆی بەسەریاندا دابەش کراوە؟ ئایا کورد لەو وڵاتانە بژاردەی نوێی دێتە بەردەم و دەرفەتی مێژوویی بۆ دەرەخسێت یان تووشی ئاڵنگاری و ئەگەری لەبارچوونی دەسکەوتەکانی ئێستاشی دەبێتەوە؟

لە ڕاستیدا بەشێک لە دەسەڵاتدارانی تورکیە لە سۆنگەی ئاوەزمەندیی سیاسییەوە و وەک کاردانەوەیەک بەرامبەر ستراتیژیی نوێی ئیسرائیلەوە کە لەوانەیە بەرۆکی ئەو وڵاتەش بگرێتەوە، بە هێنانەگۆڕی مژاری برایەتیی هەزارسااڵەی کورد و تورک و، بەڕۆژهەڵکردنی مەسەلەی چارەسەریی پرسی کورد، لە هەوڵی ئەوەدان کە وەک پێشدەستییەک بەرامبەر

پلانەکانی ئیسرائیل، وڵاتەکەیان واکسینە بکەن و پێش بە ئەگەری دابەشبوونی بگرن. لێرەدا ڕێبەران و بژاردەی سیاسیی کورد لە باکووری کوردستان، نیشانیان داوە کە دەتوانن لەو فەزا تازەیەدا وەک فاکتەرێکی بەهێز و هاندەری ئاشتەوایی مانۆڕ بدەن و بە یاری لە مەیدانی ململانێی نێوان ئیسرائیل و تورکیە و شەڕی هێژمۆنیکیی نێوان ئەو دوو وڵاتە، بە قازانجی پرسی کورد لە باکووری کوردستان هەنگاو هەڵێنن.

لە وڵاتی سووریەش دوای ڕووخانی ڕێژیمی ئەسەد و دارمانی کۆڵەکەی بەرەی بەناو موقاومەت و هاتنەسەرکاری گرووپگەلی جیهادی و بناژۆخوازی سوننە، ئیسرائیل تێکۆشاوە کە هەر چەشنە مەترسییەک لەلایەن ئەو گرووپانە بۆ سەر سنووورەکانی نەهێڵێ و بە پشتیوانیی ڕاستەوخۆ لە دەروزییەکانی هاوسنووری، گەرەنتییەکی ئەمنی دروست کردووە؛ ڕوونە کە کورد لە ڕۆژئاوای کوردستان پتر لە دەیەیەک لە پێوەندی لەگەڵ دژایەتیی تونددڕەویی ئیسلامی لە سەنگەری پێشەوەدایە و لەو بارەوە دەکرێ بڵێین کە ئامانجێکی هاوبەشی لەگەڵ ئیسرائیل هەیە.

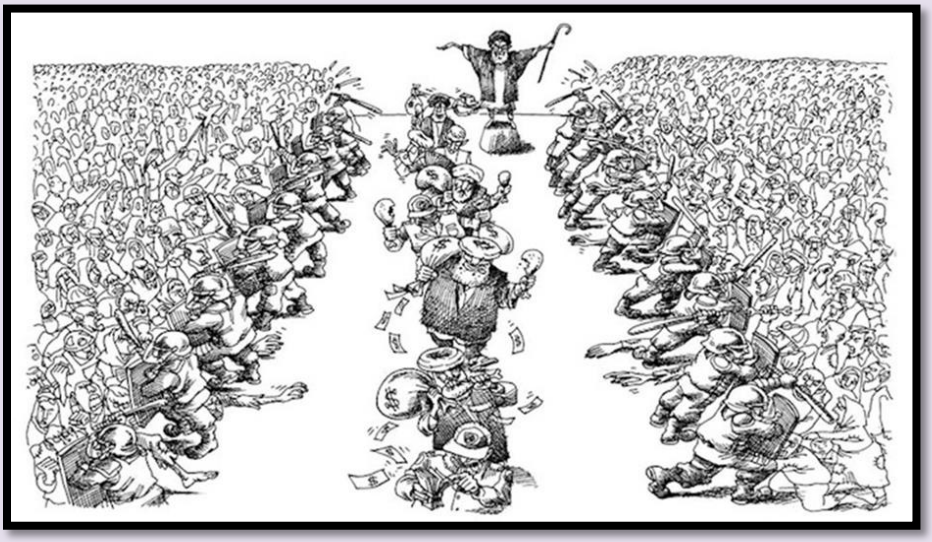
هەروەها ئەگەر لە لایەک ئەمریکا و وڵاتانی ئوروپایی هەوڵ دەدەن کە بەڕێوەبەریی خۆسەر و حکومەتی کاتیی ئەحمەد شەرع لێک نزیک بکەنەوە، لە لایەکی دیکەوە ئیسرائیلیش هەوڵ دەدا کە بە دروستکردنی هاوپەیمانییەک لەنێوان کورد و دەروزییەکان، پانتایی هێژمۆنیی خۆی بگەیەنێتە سنووورەکانی عێراق و هەرێمی کوردستان؛ ئاشکرایە لە ئەگەری وەدیهاتنی هەرکام لەو گریمانانە، هەم هەڵوێستی تورکیە و هەمیش خێرایی پڕۆسەی چارەسەریی پرسی کورد لە باکووری کوردستانیش جیاواز دەبێت.

بێگومان یەکێکی دیکە لە لێکەوتەکانی بەهێزمانەوەی کورد لە ڕۆژئاوای کوردستان، بردنەسەری ئاستیی تواناکانی هەرێمی کوردستان لە بەرامبەر گوشارەکانی حکومەتی ناوەندیی عێراق دەبێت؛ چوونکە لە ئەگەری هاتنەئارای پلانەکانی ئیسرائیل لە سووریە، گریمانەی ئەوە دەکرێت کە دۆخی ژێۆپۆلەتیکی وڵاتی عێراقیش تووشی گۆڕان بێت و هەولێر ببێتە ناوەندێکی سیاسیی گرینگ لە نەقشەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستی نوێدا.

لە پێوەندی لەگەڵ داهاتووی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، دەکرێ بڵێین کە ئەو مژارە لە لایەک هەم بەڕادەی سەنگ و قورسایی کورد لە هەولێر، قامیشلوو و ئامەدەوە گرێ دراوە و هەمیش لە لایەکی دیکەوە، ئەوە چۆنیەتیی یەکلابوونەوەی شەڕی مانەوەی (بقاء) کۆماری ئیسلامی و وڵاتی ئیسرائیل بەرامبەر یەکترە، کە دووردیمەن و بژاردەکان بۆ نەتەوەی کورد لەژێر سێبەری گوتار و ستراتێژییەکی هاوبەش دەستنیشان دەکات.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان میدیا - ڕێکەوتی: ١٤ی ڕەزبەری ٢٧٢٥

داڕمانی ئابووری و چاوەڕوانیی شەڕ

شۆڕای یەکیەتیی ئۆروپا ڕۆژی هەینی ٢٥ی ڕەزبەر، ڕایگەیاند کە ١٠ وڵاتی ئۆروپایی کە لە یەکیەتیی ئۆروپادا ئەندام نین، هاوتەریب لەگەڵ ئەو یەکیەتییە، بڕیاری گەڕانەوەی سزا نێودەوڵەتییەکان دژ بە ئێرانیان داوە.

دۆمینۆی گەڕانەوەی سزا نێودەوڵەتییەکان بۆ سەر کۆماری ئیسلامیی ئێران خەریکە دەگاتە جێگای مەترسیدار و قەیرانگەلێکی مەترسیداری تووشی ئابووریی لەرزۆکی ئێران کردوە.

دیمەنی هەنووکەیی ئێران، بریتییە لە وڵاتێکی قەیرانـاوی کە بەهۆی سیاسەتی ناکارامە و دوژمنکارانەی ڕێژیم بەرامبەر دنیای دەرەوە، ئیمکانی تێپەڕین و دەربازبوون لێی زۆر ئاستەمە؛ بەهای تەمەن بەردەوام ڕووی لە دابەزینە و زۆربەی کۆمپانیاکانی وڵات تووشی ئیفلاس هاتوون، هەڵاتنی سەرمایە بۆ دەرەوەی وڵات بۆتە نۆرمێکی باو و قەیرانی وزە کەرتی پێشەسازی بەرەو فەوتان بردوە و هەروەها بە بۆردومانی بنکە ئەتۆمییەکانی ڕێژیم لەلایەن ئیسرائیل و ئەمریکاوە، پتر لە دوو تریلیۆن دۆلار لە سەروەت و سامانی وڵات بەفیڕۆ ڕۆیشتوە و ئەمەش بۆتە هۆکاری تووڕەیی جەماوەریی لە هەمبەر پلان و ستراتیژییە سەقەت و بێسوودەکانی کۆماری ئیسلامی.

ئابووریی نیوەگیانی ئێران بەپێی بڕیارنامەی گەشەپێدانی بیست ساڵە، قەرار وا بوو ساڵانە ٨ لەسەد گەشە بکا، کەچی نیونجی گەشەی ساڵانە ١ لەسەد بووە و تەنانەت لە ٦ مانگی یەکەمی ئەمساڵ چۆتە ژێر سیفرەوە.

ئێستاکە پرسیاری ڕۆژانەی خەڵک لە بازار و سەرشەقام ئەوەیە کە، هەتا کەی دەبێ چاوەڕێ بن کە دەرکەوێ و ڕوون بێتەوە کە ئەو بارودۆخە بەردەو کوێ دەڕوات؛ حاشاهەڵنەگرە کە بێکاری و داهاتی کەم لەپەنا گرانی و هەڵاوسان، تەنگی بە زۆربەی خەڵکی ئێران هەڵچنیوە و زۆرینەی کۆمەڵگە لەسەر ئەو باوەڕەن کە شەڕێکی چاوەڕوانکراوی دیکە لەگەڵ ئیسرائیل و ئەمریکایە کە کۆتایی بەو بارودۆخە دەهێنێت.

ڕێژیمێک کە دەرگای هەر چەشنە ڕیفۆرمێکی گرتبێ و وەڵامی ویست و داخوازییەکانی جەماوەری وەزاڵەهاتووی لەسەر شەقامەکان بە سەرکوت و گولە دابێتەوە، دەبێ چاوەڕوانی ئەوە بێ کە خەڵک ئەمجارە هێزی دەرەکی بە فریادڕەس و ناجی ببینن و تەنانەت بە دووانەی وێرانی و ڕزگاریش کە بەرهەمی شەرە، ڕازی بن.

خەڵکی وڵات بەو ئاکامە گەیشتوون کە کۆماری ئیسلامیی ئێران لە هەلومەرجی ئێستادا لە بنبەستدا گیری خواردوە و توانای بڕیاردان و یەکلاکردنەوەی ئەو دۆخە هەڵواستراوەی نییە؛ یەکگوتاری لەنێو کاربەدەستانی ڕێژیمدا بەدی ناکرێ و بەسەر دوو ڕەوتی جیاوازدا دابەش بوون. ڕەوتێک لە دروشمدا هەر کای کۆن بەبا دەکا و ئێستاش لە بازنەی خەونی دروستکردنی چەکی ناوکیدا دەخولێتەوە و ڕەوتێکیش لەسەر پێویستیی وتووێژ لەگەڵ ئەمریکا بۆ مانەوەی ڕێژیم پێداگری دەکا و هاوکات هەر دوو لایەنیش یەکتر بە خائین و گەمژە تۆمەتبار دەکەن.

خەڵکی ئێرانیش بەناچاری وەک بارمتەیەک سەیری داڕمانی ئابووری و ئەو ململانێ بێئاکامەی ڕەوتەکانی ڕێژیم دەکەن و ئەگەری شەڕی چاوەڕوانکراوی داهاتووش هەم وەک ئۆمێد و هەمیش وەک بەڵا، تەنیا ڕۆچنەیەکە کە بۆ دەربازبوون لەو دۆخە هیوایان لەسەر هەڵچنیوە.

لە ڕاستیدا بنبەستی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە ئێران لەوە تێپەڕیوە کە لە ڕێگای هێندێک چاکسازی ڕواڵەتی و ڕووکەشییانە، وەک چاوپۆشی لە مەسەلەی حیجاب، پەردەپۆش بکرێ؛ گەڕانەوەی گەمارۆکان، قەیرانە لەسەریەکەکان لە بوارەکانی وزە، ئاو، ژینگە و کارەبا و بێتمانەیی جەماوەر بە کۆی سیستمی دەسەڵات، وایکردوە کە شەڕیش، واتاکەی لە بەڵا و مااڵوێرانییەوە بگۆڕدرێ بە هیوا و دەلاقەیەک بۆ دەربازبوون لە بێدەرەتانی و چارەڕەشی.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان میدیا - ڕێکەوتی: ٢٩ی ڕەزبەری ٢٧٢٥

شەڕی باندەکانی دەسەڵات لەپێناو مانەوەی ڕێژیم

لە ماوەی ڕۆژانی ڕابردوودا، هێرشی مۆرەکانی باڵی تووندئاژۆی ڕێژیم بۆ سەر حەسەن ڕوحانی و زەریف بەگشتی و لێدوانە هەڕەشەئامێزانەکەی قالیباف لە مەجلیس بەتایبەتی، پەردەی لەسەر شەڕی شاراوەی باڵەکانی نێو کۆماری ئیسلامی، لەمەڕ مەسەلەی جێنشینی عەلی خامنەیی، زیاتر لە پێشوو لادا.

لە ڕاستیدا هەنووکە مەسەلەی جێنشینی خامنەیی لە ژووڕە فیکرییەکانی باڵەکانی ڕێژیم بۆتە ڕۆژەڤ و لە ئەگەری یەکلابوونەوەی ئەو مژارە، نەخشەڕێگا و چۆنیەتیی مامەڵەی کۆماری ئیسلامی لەگەڵ گرفت و ئاڵنگارییە نێوخۆیی و دەرەکییەکان لە داهاتوودا ڕوونتر دەبێتەوە.
لە هەمبەر ئەو پرسە، دوو ڕوانگەی جیاواز لەنێو باڵەکانی ڕێژیمدا بیچمی گرتووە و لە ئەگەری وەدیهاتنی نەخشەڕێگای هەرکام لەو دوو ڕەوتە، داهاتووی سیاسیی کۆماری ئیسلامی بەرەو ئاقارێکی جیاواز دەچێت؛ هەڵبەت حەشاهەڵنەگرە کە هەوڵی هەر دوو ڕەوتەکە تەنیا بۆ گەرەنتیی مانەوەی ڕێژیمە، نەک لەپێناوی ئاڵوگۆڕی بنچینەیی و دابینکردنی ماف و ئازادییەکانی خەڵکی ئێران.

بەپێی بۆچوونی زۆربەی چاودێرانی سیاسی، باڵی تووندئاژۆ زیاتر لە خانەی خولیاکانی عەلی خامنەییەوە، دەڕوانێنە داهاتووی سیاسیی ڕێژیمەوە؛ ئەوە بەو واتایە دێت کە وەلی فەقیهی داهاتوو دەبێ درێژەدەری هەمان پلان و

ستراتیژییەکانی خامنەیی بێت و لە ئەکتی سیاسیدا، لە ڕێچکەی ئەو لا نەدات کە بڕیتییە لە سیاسەتی "نیگا بە ڕۆژهەڵات" و گرێدانی چارەنووسی سیاسی و ژئۆپۆلەتیکیی ئێران بە مێحوەری وڵاتانی ڕووسیە و چین.

ئەم باڵە تووندئاژۆیە بە میحوەرییەتی موجتەبا خامنەیی و بە پاڵپشتیی محەممەدباقر قالیباف، سەرۆکی مەجلیس و عەلی شەمخانی، نوێنەری خامنەیی لە شۆڕای بەرگری و تا ڕادەیەکیش عەلی لاریجانی، دەبیری شۆڕای باڵای ئاسایشی نیشتمانی، لە گۆڕەپانی سیاسیی ڕێژیمدا ڕۆڵ دەبینن و درووشمدان و پێبەندبوونی ڕواڵەتی بە بنەما ئیدئۆلۆژیکییەکانی کۆماری ئیسلامی، پێناسەی ئەسڵی ئەو باڵەیە؛ هەروەها دەنگوڕەنگی ڕێژیمیش لەو چوارچێوەیەدا ڕۆڵ دەبینێت.
لە ڕوانگەی مۆرە ئەسڵییەکانی ئەم باڵە، دەبێ وەلی فەقیهی داهاتوو، هەر لەسەر ویست و خولیاکانی خامنەیی بۆ گەیشتنی کۆماری ئیسلامی بە توانای زانستی و تەکنۆلۆژیکیی دروستکردنی چەکی ناوکی و مووشەکی بالستیکی دوورمەودا، سوور بێت و بە مەبەستی دەورلێدانەوە و کەمکردنەوەی ئاسەواری گەمارۆکانی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان، لەسەر هاوپەیمانی و هاوکارییەکانی ڕووسیە و چین حیساب بکات.

لە لایەکی دیکەوە باڵەکەی تری ڕێژیم کە ڕەوتە میانەڕەوەکان لەخۆ دەگرێ، لە هەوڵی ئەوە دان کە بە ڕوانگەیەکی پراگماتیستییەوە مامەڵە لەگەڵ هاوکێشە ناوچەیی و جیهانییەکاندا بکەن و لە بیاقی سیاسیی ئێراندا بە درێژەدەری ڕوانینەکانی عەلیئەکبەر هاشمیی ڕەفسەنجانی لەقەلەم دەدرێن؛ دیارترین مۆرەی ئەم باڵەی ڕێژیم هەنووکە حەسەن ڕوحانی، سەرۆککۆماری پێشوویە و کەسانێک وەک محەممەدجواد زەریف و حیسامەدین ئاشنا، ڕاوێژکاری پێشووی ڕوحانی، نوێنەرایەتیی ئەو ڕەوتە دەکەن.
ئەو باڵەی ڕێژیم بانگەشەی ئەوە دەکەن کە ڕێگەچارە هاتنەدەرەوەی کۆماری ئیسلامی لە بنبەستی هەنووکەیی، نزیکبوونەوە لە بەرەی وڵاتانی ڕۆژاوایی و بە تایبەتی ئەمریکایە و جەخت لەسەر پێویستیی وتووێژی ڕاستەوخۆ لەگەڵ ئەمریکا و گەیشتن بە ڕێککەوتنێکی گشتگیر لەگەڵ ئەو وڵاتە دەکەنەوە.

دەکرێ بڵێین کە ململانێ و شەڕی دەسەڵات لەنێو باڵەکانی ڕێژیم لەسەر دیاریکردنی ستراتیژی و نەخشەڕێگای درێژخایەنی سیاسی، بە مەسەلەی جێنشینی داهاتووی خامنەییەوە گرێی خواردووە و لە دوای زاڵبوونی هەرکام لەو دوو باندەدا پاش نەمانی دیکتاتۆر، دووڕەدیمەنی پێشهاتەکانی دواڕۆژ ڕوونتر دەبێتەوە؛ بەڵام ئەوەیکە لە ئێستاوە ئاشکرایە بڕیتییە لەوە کە لە ڕوانگەی زۆرینەی خەڵکی ئێرانەوە کە سەرەتاییترین خواستیان مسۆگەربوونی ژیانێکی نۆرماڵە، هیچکام لەو باڵانەی ڕێژیم ڕەوایەتییان نەماوە و پڕۆسەی تێپەڕین لە نیزامی ویلایەتی فەقیهـ ڕێی گەڕانەوەی نییە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان میدیا - ڕێکەوتی: ١٣ی خەزەڵوەری ٢٧٢٥

ئێمە و نەگەرەکان...

١- ئەگەر لە گەرمەی شەڕەکەدا، بێ لەبەرچاوگرتنی پاشەکشە و هەڵبەزدابەزەکانی ئەمریکا، ڕێبەرایەتیی سیاسیی کورد بڕیاری بەشداری لە شەڕی جەبهەیی دابا و تێیدا سەرکەوتبایە، ئێستا حیکایەتی ڕۆژانەی زۆربەمان، پێداهەڵگووتن و خۆهەڵواسین دەبوو بە ڕێبەرانی هەڵکەوتووی کورد!

٢- ئەگەریش بە هەر هۆیەک شکستی نیزامییان خواردبا و ماشێنی کوشتار و جینایەتی ڕێژیم شار و شارۆچکەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستانی گرتباوە، ئیتر وشەی سەری زمانی زۆربەمان دەبوو بە بێڕێزی بەو بڕیاردەرانە کە بێپلان و هەڕەمەکییانە، خەڵکیان تووشی کوشتن و ماڵوێرانی کرد.

٣- ئەگەر ئێستاکەش شەڕی نابەرامبەری پارتیزانی ڕابگەیێنن، بەڵام بێتوو ئەو هەنگاوە کاریگەرییەکی ئەتۆی نەبێ و بگرە لەو قۆناغەدا بە زەرەر بشکێتەوە و گوشارە ناوچەییەکان بۆ سەر بزووتنەوەی کورد زیاتر بکا... دیسان دادەگژێینە سەر ئەو بڕیاردەرانە و دەیکەینە هاتوهاوار کە خوێندنەوەیان بۆ ئێمکان و هێزی هەنووکەیی بزاڤی کورد نەبووە و نامەسئوولانە هێزی پشمەرگەیان تووشی شەڕێکی لەپێشدا دۆڕاو کردووە.

٤- ئەگەریش ڕێبەرایەتیی سیاسیی کورد، لەو قۆناغەدا هەوڵی ئەوە بدا کە بە هەر تێچوویەک بێ (تەنانەت پاشەکشەی کاتی و ڕواڵەتی لە گوتاری شۆڕشگێڕیدا، ئەویش لەپێناوی ڕاگرتنی قەوارەی تەشکیلاتی) و خۆی بۆ هەڵێکیتری نێودەوڵەتی کە ئەوجارە ئامانج ڕووخانی ڕێژیم بێ ئامادە بکا، ئەوە ئیتر ئەوجار بە هیواکوژ و موحافزەکار وەسفیان دەکەین!

دەرئەنجام:

میژوو لەو ئەگەرانە دروست بووە کە ئیمکان و هەلومەرجی وەدیهاتنیان لە قوناغێکی دیاریکراودا لە ئەگەرەکانی دیکە زیاتر بووە؛ مارکس وتەنی "تێپەڕینی کات، وەڵام و چارەسەری پرسیار و گرفتەکانە" و لە داهاتوودا ڕوون دەبێتەوە کە کام ئەگەر میژوو تۆمار دەکات.

سەرچاوە: فەیسبووکی نووسەر - ڕێکەوتی: ٢٩ی جوونی ٢٠٢٦

کۆکردنەوەو ئامادەکردنی: ڕەحمان نەقشی

جۆزەردانی ٢٧١٨ی کوردی - جوونی ٢٠١٨ی زایینی

نۆژەنکردنەوە: خەزەڵوەری ٣٧٢٦ی کوردی = نۆکتۆبەری ٢٠٢٦ی زایینی

سپاس و پێزانین

بۆ هاوڕێ سامان فەقێ نەبی بۆ نووسین و ئامادەکردنی وتار، وتوویژ و لێدوانەکان.

دەستتان خۆش و هەروا قەڵەم ڕەنگین بن بۆ گەل و نیشتمان.

ڕەحمان نەقشی

